

William Shakespeare

Hamlet

Príncipe de Dinamarca

PERSONATGES

Claudi, rei de Dinamarca.

Hamlet, son nebot, i fill del rei anterior.

Polònius, xambel·là del regne.

Horaci, amic d'Hamlet.

Laertes, fill de Polònius.

Voltimand, cortesà.

Corneli, íd.

Rosencrantz, íd.

Guildenstern, íd.

Osríc, íd.

Un cavaller, íd.

Un sacerdot.

Marcel, oficial.

Bernardo, íd.

Francesc, soldat.

Reinaldo, criat de Polònius.

Fortimbràs, príncep de Noruega.

Un capità.

Un ambaixador.

L'ombra del pare d'Hamlet.

Gertrudis, reina de Dinamarca i mare d'Hamlet.

Ofelia, filla de Polònius.

Senyors, dames, oficials, comedians, fossers, mariners, missatgers i servents.

L'escena és a Elsenor

ACTE PRIMER

ESCENA PRIMERA

Elsenor. Una plataforma davant el castell

Francesc, de sentinella. Se li acosta Bernardo

BERNARDO

Qui hi ha?

FRANCESC

Abans doneu el sant: detureu-vos, digueu qui sou.

BERNARDO

Visca el rei!

FRANCESC

Bernardo?

BERNARDO

El mateix.

FRANCESC

Sou puntual a l'hora.

BERNARDO

Acaben de tocar
les dotze: vés-te'n a dormir, Francesc.

FRANCESC

Mercès que em relleveu; fa un fred que talla
i em sento amb mal de cor.

BERNARDO

Ha estat tranquil·la
la guàrdia?

FRANCESC

Ni una rata s'és moguda.

BERNARDO

Molt bé, doncs: bona nit. Si és que t'encontres a Horaci i a Marcel, que amb mi fan guàrdia, digue'ls que cuitin bé.

FRANCESC

Em crec que els sento.
Detureu's! Qui s'acosta?

(Entren Horaci i Marcel)

HORACI

Amics de casa.

MARCEL

I vassalls del danès.

FRANCESC

Que Déu vos doni
bona nit.

MARCEL

Bona nit, soldat exacte.
Qui és qui t'ha rellevat?

FRANCESC

Ha estat Bernardo.
Santa nit.

(Ix Francesc).

MARCEL

Ep! Bernardo!

BERNARDO

Responeu-me:
sou aquí, Horaci?

HORACI

Un bocí d'ell.

BERNARDO

Horaci,

benvingut; també vós, mon bon Marcel.

HORACI

Ès que eixa nit heu vist allò, altra volta?

BERNARDO

Jo no he vist res.

MARCEL

Horaci diu que sols és fantasia,
i no es permet de creure en la fantasma
paorosa que hem vist dues vegades:
per això l'he pregat, fins aconseguir-ho,
que ens fes aquesta vetlla companyia
car, si altre cop aquell fantasma torna,
trobarà que hem vist bé, podrà parlar-li.

HORACI

Bah, bah! que és cas, que vingui!

BERNARDO

Doncs, seieu-vos;
i escometrem de nou la vostra orella
que teniu tan rebel a nostra història,
del que hem vist dues nits.

HORACI

Avant: seiem-nos,
i escoltem ço que ha vist el bon Bernardo.

BERNARDO

La nit darrera,
quan eix mateix estel llunyà, que corre
des del pol a occident, tingué ja feta
la cursa amb què eixa part del cel aclara,
i on ara mateix lluu, Marcel i jo,
sentint la batallada de la una...

MARCEL

Calla, calleu. Mireu allí: ja torna!

(Entra el Fantasma)

BERNARDO

Té igual posat, igual que el rei difunt.

MARCEL

Tu, que ets entès, tu pots parlar-li, Horaci.

BERNARDO

No s'assembla bé al rei? Horaci, observa-ho.

HORACI

Del tot: el pasme i la terrô em pertorben.

BERNARDO

Hauríem de parlar-li.

MARCEL

Horaci, fes-ho.

HORACI

Tu ¿qui ets, que eixa part de nit usurpes,
igual que la guerrera i bella forma
amb què la morta majestat danesa
anà pel món? Pel Cel, respon-me: parla!

MARCEL

L'has ofès.

BERNARDO

Oh! Mireu: se'n va alterós!

HORACI

Detura't! Parla! Te'n conjuro! parla!

(Ix el Fantasma.)

MARCEL

Se n'és anat sense voler parlar.

BERNARDO

Què tens, Horaci? Et tomes groc, tremoles:
no és això quelcom més que fantasia?

HORACI

Ni davant de mon Déu podria creure-ho
si no en tingués l'afirmació segura
dels meus ulls propis.

MARCEL

Com al rei s'assembla!

HORACI

Tal com tu a tu mateix:
eixa fou la cuirassa que portava
quan la cobdícia del norueg va batre;
així va arrugà el front quan, en disputa
violenta, ferí al rei de Polònia,
corrent damunt el glaç en un trineu.
Es ben estrany.

MARCEL

Així dos cops, en aquesta hora morta, amb passa marcial, creuà la guàrdia.

HORACI

Amb quin intent particular, ho ignoro;
mes, tot plegat, si mon parer ho abasta,
això anuncia grans trastorns al regne.

MARCEL

Bé, doncs, seiem; i, si algú ho sap, que em digui
a què ve tantes guàrdies, tan severes,
que cada nit la gent del camp trasbalsen;
i eix fondre cada jorn canons de bronze,
i el comprà a l'estranger enginys de guerra;
i eix fer vaixells de pressa, tant de pressa
que ja no té diumenges la setmana!
Què pot haver-hi?, que eix suar d'angúnia
fa companys de treball la nit i el dia.
Qui podrà assabentar-me'n?

HORACI

Jo puc dir-t'ho:
almenys segons es conta. El rei difunt,
la semblança del qual hem vist suara,
sabeu que per a batre's fou punyit,
per Fortimbràs, el de Noruega, bròfec

d'orgull i presumpció. Nostre brau Hamlet
(que per brau se'l preuava arreu les terres,
d'eixa banda de món) eixí del repte
matant a Fortimbràs; i fou conveni,
refermat per la llei dels heralds d'armes,
que amb la vida el norueg perdria el regne,
que passaria al vencedor; i, Hamlet
un territori igual assenyalava
a favor del norueg si aquest vencia.
En força, doncs, dels convinguts articles,
Hamlet guanyà de Fortimbràs l'herència.
I ara, senyors, un fill d'aquest, un jove
de salvatge, inquiet, fogós caràcter,
ha anat arplegant pels volts del regne,
furgant d'ací d'allà, tota una trepa
de vagabunds, que, pel menjà i la paga,
es posen al servei de tota empresa
que demani ardiment. El que es proposa
(nostre Govern ja ho ha comprès) és veure
si, amb mà de ferro i amenaça dura,
consegueix recobrar el patrimoni
que son pare perdé; i aqueixa em penso
que és de tan grans preparatius la causa,
el perquè de les guàrdies, la pruija
que mou pel camp tant de trasbals i presses.

BERNARDO

Jo també ho penso així. Fins és probable
que aqueix siga el motiu de què l'espectre
se'ne mostri aquí de guàrdia, puix s'assembla
tant al rei d'on retreu aqueixa guerra.

HORACI

Un polsim pot torbar l'ull del judici.
Al temps més gran i victoriós de Roma,
un poc abans de caure el potent Juli,
es buidaren les tombes, i els cadàvers,
embolcallats, escridassant xisclaven
per les vies romanes; varen veure's
estels d'encesa cua, fonts sagnantes,
taques al sol; i la humitosa lluna,

que té a l'imperi de Neptú tal força,
patí un eclipsi com si fos ja el dia
del Judici final: iguals anuncis
de terribles events (com precursors
averanys del destí, com a prenunci
del mal que se m'acosta) cels i terra
els han fet evidents en nostres climes
i entre nostres paisans.

(Torna el Fantasma.)

Mes... oh! silenci!...
fixeu's allí! mireu-lo com retorna!
Vaig a barrar-li el pas, ni que m'abrasi.
Para't, il·lusió! Si tens cap mena
de paraula o de so per fer-te entendre,
parla'm;
si qualche bona acció convé que es faci,
que et pugui a tu alleujar i a mi salvar-me,
parla'm;
si saps d'algun mal fat que espera al regne,
i amb un avís a temps l'en pots fer lliure,
digue-ho!...
i si és que feres arreplecs, en vida,
de tresors mal guanyats, i vas colgar-los
al ventre de la terra, per qual cosa
es diu que els esperits moltes vegades
aneu errants després de morts, pots dir-m'ho.
(Canta un gall)

No et moguis! parla!... Bon Marcel, detura'l!

MARCEL

Voleu que un cop li doni amb l'alabarda?

HORACI

Fes, si se'n va.

BERNARDO

Ací!

HORACI

Ací!

(Ix el Fantasma.)

MARCEL

Ja és fora!

Hem fet mal, esent ell tan majestàtic,
de fer-li mostraments de violència;
car és ben bé, com l'aire, invulnerable,
i, els nostres cops en va, facècia eixorca.

BERNARDO

Era a punt de parlar, que el gall cantava.

HORACI

Llavor es tremolà com un culpable
oïnt greu manament. He sentit dir
que el gall, essent el trompeter de l'alba,
amb els aguts de sa vibranta gola
desperta el déu del jorn; i que a sa crida,
siguin del mar o el foc, l'aire o la terra,
els esperits que van errants se'n tornen
a llur confinament; i bona prova
de què això és veritat hem tingut ara.

MARCEL

Bell punt el gall cantava, s'esvaí.
Diuen alguns que, quan el temps arriba
en què el Nadal del Salvadó es celebra,
tota la nit l'ocell de l'alba canta:
llavors no hi ha esperit que gosi moure's,
les nits són belles, no fan mal els astres,
i ni fades ni bruixes no conserven
poder d'encantaments i malefícis.
Per això és tan sagrada aquella vetlla,
i per xò és, el Nadal, tan ple de gràcia.

HORACI

També així m'ho han contat, i en part no ho dubto,
Mes l'alba apar: amb ros mantell bolcada,
ja petja el rou dels cims de l'Orient.
La guàrdia és closa, i mon parer seria
que, de les coses que havem vist suara,
en féssim sabedor al jove Hamlet;

car potser, valga'm Déu!, aquell fantasma
amb nosaltres tan mut, li parlaria.
¿Penseu, doncs, que per dir-li, anem a veure'l,
com escau entre amics i és deure nostre?

MARCEL

Complim-ho, jo us ho prec. Fins sé el lloc propi
on aquest dematí podrem trobar-lo.

(Ixen.)

ESCENA II

Cambrà de recepció al castell

El Rei, la Reina, Hamlet, Polònius, Laertes, Voltimand, Corneli senyors i seguici

REI

Per més que hi hagi encar, de la mort d'Hamlet,
nostre estimat germà, record tan tendre,
i escaigués de servir l'ànima trista
i dû el dol a la cara tot el regne,
lluïten tant, no res menys, raó i natura,
que ens cal ensems, amb més discreta pena,
pensà en ell no oblidant-nos a nosaltres.
Per xò, a la que era abans nostra germana,
i és nostra reina avui, la successora
d'aquest regne guerrer per llei d'imperi
(d'una banda plorant, de l'altra alegres,
mesclant murtres i absoltes, dol i boda,
sospesant per igual temors i gustos,
i amb una certa joia contrariada),
l'hem presa per muller: no hem deixat perdre's
vostre prudent consell, que ha estat el guia
en el curs d'eix afer. Mercès per tot.
Ara parlem del que sabeu: el jove
Fortimbràs, palesant sa noció
feble del que valem, o figurant-se
que per mort del caríssim germà nostre
el regne és desunit i fet a trossos,
mogut pels seus ambiciosos somnis
ens està corpodrint amb sos missatges,
tot reclamant que li tornem les terres
que son pare va perdre, que, amb justícia,
del valent germà nostre esdevingueren.
Prou d'ell. Per ço que ens toca, i és la causa
de què us cridéssim, ens convé innovar-vos
el que s'és fet: havem escrit a l'oncle

del jove Fortimbràs, al de Noruega,
que invàlid i allitat, ni boi té noves
del que fa son nebot, puix que les lleves
i allistaments es fan entre sos súbdits.
Vós, bon Corneli, amb Voltimand, heu d'ésser
qui vagi a fer visita de part nostra
al vell rei de Noruega, sens donar-vos
per tractar amb el rei, poder més ample
del que va consignat en eixes lletres.
Adéu; qué el vostre deure us esperoni.

CORNELI i VOLTIMAND

Farem, com sempre, ço que el deure ens mana.

REI

No en dubto. Adéu de cor.

(Ixen Corneli i Voltimand.)

I vós, Laertes,
quines noves porteu? Vàreu parlar-nos
d'alguna petició: doncs de què es tracta?
Sent posada en raó, ¿no podeu dir-la
al rei i resteu mut? ¿Quin prec, Laertes,
em podeu dirigir que jo no en faci
ofrena meva tins que demanda vostra?
El cap no té amb el cor més pròpia vida,
ni es serveixen millor la mà i la boca,
que el tron de Dinamarca i vostre pare.
Què desitges, Laertes?

LAERTES

Amb respecte,
que em doneu, mon senyor vostra llicència
per tornar-me'n a França, d'on vinguí
a Dinamarca sols a fer mon deure
el jorn que us coronàreu; i us confesso
que el deure ja complert, tots mos desitjos
i pensaments miren de nou a França,
i humil us en deman perdó i llicència.

REI

Vostre pare ho permet? Què hi diu Polònius?

POLÒNIUS

El permís, mon senyor, ha anat forçant-me'l amb un pregar tan perfidiós, que, a l'últim, el seu desig he segellat, per dèbil. Permeteu-li partir: vos ho demano.

REI

Escolleix-te, Laertes, l'hora bona; disposa de ton temps; ta gentilesa que te'l faci despendre com et plagui. Mes ara, Hamlet, mon cosí, mon fill...

HAMLET

(A part.) Hi ha mes de parentiu que de natura.

REI

Com és que al teu damunt sempre hi ha núvols?

HAMLET

No, mon senyor; em passo al sol la vida.

REINA

Treu-te, bon Hamlet, les colors nocturnes, i esguarda el rei amb ulls d'amic. Ja deixa't d'anar, per sempre més, mirant per terra, com cercant en la pols ton noble pare. Saps que és comú que tot quant viu es mori; i es va a l'eternitat creuant la vida.

HAMLET

Sí, madama: és comú.

REINA

Doncs ¿per què et sembla tan insòlit, si aixís ho reconeixes?

HAMLET

Semblar-m'ho? No, que ho és. No sé qu'és, sembla. No és mon negre mantell, ma bona mare, ni el vestir com s'estila en dol solemne, ni el respir sorollós d'alè forçada, ni dels ulls l'abundosa correntia,

no, ni el trasbals adolorit del rostre,
junt amb totes les formes i maneres
de mostrar un dolor, el que us diria
el meu en veritat: això, en efecte,
serveix per fer semblança, car són coses
que un hom pot estrafer; mes en mon dintre
hi ha el que no es pot mostrar. Això no passa,
(El vestit.)

d'arranjaments amb què vestir la pena.

REI

És bo i escau a un natural sensible
com és el vostre, tributar al pare
condols tan pietosos; mes... penseu-hi:
vostre pare va perdre també un pare,
aquell va perdre el seu, i, en sobreviure'ls,
hi ha el deure filial de tributar-los
per algun temps adolorits obsequis;
mes obstinar-se en la dolor, sens treva,
és fer camí d'obstinació impietosa:
ja no és dolor humana: deixa veure
un voler que al del Cel no s'humilia,
un cor molt fluix, un esperit indòmit,
un pobre enteniment sens cap estudi.
Car ço que coneixem que és, i té d'ésser,
tan vulgar, com les coses més comunes,
¿com podem, per tossuda minyonia,
clavar-ho tan al cor? Això és ofendre
al Cel i al mateix mort i a la natura,
com és, davant de la raó, un absurd;
puix son tema comú és la mort dels pares,
i ens diu de des l'enterrament primer
fins a la mort d'avui: Cal que així sia.
Vos ho demano, doncs; llanceu a terra
eixa inútil dolor; considereu-vos
com un pare; car vull que el món conegui
que vós sou a mon tron el més proper
i que amb afecte, que no és pas menys noble
del que sent per son fill el millor pare,
amb vós el partirem. La idea vostra

de rependre el cursar a Witenberga,
éij contrària del tot al que voldríem;
i, ho preguem, decanteu-vos a romandre
aquí, sen tint-vos confortat i alegre
davant de nostres ulls, vós que sou, Hamlet;
el primer en la cort, cosí i fill nostre.

REINA

Que els precés no es perdin de la teva mare:
resta amb nosaltres, Hamlet; no te'n vagis.

HAMLET

Faré, senyora, en tot, per obeir-vos.

REINA

Ve'us ací una resposta bona i bella:
sigueu com nòs mateix a Dinamarca.
Anem, senyora, anem. Eix voluntari
gentil consentiment, com un somriure
se m'ha ficat al cor: per festejar-lo,
avui no beurà el rei, ni una vegada,
sens que el canó més gros ho conti als núvols;
i, així que buidi el veire, una altra volta
retrunyiran els cels, retornant l'eco
del tronar de la terra. Anem, aneu-vos-en.

(Ixen tots menys Hamlet.)

HAMLET

!Ah, si aquest massa... massa sòlid cos
es desfés, i es fongués, i es fes rosada!
o si l'Etern no hagués dictat precepte
contra el fer-se a bocins!... O Déu! que inútils
i eixorcs i revellits i fadigosos
tots els usatges d'aquest món em semblen!
Lluny, lluny! ben lluny! Es un jardí d'herbotes
que granen abundants: sols hi ha collita
d'allò que ja és de si, groller i fètid.
I en això som vinguts! tot just dos mesos
que fa que és mort!... (no tant: ni dos encara!)...
un rei tan excellent, que, en comparança
d'aquest, ell era Apol i aquest un sàtir;

i amorós amb la mare en tal manera,
que ni als aires del Cel els consentia
que toquessin sa cara amb tacte rúfol!
Cels i Terra! Caldrà que me'n recordi?...

Si era ella qui al coll se li penjava,
com si els seus apetits fessin creixença
a força de saciar-los!... I, no obstant,
al cap d'un mes... (No vull arrecordar-me'n,
d'això). Fragilitat, ton nom, és dona!...
Un més escàs!... Abans de deslluir-se
les mateixes sabates que portava
seguint la caixa de mon pobre pare,
plorant com una Níobe... té, ella,
ella mateixa (o Déu! fins una bèstia,
mancada de judici raonable,
l'hauria plorat més!) casada amb l'oncle,
el germà del meu pare, a qui s'assembla
com a Hèrcules jo! ¡Al cap d'un mes,
ans que la sal de les més falses llàgrimes
hagués fugit de la rojor coenta
dels seus ulls, es casà! Vilana pressa,
la que així cuita a corre a un llit d'incest!
Això ni és bo, ni pot tenir fi bona!...
Més... romp-te, cor; em cal frenar la llengua!

(Entren Horaci, Marcel i Bernardo.)

HORACI

Salut a vostra altesa.

HAMLET

Em plau de veure-us,
Horaci. Sou Horaci, si no m'erro.

HORACI

El mateix, mon senyor: servidor vostre.

HAMLET

Servidor? Bon amic: el nom canvio.
Què heu fet, d'ençà de Witemberga, Horaci?...

Marcel?

MARCEL

Mon bon senyor...

HAMLET

M'agrada veure-us.

(A. Bernardo). Bones tardes. En bona fe desitjo saber què heu fet, d'ençà de Witemberga.

HORACI

M'he sentit vagabund.

HAMLET

Em desplauria
de sentir parla així un enemic vostre;
a l'oïda no em feu la violència
de dar-li fiament d'un reportatge
contra de vós mateix: sé bé de sobres
que vagabund no en sou. Mes ¿quin assumpte
hi teniu, a Elsenor? Hem d'ensenyar-vos
a beure a doll abans de la partida.

HORACI

Vinguí pel funeral de vostre pare.

HAMLET

Res de burles si us plau, companyó d'aula:
jo em crec que vós, el que heu vingut a veure,
ha estat les bodes de la meva mare.

HORACI

En efecte, de prop varen seguir-se.

HAMLET

Estalvi, Horaci, estalvi! Les viandes
que als funerals es van servir calentes,
forniren, fredes, el dinar de boda.
Voldria haver trobat al Cel, Horaci,
a l'enemic més cordial que tingui,
abans que haver presenciat tal dia.
El meu pare!... Ara em sembla veure el pare.

HORACI

On, mon senyor?

HAMLET

A dins, als ulls de l'ànima.

HORACI

Només un cop l'he vist; era un heli rei.

HAMLET

En tot i per a tot, va ser un home:
son parió, no el trobaré en ma vida.

HORACI

Crec que l'he vist, senyor la nit darrera.

HAMLET

Vist qui?

HORACI

El rei, senyor: el vostre pare.

HAMLET

El rei? el pare meu?

HORACI

Tempereu uns moments vostra sorpresa
oïu-me atentament, mentre us relati,
prenent aquests senyors per testimonis,
el cas meravellós.

HAMLET

Per Déu, ja escolto.

HORACI

Aquests dos cavallers, Marcel, Bernardo,
fent junts sa guàrdia, dues nits seguides,
en la buidor de mitja nit van veure
un espectre semblant a vostre pare.
Armat de cap a peus se'ls va aparèixer,
i, caminant solemnement, i amb pausa
de majestat, els va passà a la vora.

Davant sos ulls esfereïts, immòbils,
tres cops l'han vist creuar, no a mes distància
d'un bastó de comand; mentre ells, desfent-se

amb el suar de tan gran pò, emmudien
sens gosar de parlar-li. Aquestes coses
horribles m'innovaren amb reserva,
i amb ells la terça nit he fet la guàrdia,
on complint tot allò de l'hora i forma
de l'espectre, fent bones llurs paraules,
l'ombra vingué. Jo he vist al vostre pare:
no són, aquestes mans, més paregudes.

HAMLET

Mes on va ser?

MARCEL

Senyor, a l'esplanada on fèiem nostra guàrdia.

HAMLET

Vau parlar-li?

HORACI

Jo, mon senyor; però no em va respondre.
Un cop, no obstant, ens va semblar de veure
que ell aixecava el cap i iniciava
un gest d'enraonar, mes aleshores
llançà un gall matiner son cant feréstec,
i, en sentir-lo, l'espectre fugí ràpid,
fonent-se a nostra vista.

HAMLET

Cosa estranya!

HORACI

Per ma vida, senyor, que és cosa certa:
tal, que pensàvem que ens esqueia el deure
d'escriure-ho, perquè vós ho coneguéssiu.

HAMLET

Sí, sí, senyors; mes tot això em pertorba.
Feu guàrdia, aquesta nit?

MARCEL i BERNARDO

Sí, mon senyor.

HAMLET

Armat, heu dit?

TOTS

Armat.

HAMLET

De cap a peus?

MARCEL i BERNARDO

De cap a peus, senyor.

HAMLET

Llavors no heu pogut veure-li la cara?

HORACI

Sí, mon senyor: duia alta la visera.

HAMLET

L'aspecte era enutjat?

HORACI

Era més de tristesa que de còlera.

HAMLET

Roig o pà·lid?

HORACI

Ben pà·lid.

HAMLET

I tenia els ulls fits sobre vosaltres?

HORACI

Constantment.

HAMLET

Com hauria volgut ser-hi!

HORACI

Vos hauria corprès.

HAMLET

Cert, ben cert. Romangué per molta estona?

HORACI

Com per comptar amb pausa fins a cent.

MARCEL i BERNARDO

Més temps, més temps!

HORACI

Quan jo el vaig veure, no.

HAMLET

La barba grisa:
veritat?

HORACI

Com en vida la hi vaig veure:
negra i argent.

HAMLET

Aquesta nit faig guàrdia:
potser vindrà altre cop.

HORACI

Us ho asseguro.

HAMLET

Si pren l'aspecte de mon noble pare,
li parlaré, ni que l'infern se'm mengi,
per a fer-me callar. A tots vos prego,
cas que no hagueu dit res del que veiéreu,
que aneu servant-ne rigorós silenci;
i a tot quant puga aquesta nit ocórrer,
siga el que siga, atenció doneu-hi,
més no la llengua: us tornaré l'obsequi.
I, amb això, adéu siau. Entre onze i dotze
aniré a l'esplanada a visitar-vos.

TOTS

Servir a vostra altesa és nostre deure.

HAMLET

Adéu: vostra amistat val com la meva.

(Ixen Horaci, Marcel i Bernardo.)

L'ombra del pare, armada!... mala cosa!...

Temo un engany groller. Voldria ésser
ja a mitja nit. En l'entretant, manten-te
tranquil, esperit meu. Les males coses,
ni sota terra restaran mai closes.

(Ix.)

ESCENA III

Cambrà en la casa de Polònius

Laertes i Ofèlia

LAERTES

Ja és embarcat mon equipatge. Adéu.
I quan vegis bon vent, o ma germana,
i algun comboi a punt, que no t'hi adormis;
fes-me dur noves vostres.

OFÈLIA

Es que en dubtes?

LAERTES

Respecte d'Hamlet i sos frívols passos,
pren-los per joia de la sang, per gala:
la violeta nova
en la primera joventut; ardent
però no permanent, tan breu com dolça;
com perfum d'un instant d'esbarjo frívol,
puix no és res més.

OFÈLIA

Res més?

LAERTES

Així has de pendre-ho,
car la natura, en son creixent, no augmenta
sols en muscle i volum, sinó que, alhora

que el temple creix, el pensament i l'ànima
volen serveis més grans. Potser t'estima;
potsé avui no hi ha engany ni hi ha sutzura
que taqui son voler; però has de témer:
l'aplana el que és, sa voluntat no és seva,
puix el mana la llei de sa naixença;
no pot, com un de qualsevol pot fer-ho,

triar per si mateix, car de sa tria
en depèn la salut i fortalesa
de tot l'Estat; d'on n'esdevé que es trobi
forçat en escollir, segons entenguin
opinions i manaments que formen
el cos de què ell és cap. Per xò, si el príncep
et diu que t'ama, ton bon seny t'obliga
a no creure'n res més de ço que ell puga,
per actes propis i en son lloc, provar-te
que és capaç d'acomplir; que sempre ha d'ésser,
ço que el parer de Dinamarca vulgui.
Pensa, llavors, com ton amor perilla
si pares a sos cants oïda crédula:
o et corperdràs, o deixaràs oberta
de ton tresor de castedat la porta
a la brama insistent de son caprici.
Guarda't, Ofèlia; guarda't molt, germana;
resta darrera de l'amor que sentis,
a resguard del desig de trets danyívols.
La donzella més cauta esdevé pròdiga,
si descobreix sa formosò a la lluna.
Dels cops de la calúmnia no s'en lliura
la mateixa virtut: els cucs podreixen
el brostam que infantia la primavera,
massa sovint, ans que el botó descloguin;
i, en ple rou d'alba juvenil, les lepres
són de major contagi. Doncs prevén-te:
el bon guarda és la pò: jovent gosat,
si no a cap altre, a si mateix abat.

OFELIA

Dol fons de ta lliçó jo en faré un guarda,
constant del cor; mes, bon germà, no vulguis,
com fan alguns pastors de gràcia curta,
mostrar-me via de treballs i espines
que condueix al Cel, mentre ben grassos,
i amb el descuit de llibertins, trepitgen
les flors dels viranys de tota festa,
oblidant llurs sermons.

LAERTES

Per mi no temis.
Massa em deturo. Mes ací ve el pare.
(Entra Polònius.)

Ser dos cops beneït és doble gràcia:
em plau rebre de nou vostra llicència.

POLÒNIUS

Encara aquí? A bord, que ja és vergonya!
El vent ja és a l'espatlla de la vela,
i t'estan esperant. Bé: et beneeixo.
(Posant la mà sobre el cap de Laertes.)

I, mes reflexions, fes que et romanguin
a la memòria: Del que pensis, guarda't
de fer-ne llengües, i, del que malpensis,
no en facis actes. En el tracte sigues
senzill, mes no vulgar. Un cop provada
l'afecció d'amics que tens o et guanyis,
rebla-la al cor amb claus d'acer, ben forta;
mes no endureixis ton palmell donant-lo
al primê eixit del niu que el vulgui estrènyer.
Guarda't d'entrâ en disputa; mes, si hi entres,
fes que es vulgui guardar de tu el contrari.
Escolta a tots, però a no gaires parlis.
Pren parers, mes reserva't ton judici.
Vesteix bé, com la bossa t'ho permeti:

ric, mes no fastuós ni massa excèntric,
car sovint el vestit descobreix l'home,
i a França són la gent de més figura,
molt mirats en això, i en tot selectes.
No manllevis diners, tampoc en deixis;
car, deixant els diners, sovint es perden
diners i amics d'un cop; i manllevar-ne
osca el tall de la bona economia.
Sobretot, i per fi t'ho recomano:
sigues fidel a tu mateix: llavors
se'n seguirà, com de la nit al dia,
que no podràs ser fals per a cap home.
Adéu, i que, les coses que t'he dites,
ma benedicció faci fruitoses.

LAERTES

Amb tot respecte em despedeixo, pare.

POLÒNIUS

Vés, que ja és hora: tos servents t'esperen.

LAERTES

Adéu, Ofèlia, adéu: que te'n recordis,
del que t'he dit.

OFÈLIA

Tancat és ací dintre,
i tu mateix te'n duus la clau.

LAERTES

Adéu.

(Ix Laertes.)

POLÒNIUS

Què és, això que t'ha dit?

OFÈLIA

Amb permís vostre,
m'ha parlat de lord Hamlet.

POLÒNIUS

Bona idea.

Be m'ha dit que sovint, i no pas d'ara,
et dedica algun temps, i que per veure't
tu. mateix li has fornit llargues estones.
Si és que és així (i així, perquè jo en sigui
previngut, m'ho han contat), jo tinc de dir-te,
que no et comprens ni et mires com pertoca
a la teva honradesa i a ma filla.
Què hi ha entre els dos? La veritat recapto.

OFÈLIA

Temps ha, senyor, que em ve dient tendreses
de l'afecte que em té.

POLÒNIUS

Del seu afecte!

Parles com una noia encara verosa
que no entén de perills ni circumstàncies.
Et creus això que tu m'has dit tendreses?

OFÈLIA

Jo no sé, mon senyor, ço que he de creure'n.

POLÒNIUS

Doncs bé, jo t'ho diré: que ets una nina
que amb tendreses es paga, i és moneda
que no és de llei. Fes-te pagar més cara,
o (per no rompre el joc del fer i el tendre)

conseguirás de fer-me un tendre imbècil.

OFÈLIA

Si m'ha parlat d'amor, ha estat servint-se
de fasons honorables...

POLÒNIUS

Sí, fasons en pots dir. Mes digues, digues.

OFÈLIA

I els mots acompanyant amb tota mena
de sagrats juraments.

POLÒNIUS

Parany d'estòlids.

Quan bull la sang, ja sé prou bé com l'ànima
és lliberal en fer jurar la llengua.

Eixes fogueres, filla, que esbargeixen
més llum que no calor, i que s'apaguen,
si t'hi vols escalfar, tot just comencen,
no les tinguessis per bon foc. Des d'ara,
caldrà que bon xic menys et deixi veure,
i que el parlar amb tu tingui més vàlua
que conversa d'encàrrec. A lord Hamlet,
creu-lo talment com es pot creure a un jove
que té la corda llarga per a córrer
molt més que la hi tens tu. Mes breu, Ofèlia:
no et creguis ses promeses: són tramposes:
no del color que per defora lluen,

sinó respires de profana roba.
que, amb xiuxiu sant i místic, acaronen
per enganyar millor. Veus-ho aquí:
d'avui en endavant, ben clar, no admeto
l'escàndol que tu perdis ni una estona,
ni creuis mots ni tractes amb lord Hamlet.
Mira-ho bé: t'ho exigeixo. Fes ta via.

OFÈLIA

Compteu que obeiré.

(Ixen.)

ESCENA IV

Esplanada davant el castell

Entren Hamlet, Horaci i Marcel

HAMLET

L'aire és punxant de bo: fa un fred que glaça.

HORACI

És un aire que talla, que mossega.

HAMLET

Quina hora penseu que és?

HORACI

Les dotze al caure,

MARCEL

No: ja han tocat.

HORACI

A fe, no les he oïdes.

Llavores ja és a prop l'instant propici
de revelar-se'ns passejant l'espectre.

(Trompetería i qualche canonada dins.)

Què és això, mon senyor?

HAMLET

Això és que el rei
vetlla a taula eixa nit, i aixeca el veire
de valent, trontollant en dansa folla;
i, a cada got de Rin que se n'empassa,
trompetes i timbals bramen alhora
el triomf de sa empresa.

HORACI

És que així s'usa?

HAMLET

Sí, ben cert: és costum.

Però em penso, per més que só d'aquí
i nat entre eixa moda, que és un hàbit
més honrós de trencar que de seguir-lo.

Eix gaudi capcalent arreu ens guanya
crítica i blasme de les altres terres.

Ens tracten d'ebris, i, amb grolleres frases,
ens rebaixen al llot; i així ens ocorre
que en nostres actes, ni que siguen nobles,
no hi ha més moll ni suc que ço que en diuen.

Així sovint els sol passar als hòmens
o per alguna tara natural
de naixement (en què no tenen culpa,
puix ningú pot triar-se el seu origen),
per qualque complexió desmesurada
que romp forts i muralles del judici,
o per un hàbit que els allunya massa
de les bones maneres: d'eixos hòmens
(portant la marca, us dic, d'algun defecte,
lliurea natural o fat dels astres),
les seves qualitats (baldament siguin
tan pures com la gràcia i copioses
com l'home pugui atènyer) seran preses
en el juí comú com corrompudes
per sols aquella tara, aquell defecte:
un pessic de ferment pot tornar agre
tot el conjunt d'unes virtuts tan nobles,
fent-se'n escàndol.

HORACI

Mon senyor, ja ve!

(Entra el Fantasma)

HAMLET

Angels... ministres de la gràcia, aideu-nos!

Ets un bon esperit o un mala ombra?

Potser aires del Cel o ales daurades?

Et mou la caritat o intents malignes?

Véns en tal forma que a parlar-te em força,
i et vull parlar. Jo t'interrogo, Hamlet,

rei, pare meu; reial danés: respon-me!
No em deixis pas esclatâ en dubtes: digue'm
per què els teus ossos beneïts, reclosos
en mortalla de mort, han fet que esclatin
de la caixa els segells; per què la tomba
on vàrem veure't dins de l'urna immòbil
ha obert les barres tan pesants de marbre
per a gitar-te novament a fora!
¿Que pot significar que tu, un cadàver,
vestit d'acer un altre cop, te'n vinguis
a reveure talment els clars de lluna,
fent la nit esglaiosa; i a nosaltres,
bufons de la Natura, ens estremeixis
horriblement amb pensaments que es troben
molt enllà de l'abast de nostres ànimes?
Digues: per què? per quina fe? Què ens toca?

(El Fantasma fa signes a Hamlet.)

HORACI

Vos signa que el seguiu, com per parlar-vos
en secret a vós sol.

MARCEL

Amb quin bon gest
que aneu amb ell a un altre lloc demana!
Mes no hi anéssiu pas!

HORACI

De cap manera!

HAMLET

No parlarà: per tant, cal que el segueixi.

HORACI

No, mon senyor!

HAMLET

Per què? Què n'haig de témer?
De ma vida, no en dono ni una agulla;
i, ara a l'ànima meva, ¿qué pot fer-li,
essent, com ell, cosa immortal? Em signa,

cridant-me, un altre cop: vaig a seguir-lo!

HORACI

¿I si us atreu; senyor, fins dins les ones,
O al cim espaventable d'eixes roques
tallades sobre el mar, que és a llurs plantes,
i allí, mudant-se en una forma horrible
que us enterbolí la raó serena,
se us enduu tornat foll? Senyor, penseu-hi.
Eix lloc, sens més que ser-hi, dóna vèrtigs
a qualsevol cervell, per tal de veure's
a tanta alçària sobre el mar, sentint-lo
bramular a davall.

HAMLET

Segueix signant-me.
Camina: et seguiré. Les mans a fora!

HORACI

Tingueu seny. No hi aneu!

HAMLET

Mon fat em crida,
i el nirvi més menut del cos se'm torna
més fort que el nirvi del lleó nemeu.

(El Fantasma fa signes.)

Encara em crida. Cavallers, deixeu-me,

(Es desix ells.)

o d'aquell que em deturi en faré una ombra!
Enrera, vos he dit!... Anem: segueixo.

(Ixen el Fantasma i Hamlet.)

HORACI

Li augmenta el desesper la fantasia.

MARCEL

Seguim-lo; no ens escau prou bé, de creure'l.

HORACI

On aniran a raure aquestes coses?

MARCEL

Hi ha quelcom que és podrit, a Dinamarca.

HORACI

Que el Cel ho ajusti.

MARCEL

Si; però seguim-lo.

(Ixen.)

ESCENA V

Altra part de l'esplanada

Entren el Fantasma i Hamlet

HAMLET

On em vols conduir? D'ací no passo.

FANTASMA

Escolta.

HAMLET

Escolto.

FANTASMA

Se m'acosta l'hora
de retornar a les sulfúries flames
turmentadores.

HAMLET

Ai, pobre Fantasma!

FANTASMA

No em compadeixis pas: ara aparella't
a oir atent això que et descobreixo.

HAMLET

Parla: dispost em tens.

FANTASMA

Dispost, no ho dubto,
seràs a la venjança quan coneguis...

HAMLET

Què?

FANTASMA

De qui fou ton pare jo sóc l'ànima,
damnada per cert temps a anà errabunda

de nit, i a péixer només flams de dia,
fins que mos crims de mentre fui en terra
siguin purgats en foc i me'n netegi.
Si no tingués prohibició de dir-los,
dels secrets de mon càrcer et faria
un tal relat, que cada mot et fóra
una sageta travessant-te l'ànima,
la sang se't glaçaria, com estrelles
botarien tos ulls conques enfora,
se't desfarien dels cabells els nusos,
i cada cabell teu se't dreçaria
talment com pues d'eriçó punxentes!
Mes no són fets els eternalis misteris
per als oïts de carn i sang. Escolta!
escolta! Si estimaves el teu pare...

HAMLET
O Déu!

FANTASMA
Del seu assassinat pren-ne revenja!

HAMLET
Assassinat!

FANTASMA
Horrible, sí, com el que més en sigui;
i, a més de paorós, contra natura.

HAMLET
Apressa't de contar-me'l, puix desitjo
més ràpid que el pensar o que un bon somni,
volar a una venjança.

FANTASMA
A punt et trobo;
i molt més ensopit hauries d'ésser
que les grasses herbotes que s'ajacen
lliures vora el Leteu, si no et senties
remogut per això. Bé, doncs; escolta'm.
S'és dit arreu que, fent jo a l'hort ma sesta,
em picà una serpent: tot Dinamarca,

amb eix conte forjat de la mort meva,
han vilment enganyat; mes, Hamlet, sàpigues-ho:
aquella serp que li llevà la vida,
al teu pare, ara porta sa corona.

HAMLET

O, sentit de mon ànima profètica!
Mon oncle!

FANTASMA

Sí: eixa bèstia incestuosa
i adúltera, amb enginy de bruixeria,
amb traïdores mercès (¡oh, maleïdes
mercès i enginy, que tenen tanta força
de seduir!) reté a ses lletges ànsies
el voler d'una reina, que semblava
ser la més virtuosa de les reines.
O Hamlet, com fou gran la davallada!

De dalt de mon. amor, sempre tan digne
que mai deixà sa mà la que vaig dar-li
ni es deseixí dels juraments de nocces,
caure sobre un mesquí tan miserable
i de dons naturals, sens comparança
amb els que jo tinguí!
Mes, tal com la virtut no es deixa vèncer
ni que amb formes de Cel la rondi el vici,
la luxúria talment, enc que lligada
a un àngel esplendent, no se sacia ,
en llit del Cel, sinó entre podridura.
Mes crec sentir el ventijol de l'alba:
dec abreujar. Feia al jardí una sesta
com de costum, passat un poc migdia,
quan, segur d'aquella hora, entrà ton oncle
i en el trau de l'orella va vessar-me'n
amb un fiol de maleïdes herbes,
el suc llebrós: de tan terrible efecte,
que, apoderant-se de la sang humana,
subtil i prest com l'argent viu, recorre
el cos sencer per sos canals i portes,
i, amb vigoria ràpida, destria
i amatona, talment com fan les gotes

de l'àcid en la llet, la sang més bona,
la més llisquenta sang; i així, amb la meva,
en un moment, una sarnosa escata
va llatzerar amb pestilent sutzura,
mon cos sempre tan sa.

Així fou com dormint, per mà fraterna,
vida, reina i corona perdí alhora;
i, en la plena florida de mes culpes,
sense preparació, ni unció, ni auxiliis,
ni examen penedit, haguí d'anarme'n
amb tots els meus pecats sobre ma testa.

HAMLET

Horrible, horrible, horrible, quant horrible!

FANTASMA

Si et sents llei de natura, no bo consentis;
no permetis que el llit de Dinamarca
sigui el jaç de l'incest i la luxúria.
Mes onvulla que et portin els teus actes,
no et taquis l'esperit ni res preparis
contra ta mare; el Cel, que se'n captingui,
i deixa-la entregada a les espines
que porta dins el cor per a punyir-la
i donar-li turment. Adéu per sempre!
La lluern ja diu que és a prop l'alba,
minvant la claredat de sa llum freda.
Adéu, Hamlet, adéu! Adéu! Recorda'm!

(Ix el Fantasma.)

HAMLET

Hostes del Cel! O Terra! On més girar-me?
A l'Infern? Fora, no! Cor meu, detura't!
I vosaltres, mos nirvis, no us tornéssiu
nirvis de vell tan aviat: serveu-me!
Recordar-me de tu! Pobre fantasma!
Sí! mentre tingui la memòria un seti
en aquest món de torbació i deliris.
Recordar-me de tu! Molt més encara:
jo esborraré dels fulls de ma memòria
tots els frívols records, tot ço que als llibres

he après, totes les formes, tots els rastres
que joventut i observació hi posaren;
i sols ton manament serà claríssim
en el volum de mon cervell, sens mescla
de les coses vulgars: pel Cel t'ho juro!
Dona perniciosa!
O vilà que somriu! Damnat vilà!
Escrivim-ho: ja hi ets. Ara ja consta
que es pot ésser vilà, vilà, i somriure:
almenys sé que pot ser a Dinamarca.

Així, ende, ja hi ets. Ara, a l'encàrrec:
el mot d'ordre és: Adéu, adéu! Recorda'm!
Ho he jurat.

HORACI
(Dins.) Mon senyor!

MARCEL
(Dins.) Mon senyor Hamlet!

HORACI
(Id.) Que el guardi el Cel!

HAMLET
(Id.) Amén.

HORACI
(Id.) Oh, mon senyor!

HAMLET
Oh, oh, oh, bon noi! Vina, ocell, vina.

(Entren Horaci i Marcel.)

MARCEL
Què hi ha, noble senyor?

HORACI
Senyor, què passa?

HAMLET
És admirable!

HORACI

Bon senyor meu, conteu-ho.

HAMLET

No, que ho diríeu.

HORACI

Pel Cel, jo no, senyor!

MARCEL

Ni jo: ho prometo.

HAMLET

Llavors, què me'n dieu? Com! ¿Hi ha cor d'home que s'ho cregués? Però... tindreu reserva?

MARCEL i HORACI

Sí, per Déu, mon senyor!

HAMLET

No viu pas un vilà, en tot Dinamarca, que no sigui un perdut.

HORACI

No calia, senyor, que cap fantasma deixés sa tomba, per saber tals coses.

HAMLET

Ben cert, teniu raó: per'xò m'inclino a que, sens més circumstanciar les coses, em deu la mà i ens en anem: vosaltres on us demani afer o cobejança (que afers o cobejances té cada home segons ell siga); i per ma part, vegeu-ho, vaig a fer oració.

HORACI

Senyor, vostre parlar no té seguida.

HAMLET

M'apena de tot cor que us pugui ofendre: de cor, en bona fe.

HORACI

No hi és l'ofensa.

HAMLET

Ben cert que hi és, per Sant Patric, Horaci;
i fins massa n'hi ha! Per ço que toca
a l'aparició, deixeu que us digui
que és de debò, que és un honrat fantasma,
i, en quant al desig vostre de conèixer

çò que hi ha entre nosaltres, domineu-vos-el
tant com pugueu. I ara, o amics meus,
puix sou amics, soldats i companys d'aula,
feu-me un senzill favor.

HORACI

Digueu: maneu-nos.

HAMLET

Que mai parreu de ço que heu vist suara.

HORACI i MARCEL

Mai, mon senyor; jamai!

HAMLET

No, no: jureu-ho.

HORACI

Mon senyor, vos ho juro per ma fe.

MARCEL

Jo també, mon senyor.

HAMLET

Sobre ma espasa.

MARCEL

Ja ho hem jurat, senyor.

Sobre ma espasa!

FANTASMA

Jureu. (De sota terra.)

HAMLET

Ha, ha, noi! tu ho has dit. Bé, bona peça!...
Veni: vos ho aconsella el de la cova:
vulgueu jurar.

HORACI

Senyor, digueu-ne els termes.

HAMLET

No parlar mai de ço que heu vist. Jureu-ho.

FANTASMA

Jureu. (De sola terra.)

HAMLET

Hic et ubique? Anem enllà, llavors.—
Veni ací, senyors. Sobre ma espasa,
jureu un altre cop, les mans esteses,
no parlar mai del que heu sentit.

FANTASMA

(De sota terra.) Jureu.

HAMLET

Ben dit, vell taup: ¿Saps foradar en terra,
tan prest? Bon sapador!... Senyors, tornem-hi.

HORACI

O dia... i nit! Això és estrany i em pasma!

HAMLET

Doncs fes-li, com a estrany, bona rebuda.
Hi ha més coses, Horaci, en cel i terra,
que en ta filosofia somniades.
Mes... veniu.
Jureu ací altre cop i el Gel vos aidi:
per fosc i estrany que repareu que em porti
(com tal volta més tard resoldré fer-ho,
afectant que em reprèn antiga dèria),
jureu que mai, veient-me així, vosaltres,
ni removent el cap, ni alçant els braços,
ni deixant escapar frases dubtoses,

com: —Bé, ja ho sé, o — Si volgués, podria...
o — Si hom pogués parlar..., o — Què em dirieu!
o altres formes ambigües de fer creure
que sabeu mon secret, mai heu de dir-lo;
i que en vostres treballs la Gràcia us valgui.
Jureu.

FANTASMA

Jureu. (De sota terra.)

HAMLET

Esperit pertorbat, sossega't, calma't.

(Juren.)

Amb això, cavallers, de bona gana
m'encomano a vosaltres; i el que pugui
fer-vos qui és tan pobre home com és Hamlet,
per a provar-vos sa amistat i afecte,
si Déu vol que ho farà. Plegats anem-nos-en.
Va el temps fora d'encaix. Fatal destí!
per a encaixar-lo m'ha fet néixe' a mi.
Bé, amics: eixim plegats.

(Ixen.)

FI DE L'ACTE PRIMER

ACTE SEGON

ESCENA PRIMERA

Elsenor.—Habitació a casa de Polònius

Polònius i Rinaldo

POLÒNIUS

Deu-li eixes notes i diners, Rinaldo.

RINALDO

Està bé, mon senyor.

POLÒNIUS

Mostrareu seny magnífic, bon Rinaldo,
si abans de visitar-lo feu enquesta
de son comportament.

RINALDO

Pensava fer-ho.

POLÒNIUS

Ben dit, molt bé. Tot d'una assabenteu-vos
de quins danesos hi ha a París i com,
i qui són i amb quins medis, i on s'allotgen;
els que van de companys, i el que despenen;
i en descobrir, per tals camins i sotges,

que coneixen mon fill, llavors poseu-los
qüestions que ja el toquin d'a la vora,
talment com d'una vaga coneixença;
per exemple, dient; Conec son pare,
i un poc a ell. Em compreneu, Rinaldo?

RINALDO

Sí, molt bé, mon senyor.

POLÒNIUS

I un poc a ell — direu; — mes no gran cosa,
i, si és el que vull dir, és molt altívol,

amic d'això i d'allò. Llavors pengeu-li
les invencions que us plagui; cap tan lletja
que el pugui deshonrar: preneu-ne cura;
sinó aquelles maleses i mals passos
que van de companys i més es saben
entre el lliure jovent.

RINALDO

El jòc, si us sembla.

POLÒNIUS

Sí, o el beure, o jurar, o amic de moure
l'espasa per no res, de barallar-se
o de corre' amb femelles: el que us plagui
d'això podeu dir d'ell.

RINALDO

Mes això em penso,
mon senyor, que podria deshonrar-lo.

POLÒNIUS

No, en bona fe, car ja hi metreu mesura.
No heu pas d'atribuir-li més escàndol
sinó el que ve d'incontinència franca;
s'entén només mig dir-ne les fallides
amb tanta d'elegància, que no semblin
sinó les taques de la vida lliure;

els flams i salts d'un pensament altívol;
l'ardidesa de sang no encar domada,
que és pròpia del jovent.

RINALDO

Mes... mon senyor...

POLÒNIUS

Que per què ho heu de fer?

RINALDO

Sí, mon senyor: això és el que em pregunto.

POLÒNIUS

Verament, cavaller, eixa és ma astúcia;

i una astúcia que crec immillorable.
l'osant sobre mon fill aqueixes taques
com defectes menuts que hi ha en tota obra
(capiu-ho bé),
aquell amb qui parleu, que teniu cura
de sondejar, si és que per cas ha vistes
qualcuna de les tares nomenades
en aquell jove a qui heu mig dit culpable,
acabarà tot fent, per conseqüència:
—Senyor, tal, o amic meu, o cavaller,
(segons siga l'estil, la terra, el títol,
de l'home amb qui parleu)...

RINALDO
Molt bé, senyor.

POLÒNIUS
Llavors ell farà... ell dirà... qu'és el que anava a dir?
Per la santa missa, jo anava a dir alguna cosa!
On era?

RINALDO
En clourà per conseqüència; en amic, o tal, i cavaller...

POLÒNIUS
Sí, ja hi sóc: en clourà per conseqüència.
I així us dirà: — Conec eix cavaller:
ahir mateix, o abans d'ahí, el vaig veure
(quan fos) amb tal o qual; i com vós dèieu,
jugava; promovia greu disputa
al tennis, o bevent; o juraria
que vaig veure'l entrar en certa casa,
videlicet, bordell; i... anant seguint.
Veieu-ho, doncs: amb l'ham d'eixes mentides
n'hem tret un peix de veritat: nosaltres,
talment, amb subtileteses i experiència
donant tombs a les coses, recercant-ne
els biaixos, per medis indirectes
trobem directament el que cercàvem.
Per eixos camins, doncs, que abans vos deia,
coneixereu mon fill. Estem entesos?

RINALDO
Sí, mon senyor.

POLÒNIUS
Salut, i Déu vos guardi.

RINALDO
Mon bon senyor!...

POLÒNIUS
Observeu-li les inclinacions per vós mateix.

RINALDO
Compteu que ho faré.

POLÒNIUS
I deixeu-li que soni sa musica.

RINALDO
Bé, mon senyor.

POLÒNIUS
Adéu!

(Ix Rinaldo.)

(Entra Ofelia)

Què hi ha, Ofelia? De què es tracta?

OFÈLIA
O mon senyor! i quina pô he tinguda!

POLÒNIUS
I per què, en nom de Déu?

OFÈLIA
En ma cambra cosia, quan lord Hamlet,
descordat el gipó, la testa nua,
brutes les mitges, sens lligams, caigudes
sobre els turmells; més blanc que sa camisa,
tremolant-li els genolls, i amb un aspecte
tot ell tan llastimós com si l'haguessin

aviat de l'Infern per a dir coses
espantables.., em vingué a trobar.

POLÒNIUS

Foll de l'amor que et té?

OFÈLIA

No puc ben dir-ho;
mes, francament, m'ho temo.

POLÒNIUS

Què va dir-te?

OFÈLIA

Em va pendre el canell, apretant força.
Després amb el braç test, va fer-se enrera,
i, amb l'altra mà posada així a les celles,
va fitar-me la cara amb tant d'estudi
com si m'hagués de dibuixar. Va estar-se
així una llarga estona; fins que, a l'últim,
sacsant-me un poc el braç, i tres vegades
movent així d'amunt d'avall sa testa,
llançà un sospir profund ple de misèria,
que semblava que el pit se li fes trossos

i ell s'afinés. Llavors va deixar-me;
i, amb el cap sobre el muscle fet enrera,
com si no es servís d'ulls per fer sa via,
sens mirar-la arribà fins a la porta,
i a mi llambreguejant-me fins a l'últim.

POLÒNIUS

Vina amb mi; jo del Rei aniré en cerca.
Aqueixa, no té dubte, és la follia
d'amor, que amb sa braó tan virulenta
a si mateixa es destrueix, i porta
la voluntat a les majors copdícies
desesperades, més que no cap altra
passió que romanguí sota el cel
per afligir nostres naturaleses.
Ho sento. Mes digueu: ¿és que, abans d'ara,
l'heu tractat... li haveu dit paraules dures?

OFÈLIA

No, mon senyor; mes, tal com vàreu dir-me,
li he tornades ses lletres, prohibint-li
que s'acostés.

POLÒNIUS

Això l'ha tornat boig.
Me sap molt greu que amb més atent judici
no l'hagués observat. Jo em figurava
que era un caprici, i vaig volê el naufragi;
mes, pel Cel (damni Déu la gelosia!),
veig que és tan propi, a nostra edat, de perdre'ns
anant del que pensem sempre al darrera,
com és cosa comuna, entre gent jove,
poca discreció. Vina amb mi: anem-nos-en
a veure el rei. Això cal que ell ho sàpiga;
car, si el calléssim, bé pot ser pitjor
amor ocult que conegut amor.

ESCENA II

Una sala al castell

El Rei, la Reina, Rosencrantz, Guildenstern i seguici

REI

Rosencrantz, Guildenstern: molt ben vinguts.
A part que, ja de temps, volíem veure-us,
nostra precisió d'un servei vostre
ha fet que us demanéssim tan de pressa.
Ja quelcom n'he sentit, de la mudança
que Hamlet ha sofert. I l'anomeno
així car ni en son dintre ni per fora
s'assembla al qui és estat. Quina és la causa,
— que, no es pas solament la mort del pare, —
que talment ens el faci desconéixer,
no ho puc ni somniar. Per' xo vos prego
que, puix amb ell passàreu la infantesa
i li heu vista de prop la humor de jove,
vulgueu restar ací a la Cort uns dies:
la vostra companyia el podrà atreure
als esbarjos, i, en tant, com vos el mostri
l'ocasió i espigolant com sigui,
arribareu a veure quina cosa,
que ignorem, l'afligeix en tal manera,
per a, bell cop sabuda, remeiar-la.

REINA

Bons cavallers: ens ha parlat el príncep
ben sovint de vosaltres, i estic certa
que no hi ha pas vivents altres dos homes,
com els que tinc davant, que ell més estimi.
Si us plagués demostrar la gentilesa
i el bon desig que calen per a estar-vos

ací algun temps per a profit i ajuda
de ço que n'esperem, vostra visita

fóra tan agraïda com pertoca
a un rei reconegut.

ROSENCRANTZ

Tenen, sens dubte,
les vostres majestats tan gran imperi
al damunt de nosaltres, que bé poden
posar tot l'interès de llurs desigs,
molt més en exigir-nos que en pregar-nos.

GUILDENSTERN

Tots dos obeirem; i ací des d'ara
ens remetem amb plena reverència,
posant a vostres peus nostres servicis
pel que us digneu manar.

REI

Cavallers, moltes gràcies.

REINA

Moltes gràcies;
i us prego vivament que aneu a veure
a mon fill, que ha sofert tan gran mudança.
Guieu eixos senyors on siga Hamlet.

GUILDENSTERN

Faci el Cel que la nostra companyia
i els nostres bons oficis li resultin
fruitosos i agradables.

REINA

Així siga.

(Ixen Rosencrantz i Guildenstern i alguns del seguici.)

(Entra Polònius.)

POLÒNIUS

Senyor: vostra embaixada al de Noruega
ha tornat ben joiosa.

REI

Sempre el pare has estat de bones noves.

POLÒNIUS

Ho creieu, mon senyor? Vos asseguro,
O bon sobirà meu, que faig mon deure
tant per Déu i mon rei com per mon ànima.
I ara us diré que em penso — o altrament,
aquest cervell que tinc no serva flaire
per als rastres polítics tan segura
com mostrà de tenir — que ja he trobada
la vera causa que ha embogit el príncep.

REI

Parla, parla'm d'això, que ja me'n friso.

POLÒNIUS

Primê els ambaixadors: vulgueu admetre'ls.
Mes noves seran postres de la festa.

REI

Fes-los tu les honors, i condueix-los.

(Eixit Polònius.)

Em diu, cara Gertrudis, que ha trobada
la font de ço que a vostre fill trastorna.

REINA

Em temo que només hi ha la cabdal:
la mort del pare i la cuitosa boda.

REI

Bé, això ja ho porgarem.

(Torna Polònius amb Voltimand i Corneli.)

Ben vinguts sien
tan bons amics! Digueu-me: ¿quines noves
porteu del germà nostre de Noruega?

VOLTIMAND

Que us retorna agraït vots i desigs.
Maná, tot just el vérem, que finissen,

les llesves del nebot: li feren creure

que es feien per anar contra Polònia;
mes, en veure-ho millor, no tingué dubte
que foren per a batre vostra altesa.
Llavors s'enfelloní de què, veient-lo
vell, malalt i impotent, el conduïssen
amb falsedats, i despatxà de pressa
l'arrest de Fortimbràs, el qual, per últim,
va sotmetre's, rebé les reprimendes
del noruec, i va jurà a son oncle
no fer armes jamai en contra vostre.
D'això el vell rei noruec tant va alegrar-se'n,
que en renda li assignà tres mil corones,
encomanant-li d'esmerçar les lleves
fetes abans, contra el polac, pregant-vos,
com ací es diu, (Li dóna un paper.)

que us plagui de donar-li
pas lliure en vostre regne per l'empresa,
amb tots els requisits i assegurances
consignades ací.

REI

Me plau moltíssim;
i, en una ocasió més escaienta,
ja llegirem i donarem resposta
meditant eix assumpte. Tant i mentres,
mercès per ço que heu fet amb tan bon èxit.
Reposeu: eixa nit ja en farem festa.
Ben tornats!

(Ixen Voltimand i Corneli.)

POLÒNIUS

Puix l'empresa s'és ben closa;
expostular, mon sobirà i madama,
la majestat com ha de ser, quins deures
li escauen, i el perquè és el dia dia,
la nit nit i el temps temps, bo només fóra
per fer malmetre el temps, la nit i el dia.

Per tant, i essent la brevetat com l'ànima
de l'ingeni, i les frases dilatòries

només que membres i florida externa,
seré breu: vostre noble fill és boig.
En dic boig: definir la bogeria,
que és sinó ésser, simplement, un boig?
Quedi això a part.

REINA

Menys d'art i més matèria.

POLÒNIUS

No hi poso art, madama; vos ho juro.
Que és boig, és cert; que siga cert, fa pena;
i eix penar també és cert: boja figura!
Mes, adéu!, que jo, d'art, no vull usar-ne.
Admetem, doncs, que és foll; i ens resta encara
descobrir-ne la causa, d'eix efecte;
o, més ben dit, la causa d'eix defecte,
car eix defecte defectiu té causa:
i heu's ací ço que resta i el que en resta.
Peseu-ho bé:
Tinc una filla (mentre sigui meva)

que, obedient a son deure (remarqueu-ho),
m'ha dat això: penseu, judiqueu, ara.

(Llegint.) «Al ídol de mon ànima, la celestial, la formosíssima Ofèlia». Aquesta
és una mala frase, una frase pobra; formosíssima és paraula pobra. Però escolteu:

(Llegint.) «Sobre son si blanquíssim», etc.

REINA

Ho ha rebut de part d'Hamlet?

POLÒNIUS

Vulgueu atendre un xic, bona madama:
seré exacte.

(Llegint)

«Dubta de si és foc l'estel,
dubta de que es mogui el sol,
dubta de si el ver menteix;
mes no dubtis jamai de mon amor.

Mal em sento, estimada Ofelia, en eixos versos; em manca l'art de mesurar els

meus sospirs; però que t'amo moltíssim (oh! moltíssim!), creu-ho. Adéu.

Teu per sempre, estimadíssima senyora, mentre aquesta màquina sigui seva, Hamlet.»

Això, obeint-me, m'ha mostrat ma filla, com també les instàncies que ell li ha fetes precisant lloc i temps, i la manera: tot m'ho ha innovat.

REI

I ¿com ha rebut ella aqueix amor?

POLÒNIUS

Senyor, per qui em teniu?

REI

Per un home lleial molt honorable.

POLÒNIUS

Ho voldria provar. Mes ¿qué em diríeu, havent vist pendre vol a eix amor càlid (car be l'he destriat, dec declarar-ho, ans que ma filla me'n parlés), quin fóra vostre judici o el de ma volguda majestat, vostra reina, que contemplo; si calaix m'hagués fet o bé escriptori; o, fent Fullet al cor, guardés silenci; O hagués vist eix amor sense fixar-m'hi? què us podíeu pensar? He anat al dret, 1 així he dit a ma jove damisel·la:
— Lord Hamlet és un príncep que està fora

del teu món; eix amor no pot pas ésser. I llavors li he donat els meus preceptes, que romanen tancada a totes hores, sens rebre lletres ni acceptar obsequis; i ja ha tocat el fruit dels meus avisos: un cop ell refusat — breu és la història, — tristesa de primer, després desgana, l'insomni consegüent i el tornar dèbil, fluixedat de cervell, i, així tombant-se, parar en la follia que se'l menja

i a tots ens afligeix.

REI

¿Penseu que siga
talment així?

REINA

Probablement, pot ésser.

POLÒNIUS

¿S'ha escaigut, algun cop (voldria veure-ho)

que hagi dit — És així, amb greus paraules
i que de sè altrament vinguessin proves?

REINA

Que jo sàpiga, no.

POLÒNIUS

(Signant son cap i ses espatlles.) — Si així no fos
ja poden separar-me aquest d'aquestes.

Aidant les circumstàncies, jo he d'atènyer
l'oculta veritat, ni que s'amagui
al centre de la terra.

REI

I ¿qué hem de fer,
per anar endavant?

POLÒNIUS

Moltes vegades
ja sabeu que es passeja hores senceres
aquí, a la galeria.

REINA

Sí, en efecte.

POLÒNIUS

Per tal moment jo hi faré anâma filla.
Sigueu amb mi rera un tapís, llavors:
observeu son encontre; i, si no l'ama
i d'això no li ve perdre el judici,
en lloc de conseller de vostre regne

feu-me pagès o carreter.

REI

Provem-ho.

REINA

Mireu que trist que ve llegint, el pobre!

POLÒNIUS

Aneu-vos-en tots dos; us ho demano.

Vaig a parlar-li ara.

(Ixen Rei, Reina i seguici.)

(Entra Hamlet llegint.) Permeteu-me; com es troba el bon lord Hamlet?

HAMLET

Bé, gràcies a Déu.

POLÒNIUS

Em coneixeu, mon senyor?

HAMLET

Excel·lentment bé: vós sou un peixataire.

POLÒNIUS

Jo no, mon senyor.

HAMLET

Doncs, així fóssiu un home talment honrat.

POLÒNIUS

Honrat, mon senyor?

HAMLET

Sí, senyor: ésser honrat, tal com va el món, és ser un home escollit entre deu mil.

POLÒNIUS

Això és molt cert, mon senyor.

HAMLET

Car si el sol engendra cucs en un gos mort, en una carronya de bon besar... Teniu una filla?

POLÒNIUS

Una en tinc, mon senyor.

HAMLET

No la deixeu passejar al sol. Concebre és una benedicció ; més no pas com la vostra filla pot concebre. Fixeu-vos-hi, amic.

POLÒNIUS

Què heu volgut dir-me? (A part.) Sempre arpejant sobre ma filla! De prompte, però, no em reconegué: m'ha pres per un peixataire. S'esgarria, s'esgarria. I el cert és que a mi, de jove, també l'amor em va portar a grans extrems: ben prop d'això. Tornaré a parlar-li. Què llegiu, mon senyor?

HAMLET

Paraules, paraules, paraules.

POLÒNIUS

De què es tracta?

HAMLET

Entre qui?

POLÒNIUS

Vull dir de què tracta, mon senyor, el que llegiu.

HAMLET

De calúmnies; car diu ací, el coquí satíric, que els vells tenen la barba grisa; que llurs cares són rugoses; que els ulls els purguen ambre espés i goma de prunera; i que tenen plena manca d'enginy, a l'ensem que pernils molt magres: coses totes, senyor, que, ni que jo verament i fermament les cregui, trobo, però, sense honradesa haver-les escrites així; cas vós mateix, senyor, tindríeu l'edat meva si poguéssiu caminar enrera com un cranc.

POLÒNIUS

(A part.) Ni que això siga foll, conserva mètode. ¿Voleu passejar-vos, senyor, fora de l'aire?

HAMLET

Dins de ma tomba?

POLÒNIUS

En efecte, sí, és fora de l'aire. (A part.) ¡Qué prenyades, a voltes, són les seves

rèpliques! ¡Es una sort que la follia ensopegui sovint, i que la sana raó no pugui lliurar tan feliçment! El deixaré i caldrà que em doni pressa de preparar l'encontre seu amb la meva filla.) Honorable senyor, em permeto humilment de pendre comiat de vós.

HAMLET

No podeu pendre'm res, senyor, de què jo més voluntàriament vulgui despendre'm, (A part.) excepte ma vida, excepte ma vida, excepte ma vida.

POLÒNIUS

Estiguen bo, mon senyor.

HAMLET

Quin fàstic de vells ximples!

(Entren Rosencrantz i Guildenstern.)

POLÒNIUS

Veniu per veure lord Hamlet? Allí és.

ROSENCRANTZ

(A Polònius.) Déu vos guard, senyor. (Ix Polònius.)

GUILDENSTERN

Honrat senyor meu!

ROSENCRANTZ

Mon estimat senyor!

HAMLET

Excel·lents amics meus! Gom va, Guildenstern? Ah, Rosencrantz! Bons minyons, com esteu?

ROSENCRANTZ

Com uns fills ordinaris de la terra.

GUILDENSTERN

Feliços de no ser massa feliços: no som caps del capell de la Fortuna.

HAMLET

Ni soles de sa sabata.

ROSENCRANTZ

Tampoc, mon senyor.

HAMLET

Llavors viviu allà per sa cintura, en el terme mig de sos favors.

GUILDENSTERN

A fe sí: som sos íntims.

HAMLET

En les ínfimes parts de la Fortuna? Ben segur: és una folla fembra. Quines noves porteu?

ROSENCRANTZ

Cap, mon senyor, sinó que el món es va tornant honrat.

HAMLET

Llavors és que s'acosta el dia del Judici. Mes la nova vostra no és pas certa. Permeteu-me preguntes més directes. ¿Qué haveu pogut fer, mos bons amics, entre les mans de la Fortuna, per a merèixer que us hagi tramès a aquesta presó?

GUILDENSTERN

Presó, monsenyor!

HAMLET

Dinamarca ho és, una presó.

ROSENCRANTZ

Llavors també n'és una el món.

HAMLET

I bona! amb força confinaments i vigilants i tanques, i Dinamarca és una de les pitjors.

ROSENCRANTZ

No ho pensem pas així nosaltres, mon senyor.

HAMLET

Llavors és que per a vosaltres no ho és; car res hi ha que sigui dolent ni bo, sinó que el pensar-ho és el que l'en fa: per a mi és una presó.

ROSENCRANTZ

Llavors el que l'en fa és vostra ambició: s'hi troba massa estret, vostre pensament.

HAMLET

Déu meu! podríeu tancar-me en la clofolla d'una nou, i em tindria per rei d'un

espai infinit, si no fos que tinc mals somnis.

GUILDENSTERN

Els quals somnis també són ambicions; car la vera substància de l'ambició no és més que l'ombra d'un somni.

HAMLET

El somni en si mateix no és més que una ombra.

ROSENCRANTZ

Verament, i estimo l'ambició d'una qualitat tan sense pes i aèria, que és sols l'ombra d'una ombra.

HAMLET

Llavors nostres captaires són els cossos, i nostres herois i monarques estirats, les ombres dels captaires. Anirem a la Cort? Car, en bona fe, no puc discórrer.

ROSENCRANTZ i GUILDENSTERN

Anirem en vostre seguici.

HAMLET

Res d'això: no puc confondre-us amb la resta de mos servents; car, parlant-vos com un home de bé, só acompanyat molt terriblement. Mes, ja en el camí batut de l'amistat, digueu-me: què hi feu, a Elsenor?

ROSENCRANTZ

Visitar-vos, senyor: res d'altre.

HAMLET

Só un indigent que fins és pobre de gràcies; moltes gràcies, però, encara que les meves gràcies, n'estic segur, a mig penic vos eixirien cares. ¿No és pas que us han cridat? ¿Ha estat sols per inclinació vostra? És una visita voluntària? Veniu: sigueu-me francs. Veniu, veniu. Mes no: parleu.

GUILDENSTERN

Què us podríem dir, mon senyor?

HAMLET

I bé! alguna cosa que faci al cas. Heu estat cridats: hi ha una mena de confessió, en vostres ulls, que vostra senzillesa no us ha permès d'amagar. Ja veig que els bons rei i reina us han fet venir.

ROSENCRANTZ

Per a quina fi, mon senyor?

HAMLET

Això és el que heveu de dir-me. Vos en conjuro: pels drets de companyonia, per les consonàncies de nostra joventut, per nostre sempre servat afecte, i per allò més estimat que un millor conjurant pogués també retreure-us, digueu-me, clar i franc, si és que us han enviat a cercar o no.

ROSENCRANTZ

(A part a Guildenstern.) Què hi dieu?

HAMLET

(A part.) (Guarda't, que et tinc l'ull al damunt.) Si m'estimeu, no m'oculteu res.

GUILDENSTERN

Mon senyor, ens vingueren a cercar.

HAMLET

Jo us diré perquè: d'aital manera, anticipant-me, us llevaré de descobrir-vos, i vostra discreció amb el rei i la reina no canviarà de ploma. De fa poc temps (no sé perquè) jo he perdut ma alegria, renunciant a totes les distraccions acostumades; i això, realment, ha pesat tant sobre mon caràcter, que aqueixa esplèndida fàbrica, la Terra, m'apar només que un promontori estèril; aqueix dossier excellent, l'aire (mireu), aqueix gran firmament suspès per tot, aqueixa volta majestuosa realçada amb focs d'or (què us diré!), no em sembla altra cosa que una sutza i pestilent arreplega de vapors. I l'home? ¡Quina obra mestra és! En sa raó, que noble! que infinit en facultats! En sa forma i moviments, que admirable i expressiu! En l'acció que paregut a un àngel! En intel·ligència, que paregut a un déu! És l'ideal dels animals creats! És la beutat del món! Per a mi, no obstant, ¿qué és i què val, aqueixa quinta essència de pols? L'home no em plau, no: ni tampoc la dona, per més que amb vostre somriure sembleu dir-m'ho.

ROSENCRANTZ

Mon senyor, no hi havia res d'això en mon pensament.

HAMLET

Doncs, ¿per què us n'heu rigut llavors que he dit que l'home no em plau?

ROSENCRANTZ

En pensar, mon senyor, puix que l'home no us distreu, el tractament de quaresma que rebran de vós els comedians que hem trobat pel camí, i que estan punt d'arribar per oferir-vos llurs serveis.

HAMLET

Ben vingut serà el que fa de rei (sa majestat rebrà mon tribut); el cavaller d'aventures podrà usar sa tarja i son floret; l'amorós no sospirarà gratis; el malencònic finirà en pau son paper; el graciós farà riure aquells que tenen fluixes les molles dels pulmons; i la dama dirà ço que li vingui al pensament, o farà coixejar els versos. ¿Qui són, aqueixos comediants?

ROSENCRANTZ

Els mateixos que heu freqüentat amb tant de gust: els tràgics de la vila.

HAMLET

Com és que van pel món? La residència, tant per llur reputació com per a llur profit, els era aventatjosa.

ROSENCRANTZ

Penso que eixa invocació prové de les darreres disposicions restringint llur treball a vila.

HAMLET

Servent la mateixa estimació de quan jo els veia? La gent els segueix com llavors?

ROSENCRANTZ

No, verament; no tant.

HAMLET

D'on els ve? És que es rovellen?

ROSENCRANTZ

Què és cas! Llurs esforços van com cal; mes ara hi ha, senyor, una llocada de criatures, de falconets en borrissol, que escridassen les millors obres, essent estrepitosament aplaudits: estan de moda; i tant malparlen dels teatres ordinaris (com ells en diuen), que gent d'espasa hi ha que se n'empaordeixen dels ànecs-poll, i es retreuen d'anar-hi.

HAMLET

Com! són infants? Qui els sustenta? Com se'ls paga? ¿Poden seguir llur tasca més temps del que els permet la veu? I ¿no diran després, quan arribin a còmics ordinaris (com és de creure, si llurs mitjans no milloren), que llurs autors els han perjudicat fent-los cridar contra llur pròpia successió?

ROSENCRANTZ

A fe hi ha hagut soroll per les dues bandes; i el públic no se'n fa pecat, d'excitar-los a barallar-se. Per algun temps no s'ha pas fet diner amb cap comèdia si poeta i comedians no han anat a cops de puny.

HAMLET

Es possible?

GUILDENSTERN

Oh! hi ha hagut manta esgratinyada de cervell.

HAMLET

I els nois tiren avant?

ROSENCRANTZ

Sí, que hi tiren, mon senyor: amb Hèrcules i sa càrrega i tot.

HAMLET

Això no és d'admirar. Mon oncle és rei de Dinamarca, i els que es burlaven d'ell mentre visqué el meu pare, paguen ara vint, quaranta, cinquanta i fins cent ducats per un retrat seu en miniatura. Sang de Déu! Hi ha quelcom, en això, que ultrapassa el natural, si la filosofia pogués esbrinar-ho.

(Trompetería dins.)

GUILDENSTERN

Són els comedians.

HAMLET

Cavallers, ben vinguts a Elsenor. Deu-me les mans; veniu. Les pròpies maneres del bon rebre són la cortesia i la cerimònia. Deixeu-me, per tant, ésser polit amb vosaltres: no fos cas que mon capteniment amb els comedians, que ja vos dic que serà obsequios, fes creure que estimo més llur companyia que no pas la vostra. Sigau molt ben vinguts; mes mon oncle-pare i ma tia-mare se són ben enganyats.

GUILDENSTERN

En què mon senyor?

HAMLET

Jo no só boig sinó amb el nord-nord-oest: quan el vent ve del sud distingeixo un falcó d'un esparver.

(Entra Polònius)

POLÒNIUS

Cavallers, salut tingueu.

HAMLET

Escolteu, Guildenstern (i vós també: un oient a cada oïda) aqueix gran noi, el que veieu ací, no és fora encara de bolquers.

ROSENCRANTZ

Té la fortuna de trobar-s'hi un segon cop, puix diuen que un vell és noi dues vegades.

HAMLET

Vos profetitzo que ve per parlar-me, dels comedians: ja ho veureu. Teniu raó, senyor: el dilluns al matí: així fou, en efecte.

POLÒNIUS

Mon senyor, tinc noves per a vós.

HAMLET

Mon senyor, tinc noves per a vós. Quan Roscius era actor a Roma...

POLÒNIUS

Els comedians vénen aquí, mon senyor.

HAMLET

Bah, bah!...

POLÒNIUS

Per ma paraula.

HAMLET

Llavors ve cada comediant damunt son ase.

POLÒNIUS

Asseguro que són els millors comedians del món, per a la tragèdia, la comèdia, la història, la pastoral, la història pastoral, la pastoral còmica, la tragèdia històrica, la tragi-còmico-històrico-pastoral, les escenes seguides i els poemes sens divisions. Sèneca no els pot semblar feixuc, ni Plaute massa lleuger. Per l'escrit, com per l'improvisat, no n'hi ha d'altres.

HAMLET

O Jeftè, jutge d'Israel! quin tresor tenies!

POLÒNIUS

Quin tresor tenia, mon senyor?

HAMLET

Vès:

«Una hermosa filla, una només,
que ell amava molt.»

POLÒNIUS

(A part.) Sempre ma filla!

HAMLET

Tinc raó, vell Jeftè?

POLÒNIUS

Si em dieu Jeftè, mon senyor, és perquè tinc una filla que molt amo.

HAMLET

Ca! no se'n segueix això.

POLÒNIUS

Què se'n segueix, doncs, mon senyor?

HAMLET

Vès:

«Déu ho vol, per atzar;»

i, després, ja sabeu,

«era d'esperar i arribà a passar.»

La primera estrofa de la piadosa cançó vos en dirà més; car veu's ací mos compendis ja arribats.

(Entren quatre o cinc comedians.)

Ben vinguts, mestres: sigau tots molt ben vinguts. M'alegro de veure-us amb salut, bons amics. O vell amic! ta cara ha tret serrell, de l'últim cop que et viu ençà. Vens a plantar-me cara a Dinamarca? Què és, això, ma jove mestressa i dama! Per la Verge! Vostra senyoria està més prop del cel que la darrera vegada que us vaig veure: almenys ho fa l'alçària dels tacons. Déu vulgui que vostra veu, com les peces d'or que no corren, no tingui mosses en el cantell. Tots ben vinguts, mestres. Disposem-nos, com els falconers francesos, a caçar ço que vejам: ja deveu tenir un parlament a punt. Anem, doneu-nos un tast de vostre mèrit: un parlament apassionat.

PRIMER COMEDIANT

Quin parlament, mon senyor?

HAMLET

Un cop vaig sentir-te'n un de parlament, que mai ha estat representat; o, si ho ha estat, no pas més d'una vegada, car la comèdia (prou me'n recordo) no agradà al major nombre: a la multitud li semblà caviar; per més que (a mon parer, i al d'altres, el judici dels quals en tal matèria supera al meu) fos una comèdia ben meditada en ses escenes i conjuminada amb tanta de naturalitat com ingeni. Un deia (me'n recordo) que els versos no tenien sal que assaborís l'assumpte, ni les frases res que pogués caracteritzar d'afectació l'autor; mes assenyalava l'honestedat d'aqueix procedir, tan suau com agradable, i de molta més beutat que no pas elegància. Sobre de tots va agradar-me'n un, de parlament: el d'Eneas a Dido en el tros que parla de la mort de Príam. Si el serveu en la memoria, comenceu en eix vers... Vejam... vejam:

«Pirrus, ferotge com la fera Hircana,..»

No és això: comença amb Pirrus.

«Pirrus ferotge (el de les negres armes!
negres com sos intents, que nit retreia
quan s'estenia en son corser sinistre)

ara ha mudat son negre, trist aspecte
per un blasó més trist: de cap a peus
ara és de guls tot ell: pintura horrible
de sang de pares, mares, fills, germanes
cuïts i pastats en flame jantes vies,
que fan llum maleïda i opressora
als assassins. Foc i furor rostint-ho,
i envarat per la sang agrumollada,
fets carboncles els ulls, l'hellènic Pirrus
cerca el vell avi Príam.»

Ara seguiu.

POLÒNIUS

Per Déu, mon senyor, que ho heu dit bé: amb bon accent i amb discreció.

PRIMER COMEDIANT

Prompte el troba,

batent de prop als grecs. Sa vella espasa,
ja rebel a son braç resta allí on tomba
amb desgrat de manar. Desigual lluita
la de Pirrus amb Priam! Pres de ràbia

sabreja l'aire, i, amb el vent que aixeca,
el dèbil pare cau. Sens esma Illion,
sembla sentir-se d'aqueix cop llavors:
son cap encès fins a la base tomba,
i el sorollós esfondrament fa presa
de l'oïda de Pirrus, i sa espasa,
que anava a caure en la lletosa testa
del venerable Príam, resta en l'aire
erta. Talment com un tirà en pintura
Pirrus semblava; i, com aquell que es troba
indiferent de voluntat i objecte,
no féu res.

Mes com veiem sovint, abans del xàfec,
silenciós el cel, els grops immòbils,
els vents ardits callats, i abaix la terra
tan muda com la mort, i oïm de prompte
un tro espantable que els espais trontolla;
així, després de la quietud de Pirrus,
la venjança el desperta, torna a l'obra.
I mai caigueren els martells dels Cíclops
sobre les armes del déu Mars, forjades
per a durada eterna, més de pressa,
que l'espasa de Pirrus sangonosa

cau ara sobre Príam.

Fora, fora, Fortuna, mala dona!
Déus tots! units en sínode, lleveu-li
son poder! Feu-ne trossos, de les liantes
i dels raigs de ses rodes, perquè rodi
de dalt dels cims del cel fins als abismes
dels esperits d'infern!»

POLÒNIUS

És massa llarg.

HAMLET

Això diria, el barber, de vostra barba. Segueix: t'ho prego. Ell està per una giga o
les històries verdes o, si no, s'adorm. Vés dient: arriba al passatge d'Hecúba.

PRIMER COMEDIANT

Mes qui hagués vist la malforjada reina...

HAMLET

La malforjada reina?

POLÒNIUS

Està bé: la malforjada reina està bé.

PRIMER COMEDIANT

... córrer descalça, arreu, batent les flames
amb plor cegant; un tros de lli a la testa
que ans cenyí diademes; sols vestida,
sobre els lloms, secs d'excés de parieratge,
d'un cobrellit nuat a correquita;
qui ho hagués vist, amb verinosa llengua
a la Fortuna hauria dit traïdora.
Mes si talment els déus l'haguessin vista,
quan ella veu a Pirrus amb l'espasa
fent a bocins de son marit els membres,
llançar de prompte un crit espaventable
(si les coses mortals poguessin moure'ls),
els ulls cremants del cel esdevindrien
lletosos, i apenats els déus mateixos.»

POLÒNIUS

Mireu, com ha mudada la color! Té llàgrimes als ulls. Prou: t'ho prego.

HAMLET

Bé està: ja em diràs el parlament sencer, després. Mon bon senyor: ¿voleu tenir compte que els comedians siguen ben tractats? M'enteneu? Que se'ls tracti bé, car són el compendi i la crònica breu del temps: després de vostra mort us valdria més un mal epitafi, que una mala anomenada d'ells mentre visqueu.

POLÒNIUS

Els tractaré, mon senyor, segons mereixen.

HAMLET

Brivall de Déu! Home, millor: tracteu a cada u segons son mèrit, i qui s'escaparà del fuet? Tracteu-los segons s'escau a vostre honor i dignitat; i, com menys s'ho mereixin, major mèrit tindran vostres bondats. Endueu-vos-els.

POLÒNIUS

Veniu, senyors.

HAMLET

Seguiu-lo, amics: demà fareu comèdia.

(Ix Polònius amb tots els comedians menys el Primer.)

Un moment, bon amic: ¿ Podreu representar L'assassinat de Gonzago?

PRIMER COMEDIANT

Sí, mon senyor.

HAMLET

El fareu demà al vespre. I ¿no podríeu, si convingués, aprendre-us una tirada d'uns dotze o setze versos que voldria escriure i ficar en l'obra?

PRIMER COMEDIANT

Sí, mon senyor.

HAMLET

Molt bé. Seguiu a aqueix senyor, i procureu de no fer-ne burla.

(Ix el Primer comediant.)

Bons amics, vos deixo fins al vespre: ben vinguts a Elsenor.

ROSENCRANTZ

Bé, mon senyor.

HAMLET

Sí, bé; i que Déu vos guard.

(Ix en Rosencrantz i Guildenstern.)

Ja estic sol, ara.

I quin esclau que só tan baix i rústec!

¿No és monstruós que, ací mateix, eix còmic,

només en ficció, somiant la ira

pogués a son intent forçar-se l'ànima

fins a tornar-se'n trasbalsat el rostre,

els ulls plorant, estemordit l'aspecte,

la veu trencada, i, en conjunt, movent-se

d'acord amb son voler? I tot per res!

Per Hècuba!

¿Que li és Hècuba a ell, o qu'és ell d'Hècuba,

perquè el faci plorar? ¿Qué no faria
si els meus motius tingués i el crit que em sento?
L'escena hauria ja inundat de llàgrimes,
i esbotzat els oïts de la gentada
amb mots d'horror; els criminals serien
tornats folls, i aterrats els deshonestos,
els ignorants confosos, i esglaiada
fins la potència d'ulls i oïts. Jo, en canvi,
fet un estúpid de fangosa argila,
resto parat com un badoc de somnis,
ma causa oblidat, i res a dir no encerto,
ni un mot: ni per un rei a qui s'és feta

la més gran malvestat, contra sa vida,
tan cara per a mi, i contra son regne.
Só jo covard? ¿Es que no hi ha qui em digui
que só un vila, la meva testa esberli,
ma barba arrenqui i me la tiri al rostre,
em sacsegi pel nas... i la paraula,
en dir jo — Ments!—no fa que me l'empassi
al fons de mon pulmó? Si així em tractessin,
em contindria, llamp!; car no pot ésser
sinó que sóc cor-de-colum, i em manca
fel que amargui l'ultratge: d'altra guisa,
ja hauria fet de tots els corbs pastura
l'entranya d'eix esclau! Bastaix impúdic!
rufià, traïdor, lasciu, bastaix ferotge!
Oh! Venjança!... Mes, ai!, só ben bé un ase!
Ja és cosa de valent, que jo, el fill propi
d'un tan bon pare assassinat, sentint-me
que infern i cel m'empenyen a venjar-lo,
desfogui el cor, com una mala dona,
amb mots només, i maleeixi i cridi
com el vailet de cuina o la marcolfa!
Quina vergonya! Prou! Cervell, a l'obra!
Tinc entès que algun cop, en el teatre,
hi ha hagut culpables que, ferits de sobte
en veure's en l'espill de l'art escènic,
a crits han confessat llurs malifetes;
que el crim, àdhuc sens llengua, a voltes parla
per orgues verament meravellosos.

Faré, doncs, que eixos còmics representin
una acció com de la mort del pare,
davant de l'oncle. No el perdré de vista,
sondejaré son fons; i, amb que tremoli,
ja conec mon camí. Aquell fantasma
que he vist, pot ésser que el diable siga,
car el diable té poder per fer-se
veure, assumint una plaenta forma;
i qui sap si, talment amb ma tristesa

i mon trist natural (com el diable
té potència tan gran sobre els fantasmes),
per a damnar-me em torba. — Cal que tingui
proves més fermes que les d'ell. El drama
serà el millor parany, on, per sorpresa,
la consciència del rei restarà presa.

(Ix.)

FI DE L'ACTE SEGON

ACTE TERCER

ESCENA I

Elsenor.—Una cambra en el castell

Entren el Rei, la Reina, Polònius, Ofèlia, Rosencrantz i Guildenstern

REI

I ¿no podeu, per indirecta enquesta,
arrencar-li el perquè de son desordre,
malmetent-se el gaudir de dies plàcids
amb perillosa i turbulent follia?

ROSENCRANTZ

De que ell es sent torbat, ja bé ho confessa;
mes de la causa, en cap manera en parla.

GUILDENSTERN

Ni facilita mai que hom el sondegi
puix, amb llesta demència es fa endarrera,
tot just el conduïm a que ens declari
quelcom de son estat.

REI

I com va rebre-us?

ROSENCRANTZ

Com tot un cavaller.

GUILDENSTERN

Però mostrant una actitud forçada.

ROSENCRANTZ

Abundós preguntant; mes, en respondre'ns,
més que avariciós.

REINA

¿Li heu fet proposta
de qualche passatemps?

ROSENCRANTZ

Venint ací se'ns escaigué, senyora,
trobar uns comediants: vàrem parlar-n'hi,
i va semblar tenir-ne certa joia
tot conversant del cas. Ara ja els còmics
són a la Cort, i crec que tenen ordre
de fer, per ell, aqueixa nit, comèdia.

POLÒNIUS

És molt cert. I em pregà que jo trametre
volgués a vostres majestats sa súplica
que us dignéssiu de veure-la i d'oir-la.

REI

De tot bon cor; i m'acontenta força
que ell es decanti a això.
Bons cavallers, feu-n'hi creixent l'estímul,
i porteu-lo a gaudir d'aquests esbarjos.

ROSENCRANTZ

Ho farem, mon senyor.

(Ixen Rosencrantz i Guildenstern.)

REI

Dolça Gertrudis,
deixeu-nos vós també. Sota reserva
he fet que Hamlet vinga aquí, i que es trobi,

com per atzar, aquí també, amb Ofelia.
El seu bon pare i jo mateix (espies
autoritzats) ens mantindrem de guisa
que, podent veure-ho tot sens ésser vistos,
judiquem clarament el llur encontre,
i, segons es comporti, deduir-ne
si són o no penes d'amor les penes
que el tenen afligit.

REINA

Vaig a obeir-vos.
I tant debò, pel que a vós toca, Ofèlia,
que fos vostra beutat causa sortosa

de l'esquerpor de Hamlet: vós podríeu,
si fos així, fer-me esperar de veure'l
retornâ a bon camí per vostra gràcia,
i a honor dels dos.

OFÈLIA

Així ho pogués, senyora!

(Ix la Reina.)

POLÒNIUS

Ofèlia, passegeu. Si us p]au, grandesa,
entrem-nos en retret. (A Ofèlia.) Llegiu eix llibre:
l'exercici devot pot ser l'excusa
de veure-us sola. Ben sovint som dignes
de blasme per això (sovint es prova);
car, amb rostre devot i pietoses
accions, ensucrem fins al diable.

REI

(A part.) Massa és cert! Que coentes fuetades
em donen eixos mots en la consciència!
La faç d'una perduda, ben pintada,
no és més lletja, davall de sa pintura,
del que és mon crim sota dels mots que em pinto.
O pes feixuc!

POLÒNIUS

Sento que arriba, mon senyor: anem-nos-en.

(El Rei i Polònius es retiren. Entra Hamlet.)

HAMLET

Viure, o no viure: la qüestió és aqueixa:
si pensa amb més noblesa qui suporta
dards i tonades d'ultratjant fortuna,
O aquell que s'arma contra un mar de penes
i amb les armes s'hi oposa per finir-les.
Morir, dormir: res més. I dir que acaben
amb un son les tristors i els mil encontres
dels quals la cara és natural hereva,
és una fi que desitjar deuríem

devotament. Morir, dormir. Dormir!...
qui sap si somiar!... Vet aquí el tràngol;
car en eix son de mort quins somnis poden
pervenir-nos, quan sigui ja despresa
la nostra pell mortal?... això ens detura:
aquesta és la temor que dóna al viure
tan llarg el patiment. Car ¿com hi hauria
qui les burles sofrís i els caps del segle,
els tropells del tirà, les fuetades
que ens vénen del superb, les agonies
d'un amor menyspreat, la inacabable
durada del pledeig, les insolències
de tots aquells que ens manen, i les cosses
que l'ingeni pacient rep dels indignes,
si un pogués fer-se a si mateix el compte
amb un res de punyal? qui sostindria,
suant i grinyolant, el pes del viure,
si un quelcom no temés, allà, darrera
de la mort (regió desconeguda
de la qual mai cap viatger retorna),
que ens pertorba el valer i ens fa ajupir-nos
als mals que ara sofrim, ans que llançar-nos
a d'altres que ignorem?... I així va fent-nos

covards a tots els homes la consciència;
i el nadiu vermelleig dels determinis
així s'esgrogueeix amb els reflexos
del pàl·lid pensament; i les empreses
de nirvi i d'ocasió, per a no veure-ho,
van desviant-se de llur curs i perden
fins el nom d'accions!... Sossega't,
ara. La bella Ofèlia!
(Entra Ofèlia.)

En tes pregàries, nimfa,
no oblidis mos pecats.

OFÈLIA

Mon bon senyor:

com esteu, de salut, d'ençà d'un dies?

HAMLET

Mercès, humils mercès: molt bé, bé, bé.

OFÈLIA

Mon senyor: tinc rebuts uns presents vostres que desitjo temps ha de retornar-vos, i ara us deman que reprengueu.

HAMLET

Jo? No:

jo mai us doní res.

OFÈLIA

Prou sé bé, mon senyor, que me'ls donàreu;
i, amb ells, paraules de tan dolça essència
que els feien molt més rics. Llur flaire fosa,
tornin a vós; puix per al cor que és noble,
pobra cosa esdevé el més ric present
si esdevé el donador indiferent.
Veu's-els ací, senyor.

(Un paquet que treu de l'escarsella.)

HAMLET

All! ah! Sou honesta?

OFÈLIA

Senyor!

HAMLET

I sou formosa?

OFÈLIA

Què vol dir vostra senyoria?

HAMLET

Que, si sou honesta i bella, vostra honestedat no hauria d'admetre parlament amb vostra beutat.

OFÈLIA

¿Pot, la beutat, senyor, tenir millor comerç que amb l'honestedat?

HAMLET

Verament, sí; car el poder de la beutat transformaria més prompte l'honestedat, de ço que és, en una mitjancera, que no pas la força de l'honestedat faria de la beutat sa

consemblanta. Això, abans, era una paradoxa; mes, al temps d'ara, és fet provat. Un cop vaig estimar-vos.

OFÈLIA

Així, en efecte, mon senyor, vàreu fer-m'ho creure.

HAMLET

Devíeu no haver-me cregut; car la virtut no es pot inocular tant, en nostre vell tronc, que ens el pugui mudar. No us estimava.

OFÈLIA

La decepció major ha estat per a mi.

HAMLET

Vés-te'n a un convent: ¿per què has de ferte criadora de pecadors? Jo mateix, trobo que só tolerable- ment honest; i puc, no obstant, acusar-me de tals coses, que millor fóra que la meva mare no m'hagués posat al món. Só orgullós, vanitós, venjatiu i amb més maleses a punt que pensaments no tinc per a conjuminar-les, imaginació per a donar-los forma, i temps per a executar-les. ¿Per què, gent així com jo, cal que s'arrosseguin entre cels i terra? Som tots uns coquins errants: no en creguis cap, de nosaltres. Vés a un convent. On és, ton pare?

OFÈLIA

A casa, mon senyor.

HAMLET

Doncs fes que li tanquin bé les portes, perquè no pugui fer ximpleries en lloc més que a casa. Adéu.

OFÈLIA

(A part.) Bondat del Cel, aideu-lo!

HAMLET

Si et cases et donaré de dot aquesta calamitat: per més que siguis tan casta com el glaç, tan pura com la neu, no t'escaparàs de la calúmnia. Vés a un convent, vés a un convent. Adéu. I, si per cas tens de casar-te, esposa un foll, car els hòmens de seny prou saben la mena de monstres en què els torneu. Al convent, al convent, i fins de pressa! Adéu.

OFÈLIA

(A part.) Poders del Cel, guariu-lo!

HAMLET

Prou he sentit també parlar de les vostres untures. Déu vos ha donat una cara, i vosaltres vos en feu una altra. Aneu a saltirons, marxeu al pas, parleu xiuxiuejant, falsegeu el que Déu ha fet, i dels vostres atreviments vos en feu la vostra ignorància. Vés-te'n: ja en tinc prou. Això em lleva el seny. Et dic que ja no se'n faran més, de casaments; i que els que ja són casats (tots menys un) viuran: els altres seguiran com són. Al convent, al convent! (Ix.)

OFÈLIA

Oh! com s'és fos un esperit tan noble!
L'encant de cortesans, la llengua, el glavi
d'escolars i guerrers, les espectances
i la rosa encisera d'un gran regne;
l'espill dels bells estils, que ell emmotllava;
l'afany del curios... tot, tot per terra!
I jo, la pobra i trista entre les dones,
que he gaudit la cançó de sos mots dolços,
veig ara eix pensament potent i noble
fet campana a destò, dura, esquerdada;
i el model sens parell, la flor dels joves,
perdut per la follia! Oh! n'és, de trist,
veure el que veig, havent vist el que he vist!

(Retornen el Rei i Polònius.)

REI

Amor? No és per aquí, que va son mal;
ni el que ha parlat, encar que un poc excèntric,
tampoc és de follia. Porta a l'ànima
quelcom on tota sa tristesa es cova;
i em temo que eix covar, en rompre closca,
dugui greus mals. I per a prevenir-los,
he pres ràpidament el determini
d'enviar-lo a Anglaterra, a tota pressa,
reclamant les anyades ja vençudes
del tribut que se'ns deu. Potser la vista
de mars i terres diferents, d'objectes
variats, li trauran eixes quimeres
que porta al cor i son cervell trasbalsen
fent-lo altre del que és. Què vos en sembla?

POLÒNIUS

Que va molt bé. Però jo em penso, encara,

que l'inici i començ de sa malura

ve d'amor contrariat. No cal, Ofèlia,
que ens diguis res del que t'ha dit lord Hamlet:
ho hem sentit tot. Senyor, feu ço que us plagui;
mes, si us apar, després de la comèdia,
feu que la reina i mare, amb ell a soles,
tracti d'aconseguir que descobreixi
son mal quin és, i que l'en renyi força.
Jo ja m'ajustaré, si us plau, de guisa
que tot ho escolti. Si no el venç, llavors
feu que vagi a Anglaterra, o confíneu-lo
on vostra saviesa determini.

REI

Així s'acomplirà, car la follia dels grans cal vigilar de nit i dia. (Ix.)

ESCENA II

Una sala en el castell

Hamlet i alguns comedians

HAMLET

Digueu el parlament (vos ho prego) tal com jo vos l'he pronunciat, movent amb naturalitat la llengua; puix si l'escriדasseu, com fan alguns companys vostres, m'agradarà tant com si digués els meus versos el pregoner. Ni moveu massa la mà, així, com si serréssiu l'aire, ans cal fer-ho tot gentilment; car en ple torrent, en mig la tempesta, i, si així puc dir-ho, dins el xuclador de la passió, heu d'aconseguir i transmetre una temperança que en suavitzí l'aspror. M'arriba a ofendre fins dins de l'ànima d'oír un bigardàs emperrucat fer malbé, fer a bocins, un passatge apassionat, per afalagar el públic de la graonada, la major part del qual no entén altre que ço que són crits i pantomimes. Amb el fuet mereixia ésser tractat algú que exagerava la ferotgia de Termagant i que a Herodes el feia encara més Herodes. Eviteu això, creieu-me.

PRIMER COMEDIANT

Ho asseguro a vostra honor.

HAMLET

Tampoc sigueu massa mansoi, ans deixeu que la discreció vos tutoritzí; que l'acció s'aparelli amb la paraula i la paraula amb l'acció, tenint compte, especialment de no anar mai més enllà de la naturalitat de la natura; car, estrafer-la, és contrariar ço que la representació escènica es proposa, que, des del seu principi fins avui, ha estat i és, de posar-li a la natura, tal com sigui, un mirall al seu davant, perquè es vegi la virtut amb la seva fisonomia pròpia, el menyspreable amb la seva pròpia cara, i el cos i edat del temps en son ésser i forma. Ultrapassar això, o quedar-s'hi curt, ni que faci riure els ignorants, farà pena als discrets, la censura dels quals, en vostre aprecí, heu d'estimar-la més que el teatre ple dels altres. Comedians he vist treballar, i que altres aplaudien, i molt (per no dir sacrílegament), que sense tenir accent ni l'aire de cristians, ni de pagans, ni de turcs, s'inflaven i bramulaven talment, que jo em creguí que algun manobre de la natura els havia fet tan mal fets, puix imitaven la humanitat de faisó tan abominable.

PRIMER COMEDIANT

Penso senyor, que d'això ens en hem corregit ün bon xic.

HAMLET

Corregiu-vos-en del tot. Ah! i que els que fan els graciosos no diguin res més que el que hi hagi en llurs papers; car n'hi ha que es riuen d'ells mateixos per fer riure als necis, ni que llavors travessi l'obra un moment que demani atenció. Això és una baixesa que demostra, a més, la pobra ambició del graciós que l'usa. Aneu, i prepareu-vos.

(Ixen els còmics. Entren Polònius, Rosencrantz i Guildenstern.)

I bé, mon lord: presenciarrà el rei la comèdia?

POLÒNIUS

I la reina també: serà aviat.

HAMLET

Digueu als actors que s'apressin.

(Ix Polònius.)

Voleu també dir-los que s'apressin?

ROSENCRANTZ i GUILDENSTERN

Sí, mon senyor.

(Ixen Rosencrantz i Guildenstern.)

HAMLET

Com! Horaci?

(Entra Horaci.)

HORACI

Aquí em teniu, mon bon senyor, al vostre servei.

HAMLET

Ets, Horaci, a l'ensem, el més bon home
i amb qui més m'ha plagut de fer converses.

HORACI

Bon senyor...

HAMLET

No, no pensis que t'adulo;
de tú ¿quin aventatge esperaria,
si altres rendes no tens que el teu ingeni
per menjar i vestir? ¿Per què adular-los
als pobres? No: les emmelades llengües

llepin l'absurda pompa, i les més fluixes
frontisses dels genolls facin gaiato
on la paga segueixi a la baixesa.
Puc dir-t'ho? Doncs d'ençà que la meva ànima
va ser mestressa de triar, i els hòmens
arribà a distingir, va segellar-te,
elegint-te per seu. Car t'he vist sempre
com un que ho sofreix tot, com si tal cosa;
que dels cops i favors de la Fortuna
li'n dóna iguals mercès; i són sortosos
aquells en qui la sang i el seny s'avenen
talment, que la Fortuna no pot fer-ne
flabiols per sos dits, a son caprici
fent-los o no sonar. Dona'm un home
no esclau d'una passió, i he de posar-me'l
al fons del cor... (què dic!)... al cor del cor,
com a tu et tinc. Mes, d'això, prou, per ara.
Davant del rei avui hi haurà comèdia.
Una escena retreu les circumstàncies
que t'he contades de la mort del pare.
T'ho prego, doncs: quan eixa escena vegis,
i anotant-ho bé tot amb tota l'ànima,
observa a l'oncle. Si el gran crim que oculta
no surt del cau tot sol en cert passatge,
és un damnat fantasma el que vam veure,
i el meu imaginar, cosa tan sutza
com l'antre de Vulcà. Vigila força:
jo, els ulls, els mantindré fits en sa cara;
i després juntarem nostres judicis
confrontant el que ens sembli.

HORACI

Bé, senyor:
si se'm fa fonedís durant l'escena
i s'escapa de mi, pago pel lladre.

HAMLET

Va a començar; jo he d'afectà inconsciència.

Cerca't un lloc.

(Marxa danesa: trompetería. Entren el Rei, la Reina, Polònius, Ofèlia, Rosencrantz, Guildenstern i altres.)

REI

Com esteu, cosí Hamlet?

HAMLET

En bona fe, molt bé: fet plat de camaleó. Em nodeixo d'aire, de promeses falses. Així no podríeu engreixar capons.

REI

Res tinc que veure amb eixa resposta, Hamlet: vostres mots no van per a mi.

HAMLET

No, ni per a mi tampoc. (A Polònius.) ¿No m'haveu dit, senyor, que un cop vàreu representar comèdia a la Universitat?

POLÒNIUS

Cert és, mon senyor; i em judicaren un bon còmic.

HAMLET

Quin paper vàreu fer?

POLÒNIUS

Vaig fer de Juli Cèsar: em mataven al Capitoli: em matava Brutus.

HAMLET

Era un brutàs paper, el seu, matant allí un vedell tan gros. Són apunt, els actors?

ROSENCRANTZ

Sí, mon senyor: sols esperen vostre avís.

REINA

Vina ací, fill meu: asseu-te a ma vora.

HAMLET

No, mare meva: hi ha ací un metall més atractiu.

(Signant Ofèlia.)

POLÒNIUS

(Al Rei.) Oh, oh! Veieu això?

HAMLET

(Als peus d'Ofèlia.) Puc posar-me a vostra falda?

OFÈLIA

No, mon senyor.

HAMLET

Vull dir, recolzar-hi el cap.

OFÈLIA

Sí, mon senyor. (Ho fa.)

HAMLET

Penseu que volia dir coses de rústic?

OFÈLIA

No penso res, mon senyor.

HAMLET

És un heli pensament, el de trobar-se a frec de cames d'una noia.

OFÈLIA

Dieu...

HAMLET

Res.

OFÈLIA

Esteu gai, mon senyor.

HAMLET

Qui! jo?

OFÈLIA

Sí, mon senyor.

HAMLET

O Déu! Vos entretinc. ¿Qué té de fer, un home, sinó estar gai? Mireu, si no, que alegre està, la mare, i tot just fa dues hores que el pare ha mort.

OFÈLIA

Oh! no! Dos cops dos mesos.

HAMLET

Tant de temps fa? Doncs que el diable vagi de dol, car jo he de vestir-me de roba clara. O Cels! dos mesos ha, i encara no és oblidat! Aleshores cal esperar que la memòria d'un gran home el sobrevisqui un bon mig any. Mes, per Maria santíssima!, que no s'oblidi de bastir alguna església; car altrament patirà de que se'n recordin com del cavallet de cartró, que diu l'epitafi:

«Oh, oh!
ja ningú se'n recorda
del cavall de cartró!»

(Soneria: la pantomima comença.)

(Entra un Rei i una Reina molt amorosos: la Reina abraçant-lo a ell, i ell a ella. La Reina se li agenolla amb grans protestes. Ell l'aixeca, inclinant el cap fins a tocar son coll. S'ajeu ell sobre un llit de flors; i, en veure'l adormit, ella se'n va. Entra llavors un personatge que lleva la corona al Rei, el besa, li degota unes metzines a l'orella, i s'escapoleix. Torna la Reina, veu el Rei mort, i es debat apassionadament. L'Emmetzinador, amb dos o tres actors muts, entra de bell nou i fa extremituds de pena amb ella. S'enduen el mort. L'Emmetzinador fa la cort a la Reina i li ofereix presents. Ella sembla refusar de prompte, i després accepta.)

(Ixen.)

OFÈLIA

Què vol dir, això, mon senyor?

HAMLET

Verament, un fosc mal-hecho: una malesa.

OFÈLIA

Em penso que es deu referir a l'argument de l'obra.

(Entra el Pròleg.)

HAMLET

Eix minyó ens ho dirà: els comedians no saben guardar secrets: tot ho contenen.

OFÈLIA

Ens contarà què vol dir la pantomima?

HAMLET

Certament; i totes les que vulgueu mostrar-li. Si no us doneu vergonya de fer-ne alguna, tampoc se'n donarà ell de fervos-en l'explicació.

OFÈLIA

Sou dolent, sou dolent. Escolteu l'obra.

PRÒLEG

«Per la nostra tragèdia, i per nosaltres,
inclinant-nos davant vostra clemència,
vos demanem oïda pacient.»

HAMLET

Això és un pròleg, o la llegenda d'una baga?

OFÈLIA

Breu és, mon senyor.

HAMLET

Com l'amor de dona.

(Entren un Rei i una Reina.)

CÒMIC REI

Trenta cops en son carro Apol voltava
de Tel·lus les turgències, i la blava
salabor de Neptú; trenta dotzenes
de llunes, amb llurs flames alienes,
han dat llur tomb al món, d'ençà que, amants,

l'amor ens uní els cors, i nostres mans
l'Himeneu, estrenyent amb sagrats llaços
l'afecció mutual de nostres braços.

CÒMICA REINA

I altres tants lluna i sol en puguin fer,
gaudint nosaltres nostre amor sincer.
Però, pobra de mi!, d'un temps ençà
vos veig tan trist i malaltís, que ja

temo per vós. Mes, enc que us parli així,
no us apeneu ni en féssiu cas, de mi:
les dones temen segons és l'amor.
O molt o gens: va per extrems, senyor.
Del meu amor ja en teniu coneixença,
i és tal l'amor com abans la temença.
En gran amor, d'un petit dubte tems;
i en créixe' el dubte creix l'amor ensems.

CÒMIC REI

Temo, amor meu, de perdre't, i aviat:
les meves forces m'han abandonat,
i tu viuràs en eix bell món, després,
volguda i honorada; i si escaigués
que un bon marit trobessis...

CÒMICA REINA

Jamai, no!,
que eix amor, en mon pit, fóra un traidô.
Damnada siga amb un segon marit!
La que altre en pren, és que el primer ha occit.

HAMLET

(A part.) Absenta! absentia!...

CÒMICA REINA

D'un segon casament, la part major
són motius d'interès, i cap d'amor:
occiria altre cop el mort marit
quan em besés un altre espòs al llit.

CÒMIC REI

Penso que ara tu ho creus, el que has parlat;
mes sovint els propòsits s'han trencat.
El propòsit depèn de la memòria:
neix molt viu, mes sa força és transitòria.
Es un bell fruit que, verd, en l'arbre lluu,
i que cau sens sacsar-lo en ser madû;
puix és ben natural que ens oblidem
de fer-nos pagament del que ens devem,
i que el que amb passió ens hem proposat,
morta la passió, sigui esborrat.

L'extrem, així de dol com d'alegria,
actuant, destrueix ço que voldria.
El goig riu més on la dolor més plora;
i, un accident de res, mostra a tota hora
el riure trist i la dolô alegrada,
car del món no és eterna la durada,
ni en nosaltres admira que els amors
siguin, seguint Fortuna, mudadors.
I ¿qui ho sap, si és l'amor qui duu a Fortuna,
O Fortuna a l'amor? Es veu, tot d'una,
d'un gran que perd favor, perdre els amics;
que el pobre alçat fa amics dels enemics;
1 és que l'amor a la Fortuna va,
car d'amics, el potent, sempre en tindrà,
i el caigut que fa prova d'un amic
s'ajusta dretament un enemic.
Mes, per finir per on he començat,
van tan contraris el valer i el fat,
que ço que projectem acaba en res:
nostre és l'intent, però la fi no ho és.
Penses, doncs, que no vols més desposori:
ton voler morirà quan l'altre mori.

CÒMICA REINA

¡Que el Cel no em doni llum ni pa la terra,
que dia i nit tingui el repòs en guerra,
que es tornin desesper fe i esperança,

que ermitana presó em sigui alegrança,
que el dany que esgrogueeix la faç joiosa
deixi ma il·lusió rompuda i fosa,
i ací i allà m'acori etern penar,
si, un cop vídua, torno a emmaridar!»

HAMLET

I si ara manqués a son jurament?

CÒMIC REI

«Fort heu jurat! Deixeu-me un poc, aimia:
em sento tèrbol, i oblidar voldria
aquest jorn tedios, dormint. (S'adorm.)

CÒMICA REINA

Que us bressi,
bon sòn; mai la dissort se'ns atravessi.»

(Ix la Còmica Reina.)

HAMLET

Senyora, que us sembla, la comèdia?

REINA

Em sembla que la dama fa massa protestacions.

HAMLET

Sí, però complirà sa paraula.

REI

Coneixeu l'argument? No conté pas res que ofengui?

HAMLET

No, no: tot és de per riure; emmetzinen de per riure; i per a res del món hi ha ofensa.

REI

Com s'anomena, la comèdia?

HAMLET

La ratera. Ben entès: metafòricament. Eixa obra és la imatge d'una mort que s'acomplí a Viena. Gonzago és el nom del rei; el de la seva muller, Baptista. De seguida ho veureu: és una mala peça! Mes ¿qué hi fa? A vostra majestat i a mi, que tenim l'ànima neta, no ens afecta: (Entra Llucià.) Aqueix és Llúcia, nebot del rei.

OFÈLIA

Sou tan útil com el chor, mon senyor.

HAMLET

Podria fer d'intèrpret entre vostre amador i vós, si pogués veure jugar els putxinel·lis.

OFÈLIA

Sou punxent, mon senyor; sou punxent.

HAMLET

Prou us costaria, si m'haguessiu d'esbossar.

OFÈLIA

Millor i pitjor.

HAMLET

Talment així us passarà amb els vostres marits. Comença, assassí: prou de damnades ganyotes, i comença, mala pesta. Anem: «El corb cridaire està clamant venjança.»

LLUCIÀ

«Negre intent, llesta mà, metzina i hora: tot s'ajusta a plaê; ningú a la vora. Verí d'arrels a mitja nit col·lectes, i amb baf d'Hècate vil tres cops infectes: amb ton màgic poder i acció espantosa, ràpid usurpa vida sanitosa.»

(Degota la metzina a l'oïda del dorment.)

HAMLET

L'emmetzina en el jardí per suplantar-lo. Es diu Gonzago. És una història vera, escrita elegantment en italià. Veureu ara, tot seguit, com l'assassí es fa seu l'amor de la muller de Gonzago.

OFÈLIA

El rei s'aixeca!

HAMLET

I ara; s'espanta d'un fals incendi?

REINA

(Al Rei.) — Com vos sentiu, mon senyor?

POLÒNIUS

Detureu la comèdia.

REI

Feu-me llum! Eixim!

TOTS

Llum! llum! llum!

(Ixen tots menys Hamlet i Horaci.)

HAMLET

«Mentre s'esmuny plorant el cérvol ja ferit,
va el cervolet trescant:

cal que hi hagi desperts mentre altres són al llit;
i així va el món rutllant.»

Això, amic, amb força plomes i un parell de grans llaços a les sabates, si la Fortuna se'm girés d'esquena, ¿no és cert que em podria fer entrar a la part en un escamot de còmics?

HORACI

A mig punt.

HAMLET

A punt sencer, vos dic.

«Car deus saber, Damon volgut,
que eix reialme ha perdut
al mateix Jove. I ara regna aquí
un vertader... gall dindi.»

HORACI

Bé podíeu posar-hi consonant.

HAMLET

Ai, bon Horaci! Ja em jugaria mil lliures sobre la paraula del fantasma! Te n'has adonat?

HORACI

Perfectament, senyor.

HAMLET

Tan prompte es parlà d'emmetzinament...

HORACI

Ho he notat bé.

HAMLET

Ha, ha! Vinguin els músics; aquells del flabiol!
Car, si al rei la comèdia no és plaent,
serà que no li plau... és evident.

(Entren Rosencrantz i Guildenstern.)

GUILDENSTERN

Bon senyor, consentiu-me parlar-vos un mot.

HAMLET

Tota una història.

GUILDENSTERN

El rei, senyor...

HAMLET

Sí, bé: com es troba?

GUILDENSTERN

S'és retirat amb greu desassossec.

HAMLET

Per ço que ha begut?

GUILDENSTERN

No, mon senyor: per gran còlera.

HAMLET

Vostra prudència es mostraria més esplendorosa contant això a son metge; car si só jo qui li ha de receptar la purga, pot ser que l'enuig se li augmenti.

GUILDENSTERN

Bon mon senyor, conformeu d'alguna manera el vostre parlar, i no us deseixiu tan bruscament de ço que us dic.

HAMLET

Ja m'heu lligat, senyor: expliqueu-vos.

GUILDENSTERN

La reina, vostra mare, amb la major aflicció d'esperit m'ha encarregat de veure-us.

HAMLET

Sigueu, senyor, molt ben vingut.

GUILDENSTERN

Bah, mon senyor! eixa cortesia no és de llei. Si us plau donar-me una resposta raonable, vos trametré les ordres de la vostra mare: si no, perdoneu-me, i anant-me'n acabaré ma comissió.

HAMLET

Senyor, no puc.

GUILDENSTERN

Que no podeu, mon senyor?

HAMLET

Donar-vos una resposta raonable! Mon esperit està malalt. Mes, per a respondre-us tal com puc, em teniu a vostres ordres; o, tal com heu dit, a les ordres de la meva mare. Prou, per tant, i a l'assumpte. La meva mare, dieu...

ROSENCRANTZ

Veu's ací el que diu: que vostre comportament l'ha colpida de sorpresa i admiració.

HAMLET

O admirable fill, que així pot sorprendre a la seva mare! Mes ¿no hi ha ròssec, als talons d'eixa admiració de la meva mare? Expliqueu-vos.

ROSENCRANTZ

Desitja parlar amb vós, en sa cambra, abans que us en aneu al llit.

HAMLET

Obeiré, encar que fos cent cops la meva mare. ¿Teniu altra cosa a tractar amb mi?

ROSENCRANTZ

En altre temps, senyor, vós m'estimàveu.

HAMLET

I ara també.

ROSENCRANTZ

Mon bon senyor: ¿quina és la causa de vostra destemprança? Vós vos tanqueu, segurament, la porta de vostra llibertat negant-vos a confiar a l'amic els vostres mals.

HAMLET

Em manca esdevenidor.

ROSENCRANTZ

¿Cora pot ésser que això siga, quan compteu amb el vot del mateix rei per a succeir-lo a Dinamarca?

HAMLET

Es veritat, però, mentre l'herba a creix... diu el vell proverbi.

(Entren Comediants i flabiolers.)

Oh! els flabiolers! Deixeu-me'n veure un. Per acabar amb vós: (A Guildenstern a part.) ¿per què cerqueu de guanyar-me el vent, com si volguéssiu fer-me caure en un

parany?}}

GUILDENSTERN

Si mon amor fos tan gosat, ben groller fóra mon amor.

HAMLET

Això ho entenc prou bé. Voleu tocar aquest flabiol?

GUILDENSTERN

Mon senyor, no en sé.

HAMLET

Vos ho demano.

GUILDENSTERN

Creieu-me: no en sé.

HAMLET

Vos ho prego.

GUILDENSTERN

No en conec res, d'això, mon senyor.

HAMLET

És tan senzill com de dir mentides: aneu posant vostres dits sobre aqueixos forats, bufeu amb la boca, i en brollarà la música més galana. Veieu? això és per a fer els punts.

GUILDENSTERN

Mes jo no en puc treure cap harmonia, car no en sé l'art.

HAMLET

¡Aleshores, penseu quina mena de pobra cosa us creieu que só! ¡Tocar-me a mi, figurar-vos que em coneixíeu els registres, arrencar-me els secrets del cor, teure de mi de la nota més profunda a la més alta; i, havent-hi molta més música i molta més veu en aqueix petitó instrument, no el sabeu fer parlar! Per ma sang! ¿Vos creieu que só jo més fàcil de tocar que aqueix flabiol? Penseu-vos de mi que só l'instrument que us plagui, mes, per molt que em cerqueu els registres, a mi no em sonareu.

(Entra Polònius.)

Que Déu us beneixi, senyor.

POLÒNIUS

La reina, mon senyor, desitja parlar-vos tot seguit.

HAMLET

¿Veieu, al lluny, aquell núvol que bo i té la forma d'un camell?

POLÒNIUS

Per la santa missa, que és, en efecte, com un camell!

HAMLET

M'apar una sargantana.

POLÒNIUS

Té l'espatlla de sargantana.

HAMLET

O com de ballena.

POLÒNIUS

S'hi assembla molt, a una ballena.

HAMLET

Aleshores me'n vaig a veure la mare tot seguit. (A part.) (Em fan boig tant com pugui desitjar.) Hi aniré tot seguit.

POLÒNIUS

Li ho diré. (Ix Polònius.)

HAMLET

Tot seguit prompte és dit. Amics, deixeu-me.

(Ix en tots menys Hamlet.)

Hora és aquesta a encantaments propícia,
badallen els fossars, l'infern engega
infecte baf al món: ara podria
beure calenta sang i fer tals coses
espaventables que en presenciar-les,

el jorn s'estremiria. Calma, calma!
Anem envers la mare. Cor, no siguis
inhumà; que jamai arribi a veure's
l'esperit de Neró dins mon pit noble:
siguis cruel, mes no contra natura.

Parla amb punyals, mes el punyal no l'usis,
i en això llengua i cor sien hipòcrites;
car, com siga que els mots puguin colpir-la,
jamai, cor meu, consentis en ferir-la!

(Ix.)

ESCENA III

Una cambra del Palau

Entren el Rei, Rosencrantz i Guildenstern

REI

No m'és grat, ni viurem en segurança,
permetent que gambadi sa follia.
Prepareu-vos, per tant: vostra ambaixada
despatxaré ràpidament, i el príncep
farà via amb vosaltres a Anglaterra.
Les condicions de nostre estat no admeten
perills tan greus com a cada hora brollen
de sa follia.

GULDENSTERN

En curarem nosaltres;
que és noble inquietud, religiosa,
servar a cobri a tants i tants que a càrrec
de vostra majestat viuen i mengen.

ROSENCRANTZ

La vida, fins d'un qualsevol, obliga,
amb tot el seu braó i amb tot l'ingeni,

a lliurar-se de mal: doncs més encara
la d'aquell esperit que tantes vides
té pendants i eixopluga amb sa fortuna.
Quan mor la majestat, no mor mai sola;
engoleix, com regolf, ço que té pròxim;
és una roda de gran tomb, fixada
al cim del més alt pic, que sosté i porta
cent mil coses menudes relligades
a sos immensos raigs: per això, en caure,
els annexes menuts, les coses xiques,
de menor conseqüència, dins l'estrèpit
se'n van de sa ruïna. El rei tot sol,

no plora mai sens general condol.

REI

Armeu-vos, doncs, de pressa pel viatge,
car hem de travar bé aqueixa amenaça
que ara es mou massa lliure.

GUILDENSTERN i ROSENCRANTZ

Ens darem pressa.

(Ixen Guildenstern i Rosencrantz. Entra Polònius.)

POLÒNIUS

Senyor, se'n va a la cambra de la reina.
Darrera d'un tapís faré de guisa
d'escoltar ço que passi: us asseguro
que ella el posarà a ratlla; car, com dèieu
(i ho dèieu amb molt seny), cal que en l'encontre
algú més que una mare l'examini;
puix ella, parcial per la natura,
podria anar errada en ço que escolti.
Adéu, mon sobirà: ja aniré a veure-us
abans que al llit aneu, per a contar-vos
el que pugui saber.

REI

Bon lord, mil gràcies.

(Ix Polònius.)

Rancior de mon crim! Del cel la senten,
car té damunt la damnació primera...
és la mort d'un germà. M'és impossible
fê oració; car, si mogut m'hi sento.
amb ver desig, tot m'ho desfà la força
del crim, que té més força que els desigs;
i, com un home atret per doble afany,
resto pensant a quin primé atendria,
i cap n'atenc. Ni que eixa mà avorrida
fos més xopa del que és de sang germana,
¿és que a dalt del bon cel no hi ha prou pluja
per deixar-la com neu? Doncs, ¿per què és bona,

la gràcia, si del crim no afronta el rostre?
I ¿qué hi ha, en l'oració, si no és la doble
fortitud que suporta el que rellisca
i perdona al caigut? Doncs ulls en l'aire,
i esborri's mon pecat. Mes ¿quina forma
donaré a mon pregar, que m'aprofiti?
— Perdoneu-me, Senyor, mon crim infecte...—
Això és inútil, puix retinc encara,
d'aquelles coses que assassí van fer-me:
mon tron, ma ambició, la meva reina.
Com hi ha perdó, sens reparar l'ultratge?
Pels vils camins del món, la mà daurada
del crim pot fé endarrera la justícia,
i amb el guany criminal sovint es compra
la llei; mes no és així damunt nosaltres;
no hi val, l'habilitat: allí es pledeja
la causa al natural, i som nosaltres
mateixos, compels·lits per nostres culpes,
a fornir-ne la prova. Doncs què em resta?
Provâ el penediment fins on arriba?
Mes ¿on ha d'aribar, pel miserable
que no es sap penedir? ¡Oh, ma consciència,
tan negra com la mort! ¡Ànima sutza presa
en el vesc de què pretens lliurar-te i,
com més te'n debats, més t'hi empresones!

Àngels, aideu-me! Provaré! ¡Flecteu-vos,
genolls rebels! I tu, cor meu, on vibren
cordes d'acer, ablana't com si fossis
de tend rums de l'infant que ve de néixer.
Tot pot acabar bé.

(S'agenolla en un recó. Entra Hamlet, com de pas.)

HAMLET

Ara ho puc fer ben bé, puix ara prega
i ara he de fer-ho. I se'n va al Cel, llavors!
I així resto venjat? Cal deturar-s'hi.
Un vilà mata al pare; jo, en retorn,
son únic fill, a aquest vilà, el trameto...
al Cel!
Mes això és mercè i paga, i no venjança.

Ell matà al pare entre els enfits de gola,
florint, com saba al maig, totes ses culpes;
i el càstig, fora el Cel, qui pot saber-lo!
Mes, per l'ocasió i nostres judicis,
deu ésser força greu; i ¿jo em creuria
venjar-me bé d'aquest, ara, matant-lo
al bell moment que ell es netejà l'ànima
quan ja és bo i saonat per deixà'l viure?
No! no, mon glavi!

(El torna a la beina.)

Cerca un temps més horrid,
que siga irat, en sòn d'embriaguesa,
en les folgances de son llit d'incest;
jugant, jurant o executant tals coses
que no deixin remei per a salvar-se.
Escomet-lo llavors perquè cossegi
al Cel amb sos talons, i que damnada
pugui mirar-se l'ànima, i tan negra
com l'infern on caurà. — La meva mare
deu frisar-se esperant.—No t'és metgia,
el que faig: sols prolonga ta agonia.

(Se'n va cautelosament. El Rei s'aixeca del reclinadori, o del recó on resava, amb gest descoratjat.)

REI

Munten el mots, mes no els segueix l'anhel;
i els mots, sens l'esperit, mai van al Cel.

(Ix.)

ESCENA IV

Cambrà de la Reina

La Reina, i entra Polònius

POLÒNIUS

Ve tot seguit. Tracteu de dominar-lo:
digueu-li que sos fets han estat massa
atrebits perquè puguin comportar-se
i que ja vostra gràcia ha hagut de metre's
entre ell i el rei irat, per defensar-lo.
Vaig a escondir-me ací. Sigueu severa:
creieu-me.

HAMLET (Dins.)

Mare! mare!

REINA

En don fermança.
No temeu, i allunyeu-vos, que ja el sento.

(Polònius s'amaga darrera el tapis. Entra Hamlet)

HAMLET

I bé, mare: què hi ha?

REINA

Hamlet, fas a ton pare gran ofensa.

HAMLET

Mare, feu a mon pare gran ofensa.

REINA

Anem, anem: respons amb llengua frívola.

HAMLET

Aneu: vós pregunteu amb mala llengua.

REINA

Què és això, Hamlet? De què tractes, ara?
Oblides qui só jo?

HAMLET

De cap manera,
per la creu! Sou la reina; sou l'esposa
del germà de qui fou el marit vostre;
i sou (així no fos!) la meva mare.

REINA

Llavors faré que et parlin els que poden.

HAMLET

Bé, bé, asseieu-vos; d'aquí no us podeu moure fins que us dreci un mirall on
pugueu veure vostre interior més íntim.

REINA

Què vols ferme?
No voldràs pas matar-me?... Ací! socors!...

POLÒNIUS (Darrera el tapís.)

Socors! socors!

HAMLET (Desembeina.)

Què hi ha? Una rata? Va un ducat que és morta?

(Burxa a Polònius a través la tapisseria.)

POLÒNIUS

Só mort! (Se'l sent caure darrera el tapís.)

REINA

Pobra de mi! Què has fet?

HAMLET

Doncs... no ho sé pas. És el rei?

REINA

Oh! com és folla, aqueixa acció sagnant!

HAMLET

Una acció sagnant! Boi tan dolenta,
ma bona mare, com matar un rei
per a després amb son germà casar-se.

REINA

Matar un rei?

HAMLET

És el que he dit, senyora.

(Aparta el tapís i veu Polònius.)

Adéu, tu, vil intrús, foll d'imprudència!
T'he pres per qui et millora: ha estat ton astre.
Ja has vist que hi ha perill, a moure's massa.
Prou retorcer les mans: calma! Asseieu-vos,
i us retorceré el cor. Que vull retòrce'l,
si el teniu d'una estofa penetrable;
si l'hàbit maleït no n'ha fet bronze
tan dur que el sentiment ja no l'atenyi.

REINA

I jo ¿qué he fet perquè ta llengua gosi
brandar en contra meva mots tan aspres?

HAMLET

Un acte tal que emmusteeix i ensutza
la gràcia i la rubor de la modèstia;
que en diu, de la virtut, hipocresia;
que arrenca del bell front d'un amor jove
la rosa, per deixar-hi taca infecta,
i que els vots nupcials trasmuda en falsos
com juraments de jugadors de daus:
és un fet tal com si del cos del pacte

se'n llencés l'esperit, i esdevingués
l'amant religió, verbal rapsòdia!
La faç del cel s'avergonyeix, i àdhuc
aquesta massa material tan dura,
trista la cara com tement son jutge,
perd el seny davant l'acte!

REINA

Mes ¿quin acte.
que crida i trona tant en esmentar-se?

HAMLET

Aquí teniu, en eix retrat i eix altre,
de dos germans el contrafet aspecte.
Quina gràcia, mireu!, hi ha en eixes celles!
El cabell és d'Apol, el front de Jove,
l'ull com de Mars, per comandâ i que el temin
i en prestança retreu l'herald Mercuri
sobre d'un cingle tocacels posant-se:
una forma, un conjunt, on es diria
que cada déu hi deposà sa marca
per dar al món l'acompliment d'un home.
Eix fou vostre marit. Esguardeu l'altre:
eix és vostre marit: l'espiga negra
podrint el bon germà, l'espiga sana.
Teniu ulls? ¿Com deixàreu tan bell viure
per engreixar dins un fangar? No hi vèieu?
I d'amor no en parleu, car als anys vostres
els jocs de sang s'ablanen, s'humilien,
per servir el judici; i ¿quin judici
podria anar d'aquest a aquell? Sens dubte
que serveu els sentits, car d'altra guisa
vos mancaria el moure-us; mes sens dubte
que apoplèctic es troba el sentit vostre,
car ni el foll erra així, ni mai s'ajupen
tant els sentits al pasme que no es quedin
nocions de tria que servir-los puguin
davant tal diferència. ¿Quin dimoni

on aquest joc tan orb va replegar-vos?

Tacte sens vista, visió sens tacte,
oïts sens ulls ni mans, la flaire sola,
O d'algun ver sentit la part malalta,
jamai podia tant embestiolar-vos.
La rubor de vergonya, què s'és feta?
Si tens, infern rebel, poder per moure
motius al moll de l'os d'una matrona,
sigui, al flam jove) la virtut de cera

que el propi foc vagi fonent; proclama
que vergonya no hi ha si empeny l'ardència,
puix el gebre mateix tan viu es crema,
1 es la raó la que al desig atia.

REINA

No parlis més, no parlis més, o Hamlet!,
que els ulls em fas girar a dins de l'ànima,
i hi miro taques de negror profunda
que no es netejaran.

HAMLET

I això per viure
en la rància suor d'un llit infecte,
covant corrupció, gaudint dolceses
sobre un eixoll!...

REINA

No em parlis més! t'ho prego!
No més, bon Hamlet!

HAMLET

Un vilà assassí!
baix, que no és, de vint parts una, delme
del senyor que heu tingut! un foll de reis!
un tallabosses del podê i l'imperi,
que furta d'un calaix rica corona,
i l'embutxaca ràpid!

REINA

Prou, prou, Hamlet!

HAMLET

Un rei de peces i retalls...

(Entra l'Ombra.)

Salveu-me i abrigueu-me amb vostres ales
guardes del Cel!... Què vol vostra grandesa?

REINA

O Déu! És boig!

HAMLET

¿Veni potsê a renyar el fill tardívol
que, malversant l'ira i el temps, ajorna
l'acte cabdal de vostra greu comanda?
Oh! digueu!

OMBRA

No ho oblidis: ma visita
és sols per atiar ton fred propòsit.
Mes guaita com ta mare és abatuda!
Posa't entre ella i son trasbals de l'ànima!
Pensa que dèbils cors fan obres fortes.
Parla-li, Hamlet.

HAMLET

Com esteu, senyora?

REINA

I tu, ai!, com estàs,
quan veig que els ulls a la buidor s'adrecen
i amb l'aire incorporal mantens discursos!
Irat ton esperit, t'ix ulls enfora,
i, com soldats dormint, al toc d'alarma,
tos cabells, ja acotxats, com coses vives
s'aixequen, resten drets. O gentil fill!
Ruixa la flama i foc de ton deliri,
de paciència freda. Doncs què mires?

HAMLET

A ell, a ell! Mireu com lluu tot pà·lid!
Sa forma i son penar, parlant a pedres

les farien sensibles. No em mireu
si no voleu amb pietosos actes
mudar mon greu voler; llavors mes obres
pendran color més ajustat: tal volta,
en lloc del de la sang, el de les llàgrimes.

REINA

Però a qui dius això?

HAMLET

Res veieu, mare?

REINA

Res de res; i veig bé tot el que hi ha.

HAMLET

Res tampoc heu sentit?

REINA

Sols a nosaltres.

HAMLET

Mireu allí! mireu com ell s'allunya!

És el pare, vestit com quan vivia!

Mireu! ara mateix creua la porta.

(Ix l'Ombra.)

REINA

Això només que ton cervell ho inventa;

que eixa forma sens cos és ton deliri

qui se la fa.

HAMLET

Deliri!

El meu pols, com el vostre, el temps mesura

tranquil, i sona bé: no és de follia,

ço que us he dit; puix si refem col·loqui,

el meu cas mot a mot repetiria,

i el foll es perd ben tost amb ses gambades.

Bandegeu, mare, per amor de Déu

de l'esperit eix adulaire bàlsam:

que no és el vostre crim, que és ma follia

qui us parla. Això només faria créixer

un tel de pell damunt la part infecta;

mines obrint corrupció ja rància

per tots indrets, augmentaria oculta.

Confesseu-vos al Cel, arrepentiu-vos

del passat: eviteu el que vindria

i no esbargiu adob sobre mala herba

per dar-li més ufana. Ara us demano

perdó per mos consells; car, en la grassa

curta alè d'aquests temps, és la mateixa
virtut qui ha d'impetrar perdó del vici,
i fer-li reverència i festejar-lo
perquè admeti que un hom son bé li faci.

REINA

El cor pel mig m'has esberlat, mon Hamlet,

HAMLET

Doncs llanceu la pitjor, la part dolenta,
i amb la meitat restant visqueu més pura.
Bona nit. No aneu pas al llit de l'oncle:
si no teniu virtut, almenys fingiu-ne.
Eix monstre, l'hàbit, que els sentits devora,
vest de diable. I en això és un àngel;
de l'usar belles accions i bones
en fa igualment vestit, en fa lliurea
prou avinent. Aquesta nit, freneu-vos,
i això us farà una mena de pas fàcil
a l'abstinència de demà, i més fàcil
per la vinenta: l'ús gairebé arriba
a mudar l'estampat de la natura,
i avergonyeix i fa fugi el dimoni
amb potestat meravellosa. I ara,
un cop més, bona nit. Quan tingueu ànsies
de celestial benedicció, llavors
al Cel li pregaré que us beneeixi.
Respecte d'aquest lord (Per Polònius.), me'n penedeixo:
el Cel ho haurà permès per castigar-me,

a mi per ell i a ell per mi, servint-se
de mi com son fuet i son ministre.
Jo me'n faig càrrec, i diré com sigui
que la mort li he donat. Doncs bona nit.
(A part.) (Dec ser cruel per ésser bo només :
comença el mal, i ve el pitjor després.)

Senyora, encara un mot.

REINA

Què vols que faci?

HAMLET

Res d'això, res d'això que he dit que féssiu:
que eix rei inflat, de nou al llit vos porti;
que us doni pessiguets a les gallones,
dient-vos «rata meva»; i per barata
d'un parell de besars de podridura,
O passant-vos pel coll la mà damnada,
vos faci descobrir tot el misteri
que jo només, talment, soc en follia
un foll astució. Fóra un bon acte,
que li féssiu saber; car ¿qui podria
(com no fos una reina bella, casta
i de seny), ocultar secrets tan íntims
a una rata pinyada, a un gat, a un sàput?
Quina ho faria així? No, no, senyora:
seny i discreció deixant de banda,
a dalt, sobre el teulat, obriu el cove:
que volin els ocells... i, com es conta
d'aquell simi famós, per a provar-ho,
Uanceu's del cove avall... i el coll trenqueu-vos.

REINA

Sigue'n segur: si els mots són d'alenades
i de vida l'alè, jo no tinc vida
per dî un alè del que has parlat suara.

HAMLET

A Anglaterra he d'anar: sabeu?

REINA

Bé massa
me n'havia distret! Així es disposa.

HAMLET

Hi ha lletres closes: els meus dos col·legues
(dels quals en fio com de serps dentades)

em duen a llur càrrec: han d'obrir-me
fàcil via al parany. Endavant l'obra:
hi ha un joc en fer que l'enginyer s'arbori
amb son propi petard; i mala feina

m'escaurà si no m'obro foradada
a una yarda dessota de ses mines
i els envio a la lluna. És cosa bella,
quan dues mines en un punt s'encontren.
Eix home és mon bagatge.

(Per Polònius.)

Duré son ventre a la propera cambra.
Bona nit, mare. Verament em sembla
que és ara un conseller de més sossec!
més greu, i més callat que quan en vida
era sols un coquí neci i xerraire.
Anem, senyor: cal dur-vos a una banda.
Bona nit mare.

(Ixen separadament: Hamlet arrossegant Polònius.)

FI DEL TERCER ACTE

ACTE QUART

ESCENA I

Una cambra en el castell

Entren el Rei, la Reina, Rosencrantz i Guildenstern

REI

Per quelcom sospireu. Cal traduir-los
aquests alens, perquè poguem entendre'ls.
On és el vostre fill?

REINA

Deixeu-nos una mica els dos a soles.

(Ixen Rosencrantz i Guildenstern.)

Oh, ço que he vist, mon bon senyor, suara!

REI

Què hi ha, Gertrudis? Com es troba Hamlet?

REINA

Foll com la mar i el vent quan s'escometen
a qui més pot! En un accés indòmit,
creient rera el tapís quelcom remoure's,
treu l'espasa, cridant: — És una rata! —:
i, amb tal aprensió folla, travessa
el bon vell escondit.

REI

Quin fet horrible!
Igual m'hauria fet si jo m'hi trobo.
Per tots sa llibertat és perillosa:
per mi, per cada u, per vós mateixa.
Com respondrem d'eixa acció sagnanta?
Ens vindrà a nostre càrrec, puix devíem
lligar, curt, contenir, fer solitari
eix jove foll; més l'amor nostre era
tan gran, que no arribàrem a comprendre

ço que calia fer: tal com li passa
a qui sofreix de malaltia immunda:
per amagar-la deixarà que es mengi
fins el moll de la vida. I on és, ara?

REINA

El cos del mort està posant de banda;
i damunt ses despulles, sa follia,
com or fi entre metalls de baixa mena,
es mostra pura: mira el fet i plora.

REI

O Gertrudis! veniu! Bell punt groguegi
el sol a la muntanya, hem d'embarcar-lo;
quant al fet odiós, caldrà que, amb tota
la nostra majestat i el nostre ingeni,
el vestim i excusem. Entreu, amics!

(Entren Rosencrantz i Guildenstern.)

Amics meus, ajusteu-vos una escorta.
Hamlet, pres de follia, ha mort Polònius
i l'ha tret de la cambra de sa mare.
Cerqueu-lo, amb dolça parla, i el cadàver
porteu-lo a la capella. Deu-vos pressa.

(Ixen Rosencrantz i Guildenstern.)

Ara convocarem els més entesos
d'entre els nostres amics per innovar-los

ahora el que entenem que té de fer-se
i el fet desgraciat. Així, tai volta
el xiuxiueig calumniós que engega
damunt tot el diàmetre del món
com el canó a son blanc, sos trets infectes,
potsê ens oblidarà perdent-se en l'aire.
Anem, que em sento l'ànima plena
de discordances, de terror i pena.

(Ixen).

ESCENA II

Altra cambra del castell

Entra Hamlet

HAMLET

Ja està segur.

ROSENCRANTZ I GUILDENSTERN

(De dins.) — Hamlet! Lord Hamlet!

HAMLET

Com esvaloten! Qui pregunta per Hamlet? Bé! ja vénen.

(Entren Rosencrantz i Guildenstern.)

ROSENCRANTZ

Mon senyor, què heu fet del mort?

HAMLET

L'he ajustat amb la terra, sa parenta.

ROSENCRANTZ

Digueu-nos per on és, per a recollir-lo i dur-lo a la capella.

HAMLET

Doncs no ho cregueu,

ROSENCRANTZ

No creiem que?

HAMLET

Que jo pugui seguir vostre pare i no pas el meu. Preguntat, altrament, per una esponja, ¿quina resposta pot donar, el fill d'un rei?

ROSENCRANTZ

Em preneu, mon senyor, per una esponja?

HAMLET

Sí, senyor: xopa de mercès, de presents i de l'autoritat del rei. Però a la fi aqueixos servidors li faran un servei excellent. Se'ls guarda, com fan els simis amb les nous, en un recó de la mandíbula, mastegant-les primer per a empassar-se-les a la fi. Quan necessita el que heveu arreplegat, no té altre que fer que exprémer-vos i, com sou esponges, esdeveniu secs.

ROSENCRANTZ

No us entenc, mon senyor.

HAMLET

Me n'alegro: en l'orella del ximple hi dormen les paraules malicioses.

ROSENCRANTZ

Deveu dir-nos, mon senyor, on és el mort, i venir-vos-en a trobar el rei amb nosaltres.

HAMLET

El mort és amb el rei, però el rei no és amb el mort. El rei és una cosa...

ROSENCRANTZ

El rei una cosa?

HAMLET

Una cosa de res. Guieu-me al rei. Tapa't, guineu, i, després, tot.

(Ixen.)

ESCENA III

Altra cambra del castell

Entra el Rei amb son seguici

REI

He fet cercar-lo i descobrî el cadàver.
Oh, com és greu que eix home estigui lliure!
Mes no podem amb dura llei tractar-lo:
que li té amor la munió voluble
que estima no amb el seny, sinó amb la vista,
i, en casos consemblants, sospesa el càstig
del criminal i no ses malifetes.
Perquè vagi là cosa ben planera
cal que eixa pressa de trametre'l fora
sembli acord escatit amb tota pausa;
Els mals que a ser desesperats arriben,
sols amb remeis desesperats guareixen,
o no guareixen.

(Entra Rosencrantz.)

Vós? Què hi ha? Digueu-m'ho.

ROSENCRANTZ

Que el lloc, senyor, on amagà el cadàver, no podem fer-li dir.

REI

Mes, ell, on és?

ROSENCRANTZ

Fora, senyor: guardat a vostres ordres...

REI

Entreu-nos-el ací.

ROSENCRANTZ

Guildenstern, aconduïu sa altesa.

(Entren Hamlet i Guildenstern.)

REI

I bé, Hamlet: on és Polònius?

HAMLET

A sopar.

REI

A sopar! On?

HAMLET

On no menja, on és menjat: hi ha amb ell una certa assemblea de cucs polítics. El cuc és l'únic emperador alimentici: engreixem totes les criatures per engreixar-nos, i ens engreixem per als cucs. El rei gras i el captaire magre no són altre que dos menjars diferents, dos plats d'una mateixa taula. Eixa és la conclusió.

REI

Oh! oh!

HAMLET

Un hom pot pescar amb un cuc que ha menjat rei, i menjar peix alimentat amb aquell cuc.

REI

Què vols dir, amb això?

HAMLET

Res: mostrar-vos com un rei pot fer jornada en l'intestí d'un captaire.

REI

On és Polònius?

HAMLET

Al Cel: fen que vagin a veure-ho; i, si el missatger no el troba allí, cerqueu-lo vos mateix en altra banda. Mes, vos previnc que, si en tot un mes no l'heu trobat ja en sentireu la flaire pujant l'escala de la galeria.

REI

(Al servei.) Cerqueu-lo allí.

HAMLET

No es mourà fins que hi sigueu.

(Ixen criats.)

REI

Aqueix fet, per ta pròpia assegurança (que procuro amb afany, tant com m'agreuja l'acte teu), fa precís que tu parteixis de pressa com el llamp: per tant, prepara't. La barca es troba llesta; el vent t'ajuda; t'esperen els companys: tot t'és propici per a anar a Anglaterra.

HAMLET

A Anglaterra?

REI

Sí, Hamlet.

HAMLET

Bé

REI

Així ho creuries si coneguessis nostres propòsits.

HAMLET

Veig un querubí que els veu. — Anem, doncs: a Anglaterra! Adéusiau, mare estimada.

REI

I al pare que t'estima?

HAMLET

A la mare. Pare i mare són marit i muller; marit i muller són una carn: per tant, la meva mare. Anem! a Anglaterra!

(Ix Hamlet.)

REI

Seguiu-li el pas. Feu-lo embarcar ben prompte.

No trigueu: que eixa nit siga ben lluny.

Aneu! Va segellat i tot en regla

ço que a l'afer pertany. Que ningú es torbi.

(Ixen Rosencrantz i Guildenstern.)

I si, Anglaterra, mon afecte estimes,
son preu pot senyalar-te la puixança,

car tens les cicatrius encara roges
que deus al brau danès, i en l'homenatge
em pagues un tribut; guarda't de rebre
fredament nostres lletres sobiranes,
que et demanen de pressa, conjurant-t'hi,
la mort de Hamlet. Fes-ho bé, Anglaterra;
car, com ètic en febre, tinc irosa
la sang, i ets ara tu qui ha de guarir-me.
Fins a saber que és fet, siga com siga
ma sort, ja no em serà la joia amiga.

(Ix.)

ESCENA IV

Una planura a Dinamarca

Entren Fortimbràs i son exèrcit

FORTIMBRÀS

Saludeu de ma part el rei danès.
Digueu que Fortimbràs, amb sa llicència,
li demana el permís que va prometre,
de deixar-nos passar per sos dominis.
On trobar-me sabeu. Si és que ens ho mana,
li retré mos respectes en persona:
digueu-li així.

CAPITÀ

Senyor, podeu comptar-hi.

FORTIMBRÀS

Avanceu poc a poc.

(Ixen Fortimbràs i son exèrcit. Entren Hamlet, Rosencrantz, Guildenstern i seguici.)

HAMLET

Cavaller: a qui pertany aqueix exèrcit?

CAPITÀ

Es del noruec, senyor.

HAMLET

I em podríeu dir quin és el seu objecte?

CAPITÀ

Anem contra una part de Polònia.

HAMLET

Qui els mana, senyor?

CAPITÀ

Fortimbràs, el nebot del vell noruec.

HAMLET

Va terra endins de Polònia, o bé sols a sa frontera?

CAPITÀ

Parlant-vos franc, senyor, sens afegir-hi,
anem d'un troç de terra a la conquesta
essent l'únic profit l'anomenada.
Per cinc ducats a l'any no la pendria;
i no en traurien més a tota venda,
polac o noruec que la venguessin.

HAMLET

Poc, llavors, el polac voldrà arriscar-hi.

CAPITÀ

Oh, sí! ja hi té ses tropes.

HAMLET

Vint mil ducats i més de dos mil ànimes
no abastaran per aqueix bri de palla.
És l'abscés de la pau i la riquesa,
que esclata part de dins, quan al defora
no hi ha motiu per a que els homes morin.
Mercès humils, senyor.

CAPITÀ

Que Déu vos guardi.

(Ix).

ROSENCRANTZ

Si us plagués, mon senyor, seguir la marxa?

HAMLET

Avanceu: al moment seré amb vosaltres.

(Ixen tots menys Hamlet.)

HAMLET

¡Com crida contra mi, tot ço que em passa,
i atia ma venjança tardanera!
¿Qué és l'home, si el gran bé, l'afany del viure,

fos sols menjà i dormir? Fóra una bèstia
i res més. Ben segur que El qui va fer-nos
de tan potent discurs que pot fixar-se
en l'abans i el després, no va donar-nos
tan divina raó, tanta potència
perquè a dins se'ns rovellin sens usar-les.
Jo mateix, siga per oblit imbècil,
o tal vegada temorenc escrúpol
de pensar en mon cas amb més fixesa
(escrúpols que, de quatre parts, n'hi ha una
d'assenyament, i tres de covardia),
no sé com visc encara per a dir-me
que allò cal fer, tenint raó de sobres,
i medis, força i voluntat per fer-ho.
Exemples, grans com tot el món, m'exhorten;
testimoni, eix nombrós i fort exèrcit

conduït per un jove, fràgil príncep:
pres l'esperit d'ambició divina,
se'n riu pla bé, del que el futur amaga,
i, el que és mortal i mai segur, ho exposa,
per... una closca d'ou, a les brançades
del perill, de la mort i la fortuna.
Ser gran de bona llei no és pas no moure's,
sense motius molt grans, de grans empreses,
sinó lluitar fins per un bri de palla
si hi és en joc l'honor. Jo, doncs, llavors,
amb pare assassinat, mare sens honra
(esperons de ma sang i de ma pensa),
¿com resto així, deixant que tot s'adormi,
mentre veig, per a més avergonyir-me,
en greu perill de mort a deu mil homes,
que, sols fantasiant d'un ram de fama,
van, com si al llit anessin, a llur fossa
i que es batran per un redol de terra
on, tants com són, no s'hi podran remoure,
ni gran a bastament serà la tomba
per a colgar-hi els morts?... D'ací endavant,
no em valgui el pensament si no és sagnant.

(Ix).

ESCENA V

Elsenor. — Una cambra del castell

La Reina i Horaci

REINA

No vull parlar-li, a ella.

HORACI

Importuna, ben cert, i s'esgarria:
cal compadir-la força.

REINA

Què demana?

HORACI

Parla molt de son pare; diu que escolta
moltes burles pel món; pregon sospira
tot masegant-se el pit; sobre una palla
de res, pica de peus; diu coses vagues
de mig sentit tot just: no val la pena
ço que diu; però fent-ho amb rar estil
atreu l'atenció dels qui l'escolten,
que interpreten sos mots segons ells pensen;
car, parlant, mou el cap i els ulls, fent gestos
com si quelcom ella pensés, per dintre,
i ben dissortat, per més que no ho declari.
Bo és de parlar-li: que ella pot fer néixer
mals pensaments als que ja hi són propicis.

REINA

Feu-la venir.

(Ix Horaci.)

Amb l'ànima malalta
(s'ho duu el pecat), fins qualsevol joguina
em sembla pròleg d'algun greu conflicte.

Tant d'estúpid terror la culpa peix,
que, tement ser traïda, ella es traeix.
(Torna Horaci amb Ofèlia.)

OFÈLIA
On és la bella majestat danesa?

REINA
Què és això, Ofèlia!

OFÈLIA
(Canta.)

«Com l'amant que t'enamora
se'm farà coneixedô?
Porta capell de petxines
sandàlies i un bell bordó.»

REINA
Ai, ma dolça amiga! A què ve, eixa cançó?

OFÈLIA
Què dieu? No, escolteu: vos ho demano.
(Canta.)

Mort és ja i partit, senyora:
amb la mort se n'és anat.
Sota el cap, coixí verd d'herba,
i llosa als peus li han posat.»

REINA
No, Ofèlia, no.

OFÈLIA
Vos ho demano: escolteu.
(Canta.)

«Blanc son llençol com la nevada coma...»

(Entra el Rei.)

REINA
Mireu això, mon senyor.

OFÈLIA
(Canta.)

«... guarnit de belles flors,
els bons amants el van portâ a la tomba
acompanyat de plors.»

REI
Com vos trobeu, bella dameta?

OFÈLIA
Bé: Déu vos ho pac. Diuen que l'òliba era filla d'un pastisser. Sabem, senyor, el
que som, mes no el que podem esdevenir. Déu s'assegui a vostra taula!

REI
Al·ludeix a son pare.

OFÈLIA
No en parlem més, d'això: vos ho demano; més quan vos preguntin què pot
significar, digueu això: (Canta.)

«—Demà és la festa de Sant Valentí:
tothom desperta matiner.
Per ésser vostra Valentina,
a la finestra em posaré.—
Desperta's ell i es posa roba bona;
truca a la cambra: ja l'ha emprès;
i la donzella, que en entrar-hi ho era,
quan ell en surt no n'és.»

REI
Gentil Ofèlia!

OFÈLIA
Vos dic, sens fer cap jurament, que vaig a acabar.
«—Pel bon Jesús i santa Caritat!
quina vergonya! Fora! fora!
—Si té ocasió, sempre ho farà, el jovent:
caldrà reptar-l'en a tota hora.—
I ella li diu: Abans d'haver-me pres,
vas dir que fores mon marit.
—Ho hauria fet (pel cel t'ho puc jurar!)

si no ens haguéssim vist al llit.»

REI

Quant de temps fa, que està així?

OFÈLIA

Jo espero que tot anirà bé. Hem de tenir paciència; mes no puc fer altra que plorar pensant que l'hagin deixat damunt la terra freda. El meu germà ho sabrà; i, amb això, mercès de vostre bon consell. Vingui ma carrossa! Bona nit, senyores; bona nit, amables senyores. Bona nit, bona nit.

(Ix Ofèlia.)

REI

Seguiu-la de prop: vigileu-la bé: vos ho prego.

(Ix Horaci.)

La ferida és, aixó, d'un dol pregon;
que és la mort del seu pare. O ma Gertrudis!
o ma Gertrudis! Quan les penes vénen,
no vénen espiant, sinó en batalla!
Primer, la mort del pare violenta;
després, la marxa del fill vostre, essent
causa, ell mateix, del necessari exili,
baix i enfangat el pensament del poble,
mormolant de l'afer del bon Polònius.
I nosaltres no hem fet sinó avivar-ho
enterrant-lo amb misteris. ¡Pobre Ofèlia,
lluny de son ser i de son bon judici,
sens el qual no som altre que pintures
o no res més que bèsties. I, per últim,
cosa qu'és com totes les altres juntes
en secret son germà torna de França;
la sorpresa el nodreix, se'n puja als núvols,
i no manca qui taqui ses oïdes
contant-li pestes de la mort del pare;
d'on s'esdevé precís, mancant les proves,
que ens sentim acusar nostra persona
per una i altra orella. O ma Gertrudis!
això és foc de metralla, que en mil bandes

(Brogit dins.)

mort supèrflua em duú!

REINA

Què és eix soroll?

REI

Mos suïssos on són? Guardeu la porta!

(Entra un Cavaller.)

Què hi ha? Què passa?

CAVALLER

Mon senyor, salveu-vos:

l'oceà sobreeixint de ses riberes,
no draga més impetuós la platja

que Laertes, en cap dels motinaires,
ajup la vostra gent. Senyor li diuen,
i (com si el món comencés ara, nul
el costum, oblidada l'antigor,
d'on retreu cada mot sa llei i força)

crida la trepa: —L'escollim! Rei siga! —,
i llengües, mans, capells tot clama als núvols:
— Laertes serà rei! Visca Laertes!

REINA

Com abuixen contents per falsa fressa! Aneu a contravent, mals cans danesos!

REI

Han esbotzat les portes.

(Brogit a dins. Entra Laertes armat, seguit de danesos.)

LAERTES

On és el rei?... Senyors: resteu a fora.

DANESOS

Entrem, entrem.

LAERTES

Creieu-me: vos ho prego.

DANESOS

Bé, bé.

(Es retiren.)

LAERTES

Mercès: guardeu la porta. Rei vilà!
dóna'm mon pare!

REI

Calma't, bon Laertes.

LAERTES

Si gota tinc de sang que estigui en calma,
em proclama bastard, al pare insulta
i marca amb foc el nom de mala dona
entre les castes celles,
mai tocares, d'una mare fidel.

REI

¿Per quina causa
s'és fet tan gegantina la revolta?
Gertrudis, deixa'l fer: per mi no temis;
car tal divinitat els reis envolta,
que la traïció sols pot fer veure
son desig, i heu ben poc del que desitja.
Diga'm, Laertes, per què et sents tan bròfec?
Deixa'l estar, Gertrudis. Home, parla.

LAERTES

On és mon pare?

REI

És mort.

REINA

Mes no per ell.

REI

Deixa-li preguntar ço que li plagui.

LAERTES

Com va morir? No us permetré enganyar-me.
A l'infern, lleialtat! vots, al diable!
gràcia i consciència, al mes profund abisme!
Ni que n'hagués d'ésser damnat! Tal sento,
que ni em recordo d'aquest món ni l'altre,
vingui el que vingui: no més vull revenja
la més gran per mon pare.

REI

Qui et detura?

LAERTES

Ma voluntat: no el món sencer; i espero
estalviar mes forces de tal guisa
que amb poc aniran lluny.

REI

O, bon Laertes!
Si desitges conèixer la perfecta
veritat de la mort de ton bon pare,
¿és que portes escrit en ta venjança
que arreu batràs, siguin o no contraris,
el mateix els que hi guanyen que els que hi perden?

LAERTES

No més els enemics.

REI

Els vols conèixer?

LAERTES

Als seus amics els obro així mos braços,
i, tal com dóna generós sa vida
el pelicà benèfic, amb sang meva
els voldria nodrir.

REI

Molt bé: ja parles,
com un bon cavaller i un fill d'estima.
Que só innoçent d'aqueixa mort; que en sento

tant com ningú la més profunda pena,
serà tan manifest en ton judici
com el sol en tos ulls.

DANESOS

(Dins)

Dexeu-la que entri.

LAERTES

Què hi ha? Què és, eix brogit?—

(Torna a entrar Ofèlia.)

O, foc de febre!
asseca'm el cervell! Coentes llàgrimes!
abraseu les potències de ma vista!

Per Déu que ta follia cal que es pagui
al pes, fins que s'aterri la balança.
O ma rosa de maig! verge volguda!
o germana amorosa! dolça Ofèlia!...
O Cels! ¿Com és possible que un judici,
que una jove raó, tan mortal siga
com la vida d'un vell? Naturalesa
és galana en amor; i, en ser galana,
plau-li trametre a l'estimat alguna
recordança cabdal de si mateixa.

OFÈLIA

(Canta.)

«El portaren descobert...
ai, ai, ai!... dins una caixa;
i les llàgrimes de molts
varen ploure en sa fossana.»
Bellament estigueu, mon colom!

LAERTES

En plé seny que et trobessis, i em preguessis venjança, no em commouries més.

OFÈLIA

Vos he de cantar. «Abaix, abaix, digueu-li abaix.» Que bé li va, aqueixa tornada!

És el traïdor majordom que va robar la filla de son senyor.

LAERTES

Sembla no res, i tant que diu!

OFÈLIA

Ací teniu romaní, que es per a recordar. Recorda'm, amor meu, recorda'm. I ací teniu pensaments, que són per a les penes.

LAERTES

Una lliçó dins la follia: els records s'aparellen amb les penes.

OFÈLIA

Ací teniu per a vós (el Rei) fonoll i campanetes; per a vós (la Reina) eix brot de ruda; i també n'hi ha per a mi. Nosaltres podem dir-ne «l'herba de la gràcia dels diumenges». Vós, però, deveu posar-vos la ruda a una altra banda. Ací hi ha una margarida. Voldria poder donar-vos algunes violetes (a Horaci), però es mustigaren totes quan morí el meu pare. Diuen que va fer una bona mort.

«Car el dolç bon Robí és tota una joia».

LAERTES

Ansies, penes, dolors, l'infern mateix,
tot ho trasmuda en gentilesa i gràcia.

OFÈLIA

(Canta.)

«I no tornarà més?
I no tornarà més?
No, no: per trista sort,
ja és en son llit de mort:
no tornarà mai més!

Com neu sa barba era
com lli sa cabellera.
I no el veurem,
i en va el plorem!
Déu l'hagi en glòria vera!»
I a totes les ànimes cristianes: Déu ho faci. Amb Déu siau.

LAERTES

Veus, Déu, això?

REI

Jo dec, Laertes, aclarir ta pena:
no em neguis aqueix dret. Apart veiem-nos.
Tria els amics que vulguis més entesos,
dels dos, assabentats, que siguin jutges:

si per obra directa, o per mà d'altri,
ens troben culpa, us trametem el regne,
la corona, la vida i quantes coses
puguem dir nostres, satisfent el greuge;
però, si no, resigna't a prestar-nos
paciència bastant, i, en acordança
amb ton ressentiment, junts hem de veure
que tu restis pagat.

LAERTES

Doncs que així siga:
mort impensada, enterrament recòndit
(sens trofeu, sens espasa ni escut d'armes
sobre els seus ossos, sens cap ritu noble
ni res d'ufana cerimònica),
cridaven, fent-se oir com si a la terra
baixés la veu del Cel, que jo devia
posar-ho en clar.

REI

Ho veuràs clar; i caigui
la terrible destralt on culpa hi hagi.
Vina amb mi: t'ho demano.

(Ixen.)

ESCENA VI

Altra sala del castell

Horaci i un servent

HORACI

Qui són aqueixos que desitgen parlar-me?

SERVENT

Són mariners, senyor: diuen que porten lletres per a vos.

HORACI

Feu-los entrar.

No sé de quina part del món pot ésser
que em vulguin res, si nó és del príncep Hamlet.

(Entren uns Mariners.)

PRIMER MARINER

Déu vos gu art senyor.

HORACI

Que Ell et guardi també.

PRIMER MARINER

Així ho farà. senyor si és que li plau. Porto una lletra per a vós (ve de l'ambaixador que fou tramès a Anglaterra), si és que us dieu Horaci, com m'han dit.

HORACI

(Llegeix.)

«Horaci: quan hages llegit aquesta, fes que aqueixos hòmens tinguin ocasió d'arribar al rei, per a qui porten lletres. No eren passats dos dies de navegar, quan un pirata ben armat ens donà caça. Veient-nos amb força menys de vela, ens carregarem de valor; i, en atracar, em llencí a l'abordatge. Però en aquell moment es desenganxaren de nostra nau, i jo restí son presoner. S'han portat amb mi com a lladres bons; mes ja sabien el que feien: els ho de pagar amb un bon servei. Fes que arribin al rei les lletres que li trameto, i vina'm a veure amb tanta pressa com si fugisis

de la mort. Tinc de dir-te a cau d'orella algunes paraules que et deixaran mut; i això que seran lleugeres, pel gruix de l'assumpte. Aqueixos hòmens et conduiran fins on jo só. Rosencrantz i Guildenstern segueixen llur curs, camí d'Anglaterra. Tinc moltes coses a dir-te d'ells. Adéu.

El que saps que és teu, Hamlet.»

Veniu, que us obri pas per vostres lletres;
i cuiteu força, per després guiar-me
fins la persona que us les ha donades.

(Ixen.)

ESCENA VII

Altra sala del castell

El Rei i Laertes

REI

Ara, doncs, és precís que ta consciència
segelli mon descàrrec, i que em tinguis
en ton cor per amic, puix ja escoltares
atentament que el qui llevà la vida
al teu bon pare va atemptâ a la meva.

LAERTES

Ho veig clar. Mes digueu: ¿per quina causa
no heu fet res contra fets tan criminosos
i greus, així com vostra assegurança,
vostra prudència, i tot, vos ho exigia?

REI

Per dues grans raons, que a tu tal volta
et semblin lleus i que jo crec pesantes.
La regina, sa mare, en rep la vida
de sos esguards; i amb la regina em sento
(per desgràcia o per sort, siga el que siga),
tan lligat d'esperit i d'existència,
que, com l'astre no es mou sinó en son cercle,
jo, fora d'ella, no em sabria moure.

L'altre motiu de no acusar-lo en públic
és que boi tot el poble se l'estima;
i el poble, submergint en son afecte
els crims del príncep com les fonts aquelles
que trasmuden en pedra el que era fusta,
transformaria els seus grillons en gràcies;
i els dards meus, d'una fusta massa frívola
per un vent tan furiós, retornarien
a mon arc sens atènyer mon objecte.

LAERTES

Mes així jo he perdut un noble pare,
i en cas de desesper és ma germana,
tan excellent, si és que encar val l'elogi,
que no hi ha hagut una altra en tots els segles
amb tals perfeccions! Caldrà venjar-la.

REI

No hi perdis pas el sòn: no has pas de creure'ns
d'una estofa tan fluixa i tan grollera
que si gosat les barbes ens sacseja
cap perill, ho prenguem com si tal cosa.
Prompte en sabràs molt més. An el teu pare
l'he estimat prou, i jo també m'estimo;
i crec que això t'haurà de fer comprendre...

(Entra un Missatger.)

Què passa?

MISSATGER

Mon senyor, són lletres d'Hamlet:
per vostra majestat i per la reina.

REI

D'Hamlet? Qui les ha dut?

MISSATGER

Segons em diuen,
uns mariners, senyor. Jo no els he vist:
me les ha passat Claudi; i a ell l'home
qui les ha dut.

REI

Les oirás, Laertes.

Deixeu-nos.

(Llegint.)

«Poderós i alt senyor: Sabreu com m'han abandonat nú en vostre regne. Demà sol·licitaré permís per a presentar-me a vostra reial presència; i, en ser-hi, mitjançant vostre consentiment, vos contaré el motiu de mon impensat i ben estrany retorn.v Hamlet.»

Això que és? Han, també, tornat els altres?
o bé és una facècia, tot mentida?

LAERTES

La lletra coneixeu?

REI

És ben bé d'Hamlet.

Diu «nu», i al peu diu «sol», en postscriptum.

Pots explicar-m'ho?

LAERTES

Jo, senyor, mi hi perdo.

Però deixeu que vingui. Se'm rescalfen

les febleses del cor sols amb la idea

de viure i, fit a fit, poder-li dir:

—Això has fet tu.

REI

En aquest cas, Laertes

(i com podrà sé així i d'altra banda

com altrament d'així podria ésser)

vols deixar-te guiar?

LAERTES

Senyor, accepto

si a la pau no em guieu.

REI

A la pau teva.

Si és que ell és de retorn perquè ha pres via

contrària a son viatge, i es proposa

no tornar-se a embarcar, penso d'armar-li

un parany, que en la pensa ja saono,

i altre remei no ha de tenir que caure-hi.

Sa mort no aixecarà vents de condemna,

i fins sa mare n'absoldrà el sinistre

creient-lo un accident.

LAERTES

Senyor, maneu-me:

tant més si hi ha camí que del sinistre

jo en siga l'instrument.

REI

De dret hi toques.

D'ençà que vas anar-te'n, moltes voltes
se t'ha enaltit aquí, i al davant d'Hamlet,
per una qualitat en la qual diuen
que excel·leixes: de tots els teus talents,
cap no ha assolit de fer-li tanta enveja
com aquell que, per mi, jo el considero
de pop preu.

LAERTES

I quina és aqueixa gràcia?

REI

Un res de cinta en el capell dels jóvens,
que es precisa no obstant; car tant li escauen
al jovent els vestits llampants i frèvols
com a la gent d'edat les robes fosques
i les pells, sanitoses i honorables.
Fa uns dos mesos vingué en aquesta terra
un cavaller normand. Jo puc ben dir-te
que he vist, i que he lluitat amb gent de França,
i que saben muntar a meravella;

mes el normand (semblava bruixeria!)

s'encastava a la sella, i obligava
son corser a fer coses basardoses
com a empeltat i d'una igual natura
que son brau animal. Tant excedia
mon saber, que, forjant-me trucs i formes,
sempre restava curt per ço que ell feia.

LAERTES

Normand heu dit?

REI

Normand.

LAERTES

Lamond, sens dubte.

REI

El mateix.

LAERTES

Bé el conec. És, en efecte,
la perla i l'ornament de tot el regne.

REI

Parlant de tu amb intimitat, va fer-nos
tal report alabant ton art d'esgrima,
sobretot del floret, que assegurava
que fóra bella vista si trobessis
qui amb tu gosés lluitar; i dins sa terra,
jurà que cap esgrimidor podia
servar la guàrdia i el bon ull, i moure's,
si l'atacaves tu. I aqueix elogi,
a Hamlet tant l'enverinà d'enveja,
que ja tot era desitjar, pregar-nos,
que per lluitar amb ell cuitós vinguessis.
Després d'això...

LAERTES

Què hi ha, després? Digueu-m'ho.

REI

Laertes: el volies molt, ton pare?
o ets només que l'imatge d'una pena,
una cara sens cor?

LAERTES

Què voleu dir-me?

REI

No és que pensi que tú no l'estimaves:
és que sé que amb el temps l'amor comença
i en arribar l'ocasió de prova,
el temps en minva el foc i les espurnes.
Car hi ha en amor, dins sa mateixa flama,
com el ble o el cremall que ha d'extingir-la.
No hi ha pas res d'igual bonesa sempre;
car la bonesa, quan es fa pletòrica,
troba sa pròpia mort a ser-ho massa.

Allo que vulguem fer, deuríem fer-ho
quan ho volem; puix el voler canvia,
i té fluixeses i demores tantes
com són les llengües i les mans i els casos;
i aquell deuríem, allavors, s'assembla
al foll sospir, que alliberant castiga.
Anem, però, a la úlcera. Ve Hamlet
¿qué et sentis gosat d'empendre, perquè et sentis
fill del teu pare, amb fets més que amb paraules?

LAERTES

Tallar-li el coll, dins la mateixa església.

REI

En lloc no hauria de tenir, talment,
dret d'asil l'assassí: per la revenja
perquè ha d'haver-hi límits?; mes, Laertes,
si vols fê el que et diré, clou-te en ta cambra.
Hamlet sabrà que tu ets aquí. Llavors
el veuran lloadors de ta destresa,
posant doble vernís damunt la fama

que el francès et donà; l'avinentesa
cercaran d'un encontre, i de seguida
farem juguesques sobre l'un i l'altre.
Ell, generós i refiat com sempre,
i ben lluny de sotjar que hi hagi càlcul,
no es mirarà el floret; i et serà fàcil
gastant, si cal, astúcia, que tu et prenguis
una arma sens botó, i, amb un pas destre,
el paguis per ton pare.

LAERTES

M'hi conformo;
i untaré amb un verí la meva espasa.
A un ambulat li vaig comprâ una untura
tan mortal, que només amb que se n'unti
un ganivet, si amb ell arriba a fer-se
gens de sang, no hi hauria cataplasma,
per rar que siga, fet amb tots els simples
que, atresoren virtut sota la lluna,
que lliuri de la mort, tan sols que hi hagi

un senzill esgarrinx. Amb eixa droga
untaré mon floret; i, com arribi
a esgarrinxar-lo sols, sa mort pot ésser.

REI

Caldrà que això esbrinem, i sense pressa:
sos pesarem l'ajust en temps i medis,
que més ens faci al cas; puix si ens fallia
i un mal pas descobrís nostra malesa
millor fóra no haver-ne fet la prova.
Ha de tenir, per tant, aquest projecte,
un reforç, un segon, que pugui usar-se
si esclatés ei primer. Vejam! Farem
forta juguesca per la traça vostra...
Ja ho tinc! Quan en l'ardència de l'encontre
vos arbori la set (i has d'atacar-lo
per això amb la possible violència),
i ell diga que vol beure, jo una copa

tindrè disposta per l'avinentesa,
i, com se'n mulli solament els llavis,
si es lliura per atzar de ta estocada
verinosa, assolim nostre propòsit.
Mes... callem: quin brogit!

(Entra la Reina.)

Què hi ha, ma reina?

REINA

Que una dissort, toca el talons d'una altra:
tan de prop es segueixen!... Ai, Laertes!
Ta germana...

LAERTES

Què té?!

REINA

La dolça Ofèlia
s'ha negat!

LAERTES

S'ha negat? I a on? dieu-m'ho!

REINA

Creix un salze abocat a la riera,
que el gris fullatge en son corrent copia.
Ella hi anà amb fantàstiques garlandes
d'ortigues, botons d'or, margaridoies,
i eixes mosques flors llargues que anomenen
sutzament els pastors de mala llengua,
i que les nostres innocents donzelles
en diuen dits de mort; i allí, doncs, ella,
s'enfilava arrapada pel brancatge
decantat, per penjar-hi les corones;
ve que s'esberla una envejosa branca,
i, els trofeus camperols i ella mateixa,
cauen a l'aigua, que direu que en plora.
Les seves robes, estenent-se inflades,

com sirena, algun temps l'han sostinguda,
cantant sempre retalls de cançons velles,
com si esment no tingués del que passava,
o fos un ésser ja nascut i apte
per a aquell element; mes no podia
durar-li molt, sinó fins que ses robes,
feixugues de tan beure, s'emportaren
a la pobra infeliç, dels cants dolcíssims,
a la fangosa mort.

LAERTES

Ai! és negada!

REINA

Negada, sí, negada!

LAERTES

Ja tens massa aigua tu, ma pobra Ofèlia,
i, per tant, no més plors: me'ls prohibeixo.
Mes no hi podem fer res: naturalesa
no muda de costums ni es preocupa
que digui ço que vulgui la vergonya.
Quan passin eixes llàgrimes, de dona
ja res no em quedarà. — Senyor, adéu:
tinc mots de foc que aixecarien flames

si no me'ls ofegués aquest plor neci.

(Ix.)

REI

L'hem de seguir, Gertrudis. Quins esforços

he hagut de fer per aplacar sa fúria!

Però em temo que això el tornarà a encendre:

cal, doncs, seguir-lo.

FI DE L'ACTE QUART

ACTE CINQUE

ESCENA I

Elsenor. — Un cementiri

Entren dos Fossers amb pales i altres eines

PRIMER FOSSER

I ¿ha d'ésser enterrada amb enterrament de cristià la que per si sola s'ha cercat la salvació?

SEGON FOSSER

Et dic que sí, i, per tant, fes-li de pressa el clot: el jutge ha entès en el cas d'ella, i ha decidit que se l'enterri cristianament.

PRIMER FOSSER

Mes ¿com pot ésser, si no és que s'ofegués en defensa pròpia?

SEGON FOSSER

Doncs així és resolt.

PRIMER FOSSER

Deu haver estat se offendendo: no pot ser altre. Car el punt és aquest: si jo m'ofego voluntàriament, això és un acte; i un acte té tres branques, que són: fer, obrar i executar: ergo, ella s'ofegà voluntàriament.

SEGON FOSSER

I ca! Però escolta, bon fosser.

PRIMER FOSSER

No, permet-me. Ací hi ha l'aigua: bo; aquí hi ha l'home: bo. Si l'home va de dret a l'aigua i s'hi ofega, vulgui no vulgui, és que hi va (fixa-t'hi); però si l'aigua ve de dret a ell i l'ofega, no s'ofega a si mateix: ergo, qui no és culpable de sa pròpia mort no s'ha escursat sa pròpia vida.

SEGON FOSSER

I és això la llei?

PRIMER FOSSER

I tant com ho és! La llei del senyor batlle.

SEGON FOSSER

Vols que et digui la veritat? Si no es tractés d'una gran dama no hauria pas tingut enterrament de cristià.

PRIMER FOSSER

Tu ho has dit. I el que més dol és que la gent d'upa, gaudeixin per a ofegar-se o bé penjar-se, de més consideració que no pas els altres cristians. Anem, aixada. No hi ha cavallers més antics que els jardiniers, els cavadors i els fossers: segueixen la professió d'Adam.

SEGON FOSSER

Fou cavaller?

PRIMER FOSSER

El primer que dugué una eina.

SEGON FOSSER

I ca! no en dugué cap.

PRIMER FOSSER

Es que ets heretge? Com capeixes l'Escriptura, tu? L'Escriptura diu que Adam cavava. I ¿pogué cavar-sens eina? Doncs ara et diré una altra endevinalla: si no l'encertes, dona't.

SEGON FOSSER

Digues.

PRIMER FOSSER

¿Qui és qui construeix més fort que el mestre de cases, que el fuster i que el mestre d'aixa?

SEGON FOSSER

El que fa la forca, que és artefacte de més durada que mil estadants que tingui.

PRIMER FOSSER

M'agrada el teu enginy, en bona fe: hi va bé la forca. Però com hi va bé? Perquè va bé amb els que van malament. Es així que vas malament dient que la forca és bastiment més fort que una església: ergo, la forca t'aniria bé. Anem: pensat-hi millor.

SEGON FOSSER

¿Qui basteix més fort que el mestre de cases, que el fuster i que el mestre d'aixa?

PRIMER FOSSER

Sí, diga-ho, i treute el jou.

SEGON FOSSER

I sí, que t'ho diré.

PRIMER FOSSER

Vejam.

SEGON FOSSER

Vatua! no hi caic.

(Entren Hamlet i Horaci, a distància.)

PRIMER FOSSER

No t'hi maseguis més el cervell, car l'ase fluix no mudarà de pas ni que el tustin i, quan et facin ma pregunta, respon: — El fossar, puix les cases que fa duraran fins el dia del judici. Vés, arriba't a la taverna i porta'm un got d'aiguardent.

(Ix segon fossar.)

(Cava i canta.)

«De jovenet, quan estimava,... ah!...
allò em semblava éssê el més dolç
dels passatemp, encar que veia... ah!...
que alimenta poc l'amor.»

HAMLET

¿Es que no té consciència del que fa, aquest home, quan pot cantar obrint una fossana?

HORACI

El costum l'ha fet indiferent a sa feina.

HAMLET

Així és: la mà que menys treballa serva el sentit més delicat.

PRIMER FOSSER (Canta.)

«Però l'edat, a pas de lladre, amb urpes
ferestes m'ha apresat,
i m'engega" dessota de la terra

com si mai jo fos nat.»

(Llença una calavera.)

HAMLET

Aquella calavera tingué llengua, i en altre temps també pogué cantar. Com la colpeix, aqueix trapella, com si fos la barra amb què Caí cometé el primer assassinat! Qui sap si era la cabota d'un intrigant, la que ara sacseja aqueix ase; un que hauria tractat fins d'enganyar a Déu! qui sap!

HORACI

Bé pot ésser, mon senyor.

HAMLET

O, un cortesà, qui diria: — Tingueu molt bon dia, gran senyor! Mon bon senyor: com vos trobeu? Era potser mon senyor Tal, que li alabava el cavall a mon senyor Qual, quan pensava de demanar-l'hi: veritat?

HORACI

Possible, mon senyor.

HAMLET

I tan possible! I ara ás de madama Cucs; descarnat de boca i gratada la closca amb l'eina d'un enterramorts. Bella mudança, si tinguéssim penetració per a ben capir-la! ¿Han costat tant de criar, aqueixos ossos, perquè a la fi sols serveixin per a jugar-hi a bitlles? De pensar-hi només, ja em fan mal els meus.

PRIMER FOSSER (Canta.)

«Un pic i una aixada, una aixada;
per a mortalla un llençol;
i en terra un clot que li facin;... oh!
per tal hoste ja n'hi ha prou.»

(Llença una altra calavera.)

HAMLET

Vet-en ací una altra. ¿Per què no ha d'ésser aqueixa la calavera d'un advocat? ¿Qué s'han fet, ara, les distincions i sutileses, les causes, resolutoris i enganyifes? Com deu sofrir de què eix rústic li tusti la closca amb la immunda pala, sens poder encausar-lo per ses vies de fet!... Hum! Aqueix minyó pot haver estat en son temps un gran comprador de terres, amb escriptures, reconeixements, penyores, dobles garanties, adjudicacions; i ¿és aquesta la penyora de ses penyores, el terme de ses

adjudicacions, tenir la fina closca plena de fina pols? Seran més fermes ses fermances ni fins sent dobles, que el llarg i l'ample dels seus títols? La paperassa de ses terres escassament cabria en eixa fossa; i son hereu caldrà que no n'ocupi més: oi?

HORACI

Ni un senyal més, senyor.

HAMLET

El pergamí, no el fan de pell de moltó?

HORACI

Sí, mon senyor, i de pell de vedell.

HAMLET

Doncs són vedells i moltons els que d'això es refien. Vull parlar a aqueix home.
— De qui és, aqueixa fossa, company?

PRIMER FOSSER

Meva, senyor.

(Canta.)

«I, en terra un clot que li facin,
per tal hoste ja n'hi ha prou.»

HAMLET

Bé, dius que és teva perquè hi ets dins.

PRIMER FOSSER

Vós en sou fora, senyor; per tant, no és vostra. Per ma part, ni que no fos dins, és meva.

HAMLET

Tu ments, essent a dins i dient que és teva; car és per a morts i no per a vius: doncs ments.

PRIMER FOSSER

Es una mentida viva, senyor, que de mi se'n tornarà a vós.

HAMLET

Per a quin home la caves?

PRIMER FOSSER

Per a cap home.

HAMLET

Llavors, per a quina dona?

PRIMER FOSSER

Tampoc per a cap dona.

HAMLET

Anem, qui han d'enterrar-hi?

PRIMER FOSSER

Una que fou dona, senyor; però (Déu li do pau!) ha mort.

HAMLET

Que primparat és el trapella! Cal parlar-li a pams, o amb un equívoc se'ns esmuny. Per Déu, Horaci, que fa tres anys que ho noto: el temps s'és tornat tan refinat, que el peu del rústic s'apropa tant als talons del cortesà que boi li aixafa els penellons. ¿Quan temps fa, que ets fosser?

PRIMER FOSSER

De tots els dies de l'any, el que vaig entrar en això, va ser el dia que nostre difunt rei Hamlet vencè Fortimbràs.

HAMLET

I d'això, quant de temps fa?

PRIMER FOSSER

Això no sabeu? No hi ha bajà que no ho sàpiga. Fou el mateix dia que nasqué el jove Hamlet; el que és boig i l'han tramès a Anglaterra.

HAMLET

Bé, bé! I per què li han tramès, a Anglaterra?

PRIMER FOSSER

Ves, perquè era boig: allí recobrarà els esperits. I, si no, tampoc en fan molt de cas, allí, d'això.

HAMLET

Per què?

PRIMER FOSSER

Ni ho notaran, allí: allí els homes són tan folls com ell.

HAMLET

I com fou, que esdevingué boig?

PRIMER FOSSER

D'una manera ben estranya, segons diuen.

HAMLET

Com, estranya?

PRIMER FOSSER

Ves, anant perdent el juí.

HAMLET

Sobre quin punt?

PRIMER FOSSER

Aquí, caratsus! a Dinamarca! Doncs jo, aquí ja hi só de fosser, entre xic i gran, fa trenta anys.

HAMLET

Quant de temps dura, un home, sota terra, sens corrompre's?

PRIMER FOSSER

En bona fe, si ja no està podrit abans que es mori (car ens vénen avui dia uns cadàvers pigatosos que boi no es deixen collir per ajaçar-los), us pot durar alguns vuit anys, o nou: un blanquer us en trigarà nou.

HAMLET

I per què més que un altre?

PRIMER FOSSER

Perquè la pell seva per amor de son ofici, es troba tan assaonada, que resisteix l'aigua més de temps; i l'aigua, senyor, és el gran destructor dels mala pesta de cossos morts. Veu's ací ara una calavera: aqueix crani ha estat sota terra vint-i-tres anys.

HAMLET

De qui era?

PRIMER FOSSER

D'un mala pesta de foll minyó. ¿Qui us penseu que era?

HAMLET

Què em sé jo!

PRIMER FOSSER

Mala pesta pel foll truà! Un dia em va tirar al cap una ampolla de rin. Aqueixa pròpia calavera, senyor, fou la calavera de Yorick, el bufó del rei.

HAMLET

Aqueixa?

PRIMER FOSSER

La mateixa.

HAMLET

Deixa'm-la veure. (Pren la calavera.) Ai, pobre Yorick! Jo el vaig conèixer, Horaci: un minyó d'infinita gràcia, de fantasia excel·lent. Mil cops em dugué a coll-i-be. ï, ara, que horrible em resulta d'imaginar-me'l! La gorja se m'hi subleva. Ací es movien aquells llavis que he besat qui-sap-los cops! I ara, ¿on són, tes moferies, tes cançons i saltarenes, tos alegres acudits, que feien esclatar la taula a riallades? ¿No en tens ni un, ni per burlar-te de ta ganyota? Del tot perdut? Doncs ara vés-te'n al tocador de madama i digues-li que, ni que es posi un dit de pintura al damunt, haurà d'acabar per tenir la teva gràcia: fes-la riure dient-li això! Fes-me el favor, Horaci: digues-me una cosa.

HORACI

Quina cosa, mon senyor?

HAMLET

¿Creus que Alexandre tindria aquest aspecte, sota terra?

HORACI

Aquest mateix.

HAMLET

I que podrà igual? Puf!

(Llença la calavera.)

HORACI

Igual, mon senyor.

HAMLET

En quins usos tan baixos podem veure'ns, Horaci! ¿Per què no ha de poder la imaginació seguir la pols noble d'Alexandre, fins a trobar-la tapant l'espírral d'una bota?

HORACI

Fóra filar molt prim, l'imaginar així.

HAMLET

No, en bona fe: cal només que seguir-lo senzillament i guiant-se per versemblança. Per exemple: Alexandre morí"; Alexandre fou enterrat; Alexandre és tornat pols; la pols és terra; de la terra se'n fa el fang; i ¿per què, d'aquest fang en què es convertí, no se'n pot fer el tap de l'espíral d'una bota de cervesa?

«L'august Cèsar, ja mort i en pols tornat,
pot, per lliurar del vent, tapâ un forat.
I que eixa pols, que al món tingué frement,
recalci un mur per a lliurar del vent!»

Mes prou!... fem-nos enllà!, que ací ve el rei, i la reina i la cort.

*(Entren clergues, etc., en processó; el cadàver d'Ofelia
i el seguici del dol; el Reí, la Reina i acompanyament.)*

¿A qui acompanyen,
amb tan sec ritual? Això revela
que el mort que condueixen, amb mà irada
llevà's la vida. Degué ser de nota.
Guardem-nos i observem.

(Es retira amb Horaci.)

LAERTES

Quina altra cerimònia?

HAMLET

Eix és Laertes, jove noble. Observa.

LAERTES

Quina altra cerimònia?

PRIMER CLERGUE

Les honres han estat tan acomplides
com se'ns ha autoritzat. Sa fi és dubtosa;
i sens l'alt manament que venç el ritu,
hauria estat en clot profà allotjada
fins el jorn del Judici. Per pregàries,
se li haurien gitat brutícia i pedres;
i ara, no obstant, se li han permès garlandes

virginals, els obsequis de donzelles
i que l'enterrament es condueixi
brandant campanes.

LAERTES

No hi ha res més que fer?

PRIMER CLERGUE

No es. pot fer altre:
el ritu funeral profanariem
cantant un rèquiem i pregant per ella
el repòs que es demana per les ànimes
que en santa pau se'n van.

LAERTES

Baixeu-la a terra,
i de sa bella carn no maculada
brollin violes! I a tu et dic, mal clergue,
que serà ma germana àngel benèfic
i tu jauràs blasfem.

HAMLET

Com! és Ofèlia!

REINA

Flors a la flor. Adéu!

(Esbargint flors sobre Ofèlia.)

Jo bé esperava
que havies d'ésser de mon fill l'esposa:
em creia dolça verge, que algun dia
cobriria de flors ton llit de boda,
i no ta sepultura.

LAERTES

O Déu! Que caiguin
triplicades mil cops les malventures
al damunt de la testa maleïda
que amb sos fets depravats va anorrear-te
el judici innocent!... No encar, la terra:
fins que l'apretin altre cop mos braços.

(Bota dins la fossa.)

Ara, sobre del viu i de la morta
la terra amunteguem, fins que esdevingui
aqueix pla una muntanya molt més alta
que l'antic Pelió o el cap ceruli
del Olympus blavenc!

HAMLET (*Avançant.*)

¿Qui és que pregona
son dol amb tanta inflor, i amb mots de pena
conjura els astres circulants que escoltin
ferits de pasme? Veu's-me aquí, so Hamlet
el danès.

(Bota a la fossa agrapant Laertes.)

LAERTES

Que el dimoni et prengui l'ànima!

HAMLET

No has orat bé. Jo et prego
que aqueixos dits em treguis de la gola;
car, no essent biliós ni temerari,
hi ha en mi quelcom de perillós que hauria
de témer ta prudència. Les mans fora!

REI

Procureu separar-los!

REINA

Hamlet! Hamlet!

TOTS

Cavallers!

HORACI

Bon senyor, assossegeu-vos.

(Els descomparteixen, i ambdós ixen de la fossa.)

HAMLET

Bé, doncs: disputarem sobre aquest tema fins que ja mes parpelles no bateguin.

REINA

De quin tema, fill meu?

HAMLET

Jo amava Ofèlia:

quaranta mil germans jamai podrien,
amb tot el llur amor, passar ma suma.
Per ella, què vols fer?

REI

És boig, Laertes.

REINA

Per' mor de Déu, calmeu-lo!

HAMLET

Rellamp! diga'm per ella què faries.
Plorar? lluitar? no menjar res? desfer-te
a bocins? sadollar-te de vinagre?
menjar-te un cocodril? Só prompte a fer-ho.
Véns a fè el ploricó? vols fer-me cara
amb això de botar dins de sa fossa?
Enterra't viu amb ella, i jo m'hi enterro.
I, puix has fet conversa de muntanyes,
que amb milions d'acres de terra ens colguin
fins que al damunt senti que el cim s'abrusa
a la zona del foc, i sembli l'Ossa
petit com a berruga! Què et pensaves!
Si volies cridar, jo m'escridasso
tant com tu.

REINA

Tot això sols és follia,
i així l'accés per uns moments el guanya:
després, pacientó com la coloma
que cova, tot just nats, sos pollets rossos,
seurà mut i entristit.

HAMLET

Senyor, oïu-me:

per quin motiu m'heu de donâ aquest tracte?

Jo sempre us he estimat; mes no en faig paga:

faci el que vulgui Hèrcul mateix, el gat

miolarà, i el gos complirà el fat. (Ix.)

REI

Et prego, bon Horaci, que el segueixis. (Ix Horaci.)

(A Laertes.) Ta paciència augmenta, recordant-te

del que anit vàrem dir: durement les coses

segons l'empenta d'ara. (Esposa meva,

procureu que al fill vostre algú el vigili.)

Eixa fossa tindrà viu panteó:

prompte veurem del bon repòs les hores:

cal ésser pacient fins aleshores.

(Ixen.)

ESCENA II

Una sala en el castell

Entren Hamlet i Horaci

HAMLET

D'això ja n'hi ha prou; parlem de l'altre:
recordes bé totes les circumstàncies?

HORACI

Recordar-les, senyor!

HAMLET

En el cor em sentia certa lluita
que em llevava la son: pitjò em trobava
que un rebel encepat...
Però de cop i volta amb gosadia,
(i alabada, per'xo, siga l'audàcia!
— cal saber que, molts cops ens favoreixen
les nostres gosadies quan s'esfondren
els propòsits pensats; i això ens ensenya
que hi ha una deïtat que ens afaisona
els nostres fins, per rudament que ho faci —)...

HORACI

És cert.

HAMLET

...jo vaig eixir de ma cabina
amb mon capot de mar. En la foscúria,
cerco palpant. El meu desig compleixo.
Poso la mà en els plecs, i amb ells retorno
a ma cambra altre cop. L'audàcia meva
em fa oblidar tota temor i escrúpol:

rompo els segells de sa més greu comanda;
i allí, Horaci (o reial truaneria!)

una ordre rasa vaig trobar, guarnida
amb raons diferents (la cura gran
del bé de Dinamarca, i d'Anglaterra,
amb... quantes de negrors sobre ma vida!)

per tal que amb diligència, sens torbar-s'hi
ni per esmolar l'eina
em llevessin el cap.

HORACI

Això és possible?

HAMLET

Vet ací l'ordre: amb més vagar llegeix-la.
Vols sentir, doncs, el que vaig fê aleshores?

HORACI

Vos ho prego.

HAMLET

En veure'm enxarxat de vilanies
(abans que mon cervell pogués fê el pròleg,
ja l'obra començava), vaig asseure'm;
vaig rumiar una ambaixada nova;
la vaig escriure bellament: jo em creia,
altre temps, com els nostres estadistes,
que el fer la lletra clara era de baixos,
i molt vaig afanyar-me per a perdre
aqueix coneixement; mes ara, Horaci,
m'ha fet un gran servei. ¿Vols que t'ho conti,
ço que escriguí?

HORACI

Mon bon senyor, digueu-m'ho.

HAMLET

Doncs una greu requesta del monarca
dient que tributària l'Anglaterra,
perquè dugui l'amor la palma entre ells;

perquè enjoï la pau son front d'espigues,
i l'amistat entre tots dos cimenti;

i per altres perquè de gran prestigi,
quan haurà vist i conegut les lletres,
doni, sense voler altres clarícies,
ràpida mort als emissaris, sense
temps de confessió.

HORACI

Com segellàreu?

HAMLET

El Cel fins en això fou provident.
Duia el segell del pare en ma escarsella,
que fou model del d'ara a Dinamarca:
pleguí l'escrit com l'altre, el vaig subscriure,
vaig segellar-lo, i el posí en sa plaça;
ningú va veure el canvi. A l'altre dia
fou l'encontre en el mar, i ja coneixes
ço que passà després.

HORACI

Així, doncs, ara,
Guildenstern i Rosencrantz són perduts?

HAMLET

Què hi farem! L'ambaixada va encisar-los.
No em graven la consciència: llur desfeta
els prové de llurs pròpies cobejances.
Hi ha greu perill quan el que és baix es troba
entre els assalts d'exasperades puntes
de contraris potents.

HORACI

Quin rei ens toca!

HAMLET

No et creus que ara ja el tinc sobre mon compte?
Matà mon rei i em pervertí la mare;
botà entre l'elecció i més esperances;

ha tirat el seu ham fins a ma vida
i amb quina alevosía! ¿No és mon deure
de consciència que amb mon braç el pagui?

i ¿no hi ha damnació per a qui deixi
a aqueix càncer humà fer més maleses?

HORACI

Prompte deurà saber, per Anglaterra,
quina ha estada la sort de l'ambaixada.

HAMLET

Prompte serà; mes l'entretant és meu,
i la vida d'un home un res l'acaba.
Mes em sento apenat, mon bon Horaci,
d'haver perdut el seny davant Laertes
car per la imatge de ma causa miro
el retrat de la seva. Vull guanyar-me
sa bona gràcia; però no té dubte
que ses bravates de dolô em posaren
fora de test.

HORACI

Silenci! Qui s'acosta?

(Entra Osric.)

OSRIC

Siga vostra senyoria molt ben tornada a Dinamarca.

HAMLET

Senyor meu, gràcies humils. (A part a Horaci.)

Coneixes aquesta mosca d'aigua?

HORACI

(A part a Hamlet.) No, mon senyor.

HAMLET

Ets ben bé en estat de gràcia, car conèixe'l és un vici. Té moltes terres, i bones:
mentre un bèstia sigui senyor de bèsties, ja té segura la menjada en la taula del rei. Es
una garsa; mes, com et dic, és senyor de molt d'adob.

OSRIC

Amable senyor: si escaigués a vostra senyoria, vos trametria una cosa de part de
sa majestat.

HAMLET

La rebré, senyor, amb tota la vivor de mon esperit. Poseu-vos el barret en son degut lloc: és per a la testa.

OSRIC

Mercès a vostra senyoria: fa molta calor.

HAMLET

Creieu-me que no: fa molt de fred: hi ha vent del nord.

OSRIC

En efecte, senyor: fa un fred passable.

HAMLET

Em sembla, però, massa xafogós per a ma complexió.

OSRIC

Excessivament, mon senyor: és molt xafogós: com si diguéssim... No sé com dir-ho. Mes, mon senyor, sa majestat m'encarregà de significar-vos que havia fet respecte de vós una bella juguesca. Es tracta, senyor...

HAMLET

No us distraieu: feu-me el favor... (Li fa signe que es cobreixi.)

OSRIC

De cap manera, en bona fe: en bona fe és comoditat. Laertes, senyor, és vingut de fresc a la cort. Podeu creure'm que es tot un cavaller, ple de les més excel·lents deferències, de tracte suau i gran prestança: per a parlar d'ell com es mereix cal dir verament que és la carta o el calendari dels cortesans; car en ell trobareu juntes qualsevulla parts que en un cavaller es vegin.

HAMLET

En vós, senyor, la definició res deixa perdre. Comprenc, però, que inventariar-lo a la menuda confondria l'aritmètica de la memòria, i no faria sinó bandejar, malgrat la bona vela. En la veritat, però, de l'exalçament, el tinc per un esperit de gran capítol; i sa infusió de raritats i prendes cares, parlant d'ell fidelment, no li doneu consemblant sinó en son mirall. I qui el podria atènyer? Només la seva ombra.

OSRIC

Vostra senyoria parla d'ell infalliblement.

HAMLET

I la preocupació d'això, senyor? ¿Per què hem d'embolcallar aqueix cavaller amb nostres alès rudíssimes?

OSRIC
Senyor...

HORACI
¿No és possible d'entendre's, parlant un altre llenguatge? Verament, podríeu fer-ho.

HAMLET
A què ve anomenar aqueix cavaller?

OSRIC
Dieu Laertes?

HORACI
(A part a Hamlet.) Se li ha buidat la bossa: ja ha despès totes les paraules d'or.

HAMLET
Sí, ell, senyor.

OSRIC
Sé que no sou pas ignorant...

HAMLET
Millor que ho sabéssiu: encara que, en bona fe, en saber-ho vós no hi guanyaria gaire. Deieu, doncs?...

OSRIC
Que no sou pas ignorant de com Laertes excel·leix...

HAMLET
Això no m'atrevesc a confessar-ho, car fóra comparar-me amb ell en excel·lència; i conèixer bé un home, seria conèixer-se a si mateix.

OSRIC
Vull dir en les armes, senyor; car, segons la imputació dels altres, en son joc no té parió.

HAMLET
Quina arma és la seva?

OSRIC

Daga i espasa.

HAMLET

Això són dues armes. Però digueu.

OSRIC

El rei, senyor, s'ha jugat amb ell sis cavalls de Barbaria, contra els quals ell empenyora, segons entenc, sis espases i sis dagues franceses amb llurs accessoris, com cinturons, baldrics i d'altres. Tres dels forniments són en bona fe, de la més bella fantasia, i fan joc amb les empunyadures: són uns forniments molt primorosos i de luxosa confecció.

HAMLET

De què en dieu forniments?

HORACI

(A part a Hamlet.) Ja sabia que hauríeu de consultar les notes marginals, abans d'acabar.

OSRIC

Els forniments, senyor, són els penjants.

HAMLET

El nom fóra més adequat a la cosa si es tractés de carretejar un canó al flanc: fins que això siga, jo en diria penjants. Però aneu dient: sis cavalls de Barbaria contra sis espases franceses, llurs accessoris, i tres bells i rics forniments: aqueixa és la juguesca del francès contra el danès. I ¿per què s'empenyora, com vós dieu, tot això?

OSRIC

El rei sosté, senyor, que en una dotzena, d'estocades entre vós i ell, no us guanyarà de tres cops: sosté a dotze per nou; i que tot seguit se'n faci la prova, si vostra senyoria condescendeix a respondre.

HAMLET

I si responc que no?

OSRIC

Em referia, senyor, a vostra persona responent a l'envit.

HAMLET

Jo, senyor, em passejaré per aquesta galeria: si plau a sa majestat, a mi sempre em ve bé de fer exercici. Que portin els florets, si el cavaller hi consent; i, si el rei manté son propòsit, jo guanyaré per ell, si puc: si no, guanyaré tan sols vergonya i alguns

cops.

OSRIC

Caldrà que repeteixi el mateix que heu dit?

HAMLET

La substància, senyor, amb totes les garlandes que vostre natural hi vulgui posar.

OSRIC

Recomano mos respectes a vostra senyoria.

HAMLET

Vostre, tot vostre. (Ix Osric.) Fa bé de recomanar-se ell mateix, car no es trobaria altra llengua que ho fes.

HORACI

Sembla una fredeluga que corre encara amb la closca al cap.

HAMLET

Aquest ja feia compliments a la mamella abans de xuclar-la. És que aquest (com molts d'altres de la mateixa llocada, que prou veig que són l'encaterinament de nostra corrompuda societat) no ha collit altre que les maneres del temps i l'embolcalla exterior del tracte social: són una mena d'amuntegaments d'escuma que els fa surar sobre les opinions més afectades i llampants; però, en bufar damunt per a provar-los, les bombolles es fonen.

(Entra un Lord.)

LORD

Mon senyor: el jove Osric, que us saludà de part de sa majestat, en retornar manifestà que vós us esperàveu en aquesta peça. Sa majestat desitja saber si esteu disposat a lluitar amb Laertes, o si voleu pendre-us-hi algun temps.

HAMLET

Jo só constant en mes resolucions, que s'ajusten al bon plaer del rei. Si ell hi està aparellat, jo hi estic prompte: ara, o en altra ocasió, mentre em senti tan ben disposat com ara.

LORD

El rei, la reina i llur seguici es dirigeixen ací.

HAMLET

En bona hora vinguin.

LORD

La reina desitja que féu algun gentil compliment a Laertes, abans de l'assalt.

HAMLET

M'està bé l'advertència. (Ix el lord.)

HORACI

Perdreu la juguesca, mon senyor.

HAMLET

No m'ho penso: des que a França se n'anà, no he deixat d'exercitar-me: porto aventatge, i guanyaré. Però no et pots pensar com tot això em malincora; altrament, no hi fa res.

HORACI

Doncs, mon bon senyor...

HAMLET

No és més que una follia; però és una mena de presentiment, que tal vegada pertorbaria a una dona.

HORACI

Si us sentiü amb alguna repugnància, obeïu-la: ja faré jo per manera que no vinguin, i els diré que no esteu ben dispost.

HAMLET

De cap de les passades. Fora auguris! Fins en caure un pardal hi ha providència. Ço que ara ha d'ésser no està per venir; si no està per venir, serà ara; si no ha d'ésser ara vindrà amb seguretat: l'aparellar-s'hi és tot. Puix cap home coneix què és ço que deixa, ¿qué hi fa, deixar-ho més o menys dejorn?

(Entren el Rei, la Reina, Laertes, Lords, Osric i servei, amb florets, etc.)

REI

Pren, Hamlet, pren aqueixa mà que et porto.

(Acostant-li la mà de Laertes.)

HAMLET

Perdoneu-me, senyor: us he agreujat
mes perdoneu, com cavaller que sou.
Tots els presents bé saben
(i vós n'heu sentit dir quelcom, per força)

com só afligit d'excitacions punyents.
Ço que us he fet, si us lacerava en l'honra,
en vostre natural o en l'orgull vostre,
declaro davant tots que ha estat follia.
Fou ben bé Hamlet qui ultratjà Laertes?
Hamlet jamai: si Hamlet,
fora de si, quan ell mateix no era,
Laertes ofengué, Hamlet refusa
que fos ell. Doncs qui fou? Fou sa follia.
Sent així, Hamlet és entre els ofesos:
la follia és l'assot del pobre Hamlet.
Ací, senyor, davant eixa audiència,
ma negativa d'obrar mal aposta
m'absolgui, en vostra pensa generosa,
com si, havent engegat un tret a casa,
mon germà hagués ferit.

LAERTES

N'és satisfet
mon sentiment, que era el motiu que em duia
més viu a la venjança: en ço que toca
l'honor, me'n faig reserva; i no he d'admetre
de reconciliar-me, sens que jutges
d'experiència i coneguda fama
retin parer de com la pau es degui

fermar perquè mon nom no es perjudiqui.
En l'entretant eixa amistat accepto
que amb amor m'oferiu, i he de servir-la.

HAMLET

Ho admeto bellament; per la juguesca
fraternal, lluitaré de bona gana.
Els florets! Comencem.

LAERTES

Anem: doneu-me'n
un a mi.

HAMLET

Jo us daré nova valor,
Laertes: ma ignorància farà treure,

com estel en nit fosca,
llambregades a vostra habilitat.

LAERTES

M'apar, altesa,
que us en burleu.

HAMLET

No! per la destra ho juro.

REI

Osric, deu-los florets. Mon cosí Hamlet,
tenu ben coneguda la juguesca?

HAMLET

La conec, mon senyor; mes vostra gràcia
ha jugat fort sobre la part més fluixa.

REI

He vist jugà a tots dos: no en tinc quimera;
mes, per tal que ell pot més, porteu ventatge.

LAERTES

Vinga un altre, que aquest té massa pes.

HAMLET

Aquest m'agrada. Són iguals les fulles?

(Es preparen per a l'assalt.)

OSRIC

Sí, mon senyor: ho són.

REI

Poseu gerres de vi damunt la taula.
Si el cop primer, o bé el segon, és d'Hamlet,
o en la terça escomesa resta quiti,
que totes les muralles facin salva.
El rei beurà per al coratge d'Hamlet,
1 una perla, en sa copa, he de desfer-hi,
millor que la que han dut en llur corona
quatre reis successius de Dinamarca.
Dreceu les copes: que els tabals ho diguin

als clarins, els clarins als de les peces,
al cel les peces, i a la terra el cel,
que — Ara el rei trinca a la salut de Hamlet! —
Anem, doncs: comenceu. Vosaltres, jutges,
tingueu-hi l'ull atent.

HAMLET
Siguem-hi, cavaller.

(Comença l'assalt.)

LAERTES
Anem, senyor.

HAMLET
Una.

LAERTES
No.

HAMLET
Jutges!

OSRIC
Tocat, tocat sens dubte.

LAERTES
Bé: tornem-hi.

REI
Pareu: bevem. Aquesta perla, Hamlet,
és teva. A ta salut.

(Clarins i canonadas al defora.)

(Deu-li la copa.)

HAMLET
Primer l'assalt. Dins un moment: serveu-la.—
Anem. Tocat de nou: no vos ho sembla?

LAERTES
Ho confesso: tocat.

REI

Nostre fill guanyarà.

REINA

Es gros i es cansa. —

Pren, fill, eix mocador, i el front eixuga't:
la reina beu a ta fortuna, Hamlet.

HAMLET

O bona dama!

REI

No begueu, Gertrudis.

REINA

Vull beure, mon senyor. Perdó: vull beure.

(Beu de la copa de la perla.)

REI (A part.)

Massa tard! És la copa emmetzinada!

HAMLET

No goso beure encara: beuré prompte.

REINA

Vina ací perquè et pugui eixugâ el rostre.

LAERTES

Ara, senyor, el tocaré.

REI

No ho penso.

LAERTES (A part.)

I, no obstant, em repugna a la consciència.

HAMLET

Anem al terç assalt, Apar, Laertes, que sols joguinegeu. Vos ho demano: ataqueu-me amb braó, amb tot el vostre, car temo que em tracteu de criatura.

LAERTES

Ho penseu? Doncs anem.

OSRIC

Res: ni un ni altre.

LAERTES

Va per vós!

(Laertes fereix Hamlet. S'abraonen, canvien els florets, i Hamlet fereix Laertes.)

REI

Separeu-los: estan orbs.

HAMLET

No: un altre, un altre.

(La Reina cau.)

OSRIC

Assistiu la reina!

HORACI

Els dos amb sang! Què ha estat, senyor?

OSRIC

Laertes:
qué ha estat?

LAERTES

Que jo só pres amb ma sendera;
i justament ma traïdoria em mata.

HAMLET

Què té, la reina?

REI

Un cobriment en veure
sagnants els dos.

REINA

No, no! Fou la beguda!

la beguda!... Hamlet meu! só emmetzinada!

HAMLET

Quina viltat! Oh! oh! Tanqueu les portes!
Traïció! Cerquem!

LAERTES

És aquí, Hamlet.
Estàs ferit de mort: no hi ha en la terra
cap medicina que curar-te pugui:
i ni mitja hora no et roman de vida!
El traïdô instrument a la mà serves:
la punta sens botó i emmetzinada.
Contra mi s'ha girat la vil astúcia:
só en terra, i ja mai més podré aixecar-me!
Mor del verí la reina! Jo no puc...
no puc més! És el rei, qui en té la culpa.

HAMLET

També en la punta hi ha verí!... Llavors,
metzina, fes ton fet!

(Punxa repetidament al rei.)

TOTS

Traïció! traïció!

REI

Sols só ferit, amics! Aideu-me, encara!

HAMLET

Assassí incestuós! damnat danès!...
empassa't la beguda!... Aquí és ta perla?...
Segueix la meva mare!

(El Rei mor.)

LAERTES

És de justícia;
fou ell mateix qui preparà la copa.
Perdonem l'un a l'altre, noble Hamlet:
la mort del pare ni la meva caiguin
damunt de tu, ni sobre mi la teva.

(Mor.)

HAMLET

El Cel te'n faci quiti! Jo et segueixo.
Só mort, Horaci. Pobra reina, adéu!
A vosaltres, que grocs i tremolosos,
veieu aquest succés; que sou el públic
o els muts actors d'aquesta trista escena;
si temps tingués (car eix cruel ministre,
la mort, no deixa anar a aquell que arrapa),
vos podria contar... Mes què puc fer-hi!....
Só mort, Horaci. Tu viuràs encara:
parla per mi, i explica bé ma història
als que no la coneixen.

HORACI

No ho creguéssiu.
Més que un danès, jo só un romà a l'antiga:
encar hi ha ací licor.

HAMLET

Puix ets un home,
dona'm la copa. Vull que me la donis...!
O Déu, Horaci! quina horrible fama,
si els fets resten ocults, serà la meva!
Si en ton cor m'has tingut alguna volta,

resigna't a allunyar l'hora sortosa,
i alena amb pena, en aquest món horrible,
per a contar mon fet.

(Marxa militar dins: descàrregues.)

¿Qué signifiquen
eixos clarins i salves?

OSRIC

És que el jove
Fortimbràs triomfant ve de Polònia,
i honora l'ambaixada d'Anglaterra.

HAMLET

Jo em moro, Horaci! La potent metzina
venç tots mos esperits: ni vida em resta
per a oir ço que conti l'ambaixada;
però anuncio l'elecció segura
de Fortimbràs: jo, moribund, el voto.
Digueu-li; i, més o menys, les circumstàncies
que han mogut... El repòs... és el silenci.

(Mor.)

HORACI

Ara es trenca un gran cor. Estimat príncep,
santa nit; i vols d'àngels accompanyin,
cantant, el teu repòs!... ¿Com és que vénen
els tabals fins ací?

(Marxa dins.)

*(Entren Fortimbràs, els ambaixadors anglesos
i altres,)*

FORTIMBRÀS

On és, on és, això?

HORACI

Què voleu veure?

Si és l'espant i el terror, fermeu les passes.

FORTIMBRÀS

Aquí han cridat carnatge!... O mort altiva!
quin banquet dreces, en ta cel·la eterna,
que tot d'un cop has fet tombar sagnosos
a tants de prínceps?

PRIMER AMBAIXADOR

Esgarrifa veureu-ho,
i ve tard nostre encàrrec d'Anglaterra:
no hi senten les oïdes de qui havia
d'oir-nos que és complerta sa comanda,
puix Rosencrantz i Guildenstern són morts.
Qui ens en dirà mercès?

HORACI

No pas sa boca,
fins si talment pogués regraciar-vos:
ell jamai donà ordre que morissin.
Mes ja que, a punt d'aquest sagnant desastre,
vós des dels camps de guerra de Polònia
arribeu, i vosaltres d'Anglaterra,
feu que eixos cossos sobre estrada digna
siguin posats, perquè la gent els vegi;
i al món, que en car ho ignora, permeteu-me
contar jo com les coses són passades.
Sentireu-me parlar de fets impúdics,
saguant, contra natura; de condemnes
casuals i atzarosos carnegicis;
de morts que ha fet l'enginy forçat a fer-les;
i, brollant del conjunt, malvats propòsits
caient damunt les testes que els forjaren:
tot això fidelment jo puc contar-vos.

FORTIMBRÀS

Apressem-nos a oir-ho, i que es convoqui
els caps de la noblesa a l'audiència.
Per ço que em toca a mi, i àdhuc amb pena,

m'abraço amb ma fortuna: em crec tenir
alguns drets no oblidats, sobre aquest regne,
que ara la sort a reclamar m'invita.

HORACI

També tinc sobre això quelcom a dir-vos,
i hi ha el vot d'un que en portarà molts d'altres.
Mes fem ço que cal fer, sense torbar-nos,
essent encara els esperits commosos:
no fos cas que ens vinguessin, per desgràcia,
més intrigues i horrors.

FORTIMBRÀS

Que quatre capitans collportin Hamlet,
amb honors de guerrer, fins a l'entrada
(car ell, ben cert, si n'hagués fet la prova,
fóra estat un bon rei); i, en son sepeli,
tons marcial i rituals de guerra
parlin ben alt per ell.

Retireu eixos cossos. Vista aital,
si escau en la batalla, ací fa mal.
Anem ja: que les tropes facin salva.

(Marxa fúnebre. Se n'enduen els cadàvers; i, ja fora el d'Hamlet, es sent una descàrrega.)

FI DE L'ACTE V i últim